

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ffurflen Cais Sengl (SAF) 2026: llyfryn rheolau ar gyfer cynlluniau coetir ac organig wrth hawlio Cynllun Ffermio Cynaliadwy -yr Haen Gyffredinol

Cynllun Ffermio Cynaliadwy – yr Haen Opsiynol

- Ffermio Organig – Cymorth (OFS)
- Cynllun Troi'n Organig (OCS)

Cynlluniau Coetir

- Cynnal Creu Coetir (WCM)
- Premiwm Creu Coetir (WCP)
- Premiwm Creu Coetir Glastir (GWCP)
- Taliad Cynnal Creu Coetir Glastir (GCM)
- Premiwm Creu Coetir Glastir (GCP)

Neges Bwysig:

Mae'n bwysig iawn eich bod yn darllen ac yn deall y llyfryn hwn os ydych yn bwriadu ceisio am unrhyw rai o'r cynlluniau hyn yn 2026.

Chwefror 2026

Ymwadiad

Mae'r llyfryn hwn yn esbonio rheolau Cais Sengl (sy'n ymgorffori Cynllun y Taliad Sylfaenol) a System Integredig Gweinyddu a Rheoli (IACS) ar gyfer 2026 yn ogystal â SFS – yr Haen Opsiynol : Cynllun Troi'n Organig (OCS), Ffermio Organig -- Cymorth (OFS), Cynlluniau Coetir: Cynnal Creu Coetir (WCM) a Premiwm Creu Coetir (WCP), Premiwm Creu Coetir Glastir (GWCP), Cynnal Creu Coetir Glastir (GCM) a Premiwm Creu Coetir Glastir (GCP).

Mae SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir - yn seiliedig ar Reoliad y Cyngor 1305/2013, Rheoliad Dirprwyedig 807/2014 a Rheoliad Gweithredu 808/2014, Rheoliad y Cyngor 1303/2013; Rheoliad y Cyngor 1306/2013, Rheoliad Dirprwyedig 640/2014 a Rheoliad Gweithredu 809/2014. Rheoliadau Rhaglenni Datblygu Gwledig (Cymru) 2014/3222 (W.327), Rheoliadau Polisi Amaethyddol Cyffredin (System Integredig Gweinyddu a Rheoli a Gorfodi a Thrawsgydymffurfio) (Cymru) 2014/3223 (W.328) fel y'u cadwyd a'u diwygiwyd o dro i dro, gan gynnwys gan Reoliadau Cymorth Amaethyddol (Diwygiadau Amrywiol) (Cymru) (Ymadael â'r UE) 2021/400 (W.129).

Gan fod y rheolau'n newid o dro i dro, ni all Llywodraeth Cymru warantu bod y llyfryn hwn yn rhoi datganiad cwbl gywir o'r gyfraith ac ni all y llyfryn hwn gymryd lle cyngor penodol ar broblemau cyfreithiol unigol.

Cynhyrchwyd gan Lywodraeth Cymru.

CYNNWYS

Sustainable Farming Scheme	1
Prif Newidiadau	1
SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir	1
Trawsgydymffurfio	2
Codau Cnydau Newydd	2
Adran A: Pwyntiau Pwysig	3
A1 Diffiniad o Ffermwr	3
A2 Cynnal Caeau a Throsglwyddo Tir	3
A3 Ffurflen Cais Sengl (SAF)	4
A4 Y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno Dogfennau Ategol Penodol i'r Cynllun	5
A5 Cosbau am orddatgan	5
A6 Datgan dim ond y tir sydd o dan eich rheolaeth ar y SAF	5
A7 Creu amodau artiffisial	6
A8 Taliadau SFS – Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir	6
A9 Ymddygiad Annerbyniol	6
A10 Rhwystro Archwiliad	6
A11 Didynnu ar gyfer Coed a Choetir	6
Adran B: SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir	7
B1 Cyflwyniad	7
B2 SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir i'w hawlio ar y SAF	7
B3 Cynllun Troi'n Organig	7
B4 Ffermio Organig - Cymorth	9
B5 Taliad Cynnal a Chadw Creu Coetir a'r Premiwm Creu Coetir	14
B6 Hysbysiad am amgylchiadau sy'n effeithio ar eich ymrwymadau	16
Adran C – Cynlluniau Coetir	17
C1 Cyflwyniad	17
C2 Cynlluniau Coetir i'w hawlio ar y SAF	17
C3 Hysbysu am amgylchiadau sy'n effeithio ar eich ymrwymadau Cynlluniau Coetir	17

CYNNWYS

C4 Y gofynion ar gyfer hawlio taliad arwynebedd blynyddol ar y SAF	17
C5 Taliad	18
C6 Cynlluniau nad ydych yn eu hawlio ar y SAF	19
Adran D – Trawsgydymffurfio	20
D1 Cyflwyniad	20
D2 Effaith Trawsgydymffurfio	20
D3 Cosbau am dorri amodau Trawsgydymffurfio	21
D4 Gwybodaeth am Drawsgydymffurfio	21
D5 Tabl yn dangos yr SMR a'r GAEC	22
Adran E – Newidiadau i'r Busnes a'r Tir	23
E1 Manylion y busnes	23
E2 Diweddarau'ch Cofnodion	23
E3 Defnyddio Rhifau Yswiriant Gwladol	24
E4 Taliadau	24
E5 Newidiadau i'r tir	24
E6 Newid tir sydd ag angen rhif cae newydd	25
E7 Tir sydd heb ei gofrestru	25
E8 Trosglwyddo tir	26
E9 Lleoliad Tir	26
E10 Diweddarau mapiau tir amaethyddol yng Nghymru	26
Adran F – Gostyngiadau, Gwaharddiadau a Chywiro Camgymeriadau	27
F1 Cyflwyniad	27
F2 Ceisiadau hwyr am daliad	27
F3 Dogfennau ategol hwyr (ar gyfer cynlluniau penodol)	27
F4 Peidio â datgan yr holl tir amaethyddol sydd ar y daliad	27
F5 Anghysonderau o ran y tir sydd wedi'i ddatgan ar gyfer SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir	28
F6 SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir	28
F7 SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir: Torri amodau cynlluniau	29

CYNNWYS

F8 Gostyngiadau am dorri rheolau Trawsgydymffurfio	29
F9 Bwriad	30
F10 Asesu cosbau	31
F11 Crynhoi gostyngiadau	31
F12 Amgylchiadau pan na chaiff taliadau eu lleihau na'u hatal	32
F13 Camgymeriadau amlwg	33
F14 Newid ac ychwanegu	33
F15 Rhoi gwybod am gamgymeriad	33
F16 Tynnu'r SAF yn ôl	34
Adran G – Archwiliadau	35
G1 Archwiliadau	35
G2 Beth yw'r archwiliadau?	35
G3 Pam mae angen ymweld â chi?	36
G4 Beth byddwn yn ei wneud?	36
G5 Sut gallwch baratoi ar gyfer archwiliad?	36
G6 Cynlluniau Tir	37
G7 Archwiliadau Trawsgydymffurfio	38
G8 Cadw cofnodion	39
G9 Beth sy'n digwydd ar ôl archwiliad?	39
G10 Y camgymeriadau mwyaf cyffredin – sy'n arwain at gosbau ariannol	40
G11 – Rhwystro archwiliad	40
G12 Rhestr i ffermwyr o bethau i'w gwneud cyn archwiliad	41
Adran H – Y Drefn Apelio a Chwyno	43
H1 Y drefn apelio	43
H2 Y drefn gwyn	44
Adran I – Datgelu Data	45
I1 Deddf Diogelu Data 1998: Hysbysiad Preifatrwydd	45
I2 Rhesymau dros rannu data personol	46
I3 Cyhoeddi a Datgelu Gwybodaeth	47

CYNNWYS

I4 Hawliau o dan y Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)	47
Adran J – Ffurflen y Cais Sengl	49
J1 Cyfarwyddyd a help i llenwi'ch SAF	49
J2 Y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r SAF	49
J3 Pwy sy'n cael cyflwyno'ch SAF?	50
J4 Hawlio taliadau ar y SAF	50
J5 Datgan tir ar y SAF	51
J6 Datgan Tir Comin ar y SAF	52
J7 Gwybodaeth sydd wedi'i llenwi ar eich rhan ar eich SAF	52
J8 Dogfennau ategol	52
J9 Cyflwyno'ch SAF	54
J10 Ymateb i ymholiadau	55
Atodiad 1: Datgan a Thynnu Nodweddion Anghymwys	56
Atodiad 2 – Codau Datgan a Defnydd Tir	73
Atodiad 3: Dyddiadau Pwysig	83
Atodiad 4: Rhestr Termiau	84
Atodiad 5: Rhestr o Ddogfennau Cyfeirio	88
Atodiad 6: Manylion Cysylltu	89

Sustainable Farming Scheme

Dylech ddefnyddio'r llyfryn hwn i hawlio am SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir os ydych chi'n bwriadu hawlio o dan y Cynllun Ffermio Cynaliadwy – yr Haen Gyffredinol.

Os nad ydych yn hawlio Cynllun Ffermio Cynaliadwy – yr Haen Gyffredinol, cyfeiriwch at [Ffurflen Cais Sengl \(SAF\) 2026: llyfryn rheolau ar gyfer Cynllun y Taliad Sylfaenol, Cynlluniau Coetir ac Organig](#).

Am fanylion llawn am y Cynllun Ffermio Cynaliadwy – yr Haen Gyffredinol, cyfeiriwch at y [Cynllun Ffermio Cynaliadwy – Canllaw yr Haen Gyffredinol](#).

Prif Newidiadau

SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir

Gellir hawlio'r Cynlluniau canlynol ar y tir ar SAF 2026:

- **Ffermio Organig – Cymorth** - Taliad fesul hectar ar dir cymwys i gynhyrchwyr sydd eisoes yn organig ac a fydd â thystysgrif organig lawn gydol 2026. Rhaid hawlio'ch taliad Ffermio Organig – Cymorth ar eich SAF. Rhaid i chi hefyd gyflwyno'r dogfennau ategol angenrheidiol erbyn 31 Rhagfyr 2026. Gweler Adran B am ragor o wybodaeth.
- **Cynllun Troi'n Organig** – Os oes grant Troi'n Organig wedi'i ddyfarnu i chi, sy'n dechrau ar 1 Ionawr 2026, rhaid hawlio'r taliad ar y SAF. Os dechreuodd eich contract Cynllun Troi'n Organig cyn 1 Ionawr 2026, rhaid ichi gadarnhau ar y SAF eich bod yn bodloni gofynion y cynllun. Rhaid i chi hefyd gyflwyno'r dogfennau ategol angenrheidiol erbyn 31 Rhagfyr 2026. Gweler Adran B am ragor o wybodaeth.
- **Premiwm Creu Coetir a Thaliad Cynnal a Chadw Creu Coetir** – mae taliadau arwynebedd blynyddol ar gael ar ôl plannu coetir o dan y Grant Creu Coetir newydd neu'r Cynllun Grantiau Bach – Creu Coetir.

Ni chewch hawlio blwyddyn gyntaf y Premiwm Creu Coetir na'r Taliad Cynnal a Chadw Creu Coetir nes bod gwaith plannu/ffensio'r Grant Creu Coetir neu'r Grantiau Bach – Creu Coetir wedi'i gwblhau a'i hawlio yn y flwyddyn galendr flaenorol.

Os gwnaethoch chi gwblhau'r gwaith plannu/ffensio newydd a'i hawlio ar ôl 31 Rhagfyr 2025, ni chewch hawlio taliadau blwyddyn gyntaf y Taliad Cynnal a Chadw Creu Coetir na'r Premiwm Creu Coetir tan 2027.

Gweler Adran B am ragor o wybodaeth.

Trawsgydymffurfio

Cafodd newidiadau eu gwneud i Daflenni Ffeithiau a Safonau Dilysadwy Trawsgydymffurfio 2026.

Mae'r manylion llawn a fersiynau diweddara'r dogfennau [ar wefan Llywodraeth Cymru](#).

Wrth i chi lenwi'r Ffurflen Gais Sengl ar gyfer Cynllun Ffermio Cynaliadwy – yr Haen Gyffredinol, gofynnir i chi ateb cwestiynau o dan y pennawd Sylfaen Reoleiddio'r SFS, mae'r cwestiynau yn unol â'r rhai sy'n ofynnol ar gyfer Trawsgydymffurfio ac felly bydd yr atebion yn cael eu defnyddio i gwmpasu'r ddwy set o ofynion.

Codau Cnydau Newydd

Mae'r codau cnydau canlynol yn newydd am 2026. Bydd angen i chi ystyried y codau cnydau hyn wrth lenwi'ch cais SAF 2026 a'i newid lle bo angen.

MA7 - Indrawn â chnwd wedi'i hau oddi tano

PD2 - Pyllau dwr – yn gymwys ar gyfer yr SFS - hyd at 1ha neu lai

ML1 - Gwyndynnydd cymysg (gwyndynnydd aml-rywogaeth neu flodeuog yn enwau eraill arnyn nhw)

UM1 - Cymysgedd o ydau a chnwd protein wedi'u hau yn y gwanwyn, heb eu chwistrellu

WB1 - Cnwd Gorchudd ar gyfer Bywyd Gwyllt

Adran A: Pwyntiau Pwysig

A1 Diffiniad o Ffermwr

A1.1 Er mwyn hawlio **Cynllun Troi'n Organig** a/neu **Ffermio Organig - Cymorth** rhaid i chi fod yn gynhyrchudd cynradd o gynnyrch amaethyddol.

A1.2 Mae **Ffermwr** yn berson naturiol neu gyfreithiol neu'n grŵp o bersonau naturiol neu gyfreithiol, pa bynnag statws cyfreithiol sydd wedi'i roi i bersonau neu grwpiau o'r fath dan gyfraith genedlaethol, sydd â daliad yn y DU ac sy'n cynnal **gweithgarwch amaethyddol**.

A1.3 Ystyr **Daliad** yw'r holl unedau yn y DU sy'n cael eu defnyddio ar gyfer gweithgareddau amaethyddol a'u rheoli (hynny yw, sydd ar gael i'w defnyddio) gan Ffermwr.

A1.4 Ystyr **gweithgarwch amaethyddol** yw:

- cynhyrchu, magu neu dyfu cynhyrchion amaethyddol. Mae hynny'n cynnwys cynaeafu cnydau neu cadw anifeiliaid ar gyfer eu godro, eu bridio neu at bwrpas amaethyddol arall.
- cadw tir amaethyddol mewn cyflwr sy'n ei wneud yn addas ar gyfer ei bori neu ei drin ond heb ei baratoi yn fwy na thrwy ddulliau neu â pheiriannau amaethyddol arferol. Yng Nghymru, mae hyn yn golygu rheoli rhywogaethau chwyn estron goresgynnol a phrysgwydd.
- cynnal gweithgarwch sy'n bodloni gofynion sylfaenol ar dir amaethyddol sy'n cael ei gadw'n naturiol mewn cyflwr addas ar gyfer ei bori neu ei drin. Yng Nghymru, morfeydd heli a thwyni tywod yw'r rheini. Rhaid ichi o leiaf bori'r tir hwn gyda 0.01 i 0.05 uned da byw yr hectar y flwyddyn ar gyfartaledd, neu reoli rhywogaethau chwyn estron goresgynnol a phrysgwydd.

A1.5 Mae cynhyrchwyr cynradd cynhyrchion amaethyddol yn gweithio yn y sectorau ffermio canlynol: cnydau â'r, eidion, llaeth, geifr, garddwriaeth, moch, dofednod, defaid, cadw gwenyn.

A1.6 Os nad ydych yn datgan da byw ac os nad ydych yn datgan cnydau â'r neu gnydau parhaol ar eich SAF, rhaid ichi gyflwyno dogfennau ategol (e.e. cofnodion symud anifeiliaid, anfonebau torri, plygu a chynnal perthi neu gontractau silwair) erbyn 31 Rhagfyr 2026 i brofi'ch bod yn bodloni'r gofynion uchod ac yn cynnal gweithgarwch ffermio yn 2026.

A1.7 Ni chaiff unrhyw daliad Ffermio Organig - Cymorth na Cynllun Troi'n Organig ei wneud tan y bydd tystiolaeth wedi dod i law eich bod yn cynnal gweithgarwch amaethyddol yn 2026. Os na cheir tystiolaeth erbyn 31 Rhagfyr 2026, caiff eich hawliad ei wrthod, ac mae'n bosibl y caiff eich contract Cynllun Troi'n Organig ei dynnu'n ôl, ac y bydd taliadau blaenorol yn cael eu hadennill.

A2 Cynnal Caeau a Throsoglwyddo Tir

A2.1 Rhaid rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru am newidiadau i barseli tir ac unrhyw drosglwyddiadau tir o fewn 30 niwrnod ar ôl i'r newidiadau ddigwydd. Llenwch gais

ADRAN A: PWYNTIAU PWYSIG

‘Rheoli fy Nhir’ gan ddefnyddio’ch cyfrif RPW Ar-lein i roi gwybod inni os yw perchennog neu denant y tir yn newid. Rhaid defnyddio **‘Rheoli fy Nhir’** hefyd i gofrestru tir newydd ac i roi gwybod inni am newidiadau i nodweddion parhaol ac i ffiniau caeau.

A2.2 Bydd angen prawf arnom mai chi sy’n berchen ar y tir neu fod gennych hawl i’w feddiannu pan fyddwch yn cofrestru neu’n cymryd tir newydd.

Os ydych yn berchen ar y tir rydych yn ei gofrestru, rhaid ichi gyflwyno’r canlynol;

- **Gweithred Teitl neu**
- **Copi o Gofrestr Teitl.**

Rhaid i’r dogfennau hyn gynnwys y map cysylltiedig.

Os ydych yn denant neu’n borwr ar y tir, rhaid ichi gyflwyno naill ai llythyr oddi wrth y perchennog i gadarnhau ei fod wedi rhoi caniatâd ichi ddefnyddio’r tir at ddiben amaethyddol, gan gynnwys dyddiadau, neu gytundeb tenantiaeth wedi’i arwyddo gan bob parti. Ni fydd tystiolaeth arall yn ddigon a chaiff ei gwrthod.

A2.3 Gall adeiladau ac iardiau ond gael eu rhannu os oes ffin rwystrol yn bodoli a bod mynediad ar wahân ar gyfer y ddwy ardal. Os nad oes ffin rwystrol a mynediad ar wahân ni chaniateir i chi rannu’r parcel tir presennol.

A3 Ffurflen Cais Sengl (SAF)

A3.1 Dylech ddarllen y llyfryn hwn ‘Ffurflen Cais Sengl (SAF) 2026: llyfryn rheolau ar gyfer Cynlluniau Coetir ac Organig wrth hawlio Cynllun Ffermio Cynaliadwy’ a’r ‘Llawlyfr Sut i Lenwi Ffurflen Cais Sengl (SAF) 2026 Ar-lein ar gyfer Cynllun Ffermio Cynaliadwy (SFS) – yr Haen Gyffredinol, Cynlluniau Coetir ac Organig’ cyn llenwi’ch SAF 2026. Mae’r llyfryn hwn yn drech nag unrhyw wybodaeth sydd wedi’i chyhoeddi.

A3.2 Cais ar-lein yw SAF 20266 fydd ar gael ichi ei lenwi trwy’ch cyfrif RPW ar-lein. Gallwch fynd i’ch cyfrif RPW Ar-lein trwy’r ddolen ar [wefan Llywodraeth Cymru](#). Os nad ydych wedi cofrestru eto gydag RPW Ar-lein neu os oes angen helpu arnoch i lenwi’ch cais ar-lein, cysylltwch â’r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid (fe welwch fwy o fanylion yn Atodiad 6 y llyfryn hwn).

A3.3 Rhaid llenwi SAF 2026 gan ddefnyddio RPW Ar-lein i hawlio taliad o dan y cynlluniau a restrir isod:

- Cymorth Organig (OCS) - dyfarniad grant yn dechrau o 1 Ionawr 2026
- Ffermio Organig - Cymorth (OFS)
- Premiwm Creu Coetir (WCP)
- Cynnal Creu Coetir (WCM)
- Premiwm Creu Coetir Glastir (GWCP)

ADRAN A: PWYNTIAU PWYSIG

- Taliad Cynnal Creu Coetir Glastir (GCM)
- Premiwm Creu Coetir Glastir (GCP).

A3.4 Rhaid ichi hefyd gwblhau SAF 2026 i gadarnhau eich bod yn cydymffurfio gyda gofynion contract y cynllun a restrir isod:

- Cynllun Troi'n Organig (OCS).

A3.5 Y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno'ch SAF 2026 yw canol nos, Dydd Gwener 15 Mai 2026.

A4 Y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno Dogfennau Ategol Penodol i'r Cynllun

A4.1 Y dyddiad cau i hawlwyd neu ddeiliaid contract a/neu ddyfarniad grant i gyflwyno dogfennau ategol, os oes angen gwneud hynny, yw 31 Rhagfyr 2026 ar gyfer tystiolaeth benodol i'r Cynllun.

A5 Cosbau am orddatgan

A5.1 Os ydych chi'n hawlio ar dir nad yw o dan eich rheolaeth neu dir nad yw'n gymwys am daliad, mae'n bosib y cewch eich cosbi am orddatgan. Mae Adran F yn esbonio sut y bydd cosbau am orddatgan yn cael eu cyfrif.

A6 Datgan dim ond y tir sydd o dan eich rheolaeth ar y SAF

A6.1 Dim ond y tir sydd o dan eich rheolaeth ar 15 Mai 2026 y dylech ei ddatgan. Ni ddylech ddatgan tir rydych yn berchen arno ond yn ei rentu i ffermwr arall, oni bai eich bod yn cadw rheolaeth llwyr. Mae'n bwysig eich bod yn darllen y data am gaeau sydd wedi'u llenwi ymlaen llaw ar eich rhan ar y SAF yn ofalus iawn oherwydd efallai y bydd angen eu newid.

A6.2 Peidiwch â datgan tir rydych yn ei feddiannu os ydy'ch tenantiaeth wedi dod i ben neu os ydy'ch hysbysiad ymadael yn golygu daw'ch tenantiaeth i ben cyn 15 Mai 2026. Os ydych yn hawlio ar dir nad oes hawl cyfreithiol gennych i'w feddiannu, gallai'ch hawliadau 2026 gael ei gosbi.

A6.3 Chi sy'n gyfrifol am sicrhau bod y tir yn parhau i gydymffurfio â gofynion y cynllun am y flwyddyn galendr honno.

A6.4 Dylech gadw tystiolaeth bod gennych dir ar gyfer y flwyddyn galendr llawn. Os gofynnwn am dystiolaeth ac nad ydych yn gallu dangos tystiolaeth foddhaol, caiff eich hawliad ei wrthod ac ni chewch daliad. Hefyd, rhaid ichi adael i archwilwyr RPW fynd i'r holl dir a hawlir. Os na chaiff archwilwyr fynd i'r tir hwnnw, gallai'ch hawliad gael ei gosbi a gallwn ystyried gofyn ichi ad-dalu'r taliadau a wnaed ichi mewn blynyddoedd cynt.

A7 Creu amodau artiffisial

A7.1 Os gwelwn eich bod wedi creu amgylchiadau artiffisial i gael mantais o'r rheolau sy'n ymwneud â thalu'r cynlluniau a hawliwyd ar y SAF, byddwn yn ymchwilio i'r mater ac mae'n bosibl y cadwn daliadau'n ôl, gofyn am ad-daliad neu wrthod eich talu.

A8 Taliadau SFS – Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir

A8.1 Yn ddibynnol ar ddilysu hawliad cymwys yn llawn, gan gynnwys derbyn yr holl ddogfennau ategol angenrheidiol, rydym yn bwriadu gwneud taliadau SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir o 29 Ionawr 2027 ymlaen.

A9 Ymddygiad Annerbyniol

A9.1 Ni ddylai swyddogion Llywodraeth Cymru, unigolion neu sefydliadau sy'n cyflawni dyletswyddau ar ran Llywodraeth Cymru (ee. Cyfoeth Naturiol Cymru, yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA), Gwasanaeth Symud Gwartheg Prydain (BCMS), Yr Asiantaeth Safonau Bwyd, EID Cymru, Awdurdodau Lleol) orfod dioddef ymddygiad ymosodol camdriniol neu sarhaus na gofynion neuymddygiad afresymol parhaus gan ymgeiswyr/hawlwyr na'u cynrychiolwyr. Mae hyn hefyd yn berthnasol i aelodau'r Panel Apelio Annibynnol.

Mae dogfen [Rheoli Ymddygiad Annerbyniol Cwsmeriaid Llywodraeth Cymru](#) ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru sy'n esbonio'r hyn yr ydym yn ei ystyried yn ymddygiad annerbyniol.

Gall ymddygiad annerbyniol arwain at ddileu taliadau a/neu wrthod hawliadau.

A10 Rhwystro Archwiliad

A10.1 Mae'n ofyniad cyfreithiol eich bod yn caniatáu i archwiliad gael ei gynnal i gwirio cymhwysedd a gofynion cynlluniau, gan gynnwys gwirio bod rheolau Trawsgydymffurfio a/neu Sylfaen Reoleiddio wedi eu bodloni.

Os byddwch chi neu eich cynrychiolydd yn rhwystro archwiliad rhag cael ei gynnal, bydd eich cais neu eich hawliadau yn cael eu gwrthod.

A11 Didynnu ar gyfer Coed a Choetir

A.11.1 Gwnaeth ymarfer Cadarnhau Data y Cynllun Ffermio Cynaliadwy 2025 bennu arwynebeddau o 0.01ha neu uwch lle and oedd didyniad am goed/coetir wedi'i nodi fel nodwedd parhaol. Fe'ch cynghorir i wirio bod pob coeden/coetir 0.01ha neu uwch ar eich daliad wedi'i ddatgan. Os nad ydynt dylech wneud yr addasiadau angenrheidiol ar eich datganiad SAF 2026.

Adran B: SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir

B1 Cyflwyniad

B1.1 O dan ddeddfwriaeth Datblygu Gwledig ddomestig, mae cyfres o Gynlluniau wedi'u datblygu i gefnogi'r newid i'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Mae'r cynlluniau hyn yn cael eu hariannu gan Lywodraeth Cymru. Fe welwch ragor o wybodaeth am y cynlluniau hyn ar [wefan Llywodraeth Cymru](#).

B2 SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir i'w hawlio ar y SAF

B2.1 Rhaid hawlio'r cynlluniau canlynol ar y SAF:

- **Cynllun Troi'n Organig (OCS)** – cynllun cymorth sy'n seiliedig ar arwynebedd ar gyfer cynhyrchwyr amaethyddol sydd am droi o ffermio confensiynol i ffermio organig. Mae'n gcontract 5 mlynedd a hawlr yr arian yn y 2 flynedd gyntaf.
- **Ffermio Organig - Cymorth (OFS)** – Yn darparu taliad fesul hectar ar dir cymwys i gynhyrchwyr sydd eisoes yn organig ac a fydd â thystysgrif organig lawn yn ystod 2026.
- **Cynnal a Chadw Creu Coetir (WCM)** – cynllun 12 mlynedd ar gyfer cynnal a chadw coetir newydd sydd wedi'i blannu o dan y **Grant Creu Coetir** neu'r cynllun **Grantiau Bach – Creu Coetir**.
- **Premiwm Creu Coetir (WCP)** – cynllun 12 mlynedd i ddigolledu rheolwyr tir sydd wedi colli incwm yn sgil creu coetir o dan y **Grant Creu Coetir** neu'r cynllun **Grantiau Bach – Creu Coetir**.

B2.2 Os oes gennych gcontract 5 mlynedd gyda'r **Cynllun Troi'n Organig (OCS)** a'ch bod ym mlynnyddoedd 3 i 5, rhaid ichi ddefnyddio'r SAF i gadarnhau'ch bod yn dal i fodloni gofynion eich contract. Os oes gennych gcontract OCS, cewch hawlio'r taliad Ffermio Organig – Cymorth ar dir sydd wedi'i ardystio'n organig.

B3 Cynllun Troi'n Organig

Derbyn taliadau troi'n organig yn ystod 2 flynedd gyntaf eich Dyfarniad Grant

B3.1 Byddwn yn cyfri taliadau'ch Cynllun Troi'n Organig ar sail yr holl dir y byddwch yn hawlio tâl arno ar y SAF ac sy'n cael ei ddisgrifio yn Atodlenni 1 ac 1a o'ch Llythyr Dyfarnu Grant, sy'n ddilys ar 15 Mai 2026 ac ar sail unrhyw hysbysiadau fydd wedi'u gwneud ynghylch y tir. Os byddwch yn hawlio ar dir nad yw'n gymwys am daliad, gallech gael eich cosbi am orddatgan. Darllenwch **Adran F** i weld sut ydym yn cyfri'r cosbau am orddatgan

ADRAN B: SFS – YR HAEN OPSIYNOL A CHYNLLUNIAU COETIR

B3.2 Caiff unrhyw symiau sydd i'w tynnu o'r taliadau a threfn tynnu'r symiau hynny eu rhestru yn **Adran F** y llyfryn hwn. Bydd gwerth net taliadau'n cael eu nodi mewn llythyr talu a anfonir atoch adeg eu talu ichi. Bydd y llythyr yn nodi manylion yr holl ostyngiadau.

B3.3 I fod yn gymwys am daliad y Cynllun Troi'n Organig, rhaid ichi hefyd:

- Sicrhau'ch bod yn bodloni'r diffiniad o ffermwr a'ch bod yn cynnal gweithgaredd amaethyddol ar eich daliad bob blwyddyn yr ydych yn hawlio taliad ar ei chyfer.
- Sicrhau bod yr holl dir sydd o dan y Ddyfarniad Grant wedi'i ardystio gyda Chorff Rheoli Organig cydnabyddedig yn ddi-dor am oes y Ddyfarniad Grant. Ni chaniateir bod parcel tir wedi dechrau troi'n organig cyn i'r Ddyfarniad Grant gael ei gynnig.
- I hawlio taliad garddwriaeth Cynllun Troi'n Organig 2026 o dan gyfradd dalu 1, rhaid tyfu a gwerthu cnydau garddwriaethol ar raddfa fasnachol (bydd angen tystiolaeth). Dylai graddfa'r cynhyrchu fod yn debyg i lefelau cynhyrchu organig masnachol. Os nad oes gennych dystiolaeth eich bod yn gwerthu'n fasnachol, er enghraifft, gan nad yw'r cnwd yn barod i'w gynaeafu, e.e. gwinllan neu berllan sydd newydd ei sefydlu, efallai y gallwn eich talu os gallwch gyflwyno tystiolaeth, e.e. anfonebau ar gyfer y planhigion a / neu luniau geo-dag o'r cnwd yn y ddaear, i ddangos y bydd eich menter yn gweithredu ar raddfa fasnachol.
- Os oes gennych fenter laeth ac yn hawlio Taliad Cyfradd 4, Glaswelltir Parhaol a Dros-dro gyda Menter Odro, bydd gofyn ichi barhau i gynhyrchu llaeth am gyfnod y ddyfarniad grant.
- Rhaid cyflwyno'r dogfennau canlynol erbyn 31 Rhagfyr 2026:
 - Tystiolaeth o weithgaredd amaethyddol, os bydd angen - Copi o Dystysgrif
 - Tystysgrif a Rhestr Tir diweddaraf y Corff Rheoli Organig (OCB)
 - Copi o'r cais Corff Rheoli Organig
 - Cynllun Troi'n Organig
 - Hawlwyr garddwriaethol – cofnodion cnydau, anfonebau a derbynebau.
 - Hawlwyr sy'n godro: naill ai llythyr bwriad oddi wrth brynwr/prosesydd llaeth sy'n dangos y byddant, mewn egwyddor, yn prynu'r llaeth organig ar ôl ichi droi'n organig NEU gadarnhad ac esboniad oddi wrth y rheini sy'n prosesu llaeth ar y daliad, o sut ydynt yn bwriadu newid eu dulliau prosesu a'u cynnyrch fel ymateb i faint o laeth organig sydd ar gael.
- Os na fyddwch yn hawlio ar barsel o dir sydd o dan ddyfarniad grant ar eich SAF, caiff y cae hwnnw ei dynnu o ddyfarniad grant y Cynllun Troi'n Organig ac ni chaiff taliad ei wneud. Gellir gofyn ichi ad-dalu taliadau blaenorol.

ADRAN B: SFS – YR HAEN OPSIYNOL A CHYNLLUNIAU COETIR

- Cwblhewch y Datganiad Sicrwydd Atodlen 6 lle bo angen fel rhan o'r Ffurflen Gais Sengl (SAF) 2026.

Blynyddoedd 3 i 5 o contract Cynllun Troi'n Organig

B3.4 Mae hwn yn contract pum mlynedd lle roedd cyllid ar gael i'w hawlio yn y ddwy flynedd gyntaf h.y. yn 2023 a 2024. Rhaid ichi gydymffurfio â gofynion y contract am dair blynedd y contract sy'n weddill.

B3.5 Mae'n rhaid i chi ddatgan pob darn o dir sy'n rhan o'ch contract ar gyfer y Cynllun Troi'n Organig ar y SAF.

B3.6 Rhaid cyflwyno'r dogfennau canlynol erbyn 31 Rhagfyr 2026:

- Copi o Dystysgrif a Rhestr Tir diweddaraf y Corff Rheoli Organig (OCB)
- Tystiolaeth o weithgaredd amaethyddol (os bydd angen, gwelir Adran A1).

B3.7 Mae'n bosibl y bydd methu cadarnhau ar yr SAF eich bod yn cydymffurfio â gofynion eich contract yn 2026, neu fethu cyflwyno dogfennau ategol sy'n benodol i'r cynllun erbyn 31 Rhagfyr 2026, yn arwain at ganslo eich contract a/neu adennill y taliadau sydd eisoes wedi cael eu gwneud.

Os yw'ch tir organig wedi'i ardystio'n llawn fel organig o 1 Ionawr 2026, efallai yr hoffech hawlio am y taliad Cymorth Organig / Ffermio Organig - Cymorth ar y SAF.

B4 Ffermio Organig - Cymorth

B4.1 Bydd taliadau Ffermio Organig - Cymorth yn cael eu talu ar gaeau cyfan sydd wedi'u datgan ar eich SAF ac wedi'u hardystio fel rhai cwbl organig gyda Chorff Rheoli Organig (OCB) cydnabyddedig o 1 Ionawr 2026 a 31 Rhagfyr 2026. Bydd eich taliad yn seiliedig ar y tir rydych chi wedi'i ddatgan a sydd wedi'i gynnwys yn y Rhestr Tir ddiweddaraf y byddwch wedi'i chael gan eich OCB.

B4.2 Bydd y cyfraddau talu yn seiliedig ar y defnydd tir y byddwch wedi'i ddatgan ar eich SAF 2026. Dyma gyfraddau talu'r Ffermio Organig - Cymorth:

Cyfradd Dalu	Disgrifiad	Taliad
1	Garddwriaeth	£375 / ha
2	Tir wedi'i amgáu gyda chnydau cylchdro/glaswelltir dros dro	£76 / ha
3	Tir wedi'i amgáu â chnydau / glaswelltir parhaol	£60 / ha

Cyfradd Dalu	Disgrifiad	Taliad
4	Tir wedi'i amgáu gyda glaswelltir parhaol a dros dro gyda menter odro	£155 / ha
5	Tir sy'n uwch na'r tir uchaf sydd wedi'i amgáu a thir penodedig arall	£10 / ha

Diffinio'r cyfraddau talu

Cyfradd dalu 1: garddwriaeth

Tir a ddefnyddir at ddibenion cynhyrchu garddwriaethol yn 2026.

Rhaid tyfu a gwerthu cnydau garddwriaethol ar raddfa fasnachol (bydd angen tystiolaeth). Dylai graddfa'r cynhyrchu fod yn debyg i lefelau cynhyrchu organig masnachol. Os nad oes gennych dystiolaeth eich bod yn gwerthu'n fasnachol, er enghraifft, gan nad yw'r cnwd yn barod i'w gynaeafu, e.e. gwinllan neu berllan sydd newydd ei sefydlu, efallai y gallwn eich talu os gallwch gyflwyno tystiolaeth, e.e. anfonebau ar gyfer y planhigion a / neu luniau geo-dag o'r cnwd yn y ddaear, i ddangos y bydd eich menter yn gweithredu ar raddfa fasnachol.

Rhaid tyfu cnydau garddwriaethol ar yr holl dir sy'n cael ei hawlio.

Nid yw cnydau porthiant da byw neu gnydau gorchudd yn gymwys.

(Dim ond tir lle mae'r cnwd garddwriaethol yn cael ei dyfu sy'n gymwys. Byddai tir arall o fewn y cylchdro yn gymwys i gyfradd talu 2).

Cyfradd dalu 2: Tir wedi'i amgáu gyda chnydau cylchdro/glaswelltir dros dro

Tir o fewn cylchdro, megis tir âr, glaswelltir o fewn cylchdro âr a glaswelltir dros dro.

Cyfradd dalu 3: Tir wedi'i amgáu â chnydau / glaswelltir parhaol

Tir nad yw o fewn cylchdro cnydau / cnydau parhaol.

Glaswelltir parhaol: GR2 a GR8.

Garddwriaeth wedi'i ddosbarthu fel cnydau parhaol, e.e. perllannau.

Cyfradd dalu 4: Tir wedi'i amgáu gyda glaswelltir parhaol a dros dro gyda menter odro.

Gall tir fod yn laswelltir o fewn cylchdro cnydau, yn laswelltir parhaol neu'n laswelltir dros dro.

ADRAN B: SFS – YR HAEN OPSIYNOL A CHYNLLUNIAU COETIR

- glaswelltir parhaol: GR2 a GR8
- glaswelltir dros dro: GR1

Bydd yr arwynebedd mwyaf y caiff cyfradd dalu 4 ei thalu arno yn cael ei gyfrif yn ôl nifer yr anifeiliaid godro organig sydd ar y daliad a lefel stocio uchaf o 1.3 LU / Ha. Er enghraifft, bydd fferm sydd â 100 o unedau da byw godro yn gymwys i gael cyfradd dalu 3 ar 76.9 ha ($100 \div 1.3$), cyn belled â bod 76.9ha o dir cymwys ar gael. Lle nad oes digon o dir cymwys, bydd y taliad yn cael ei gyfyngu i arwynebedd y tir cymwys sydd ar gael.

Bydd yr anifeiliaid a ddatgelir ar eich SAF yn cael eu gwirio yn erbyn cofnodion EIDCymru a BCMS.

Bydd unedau da byw yn seiliedig ar:

Da Byw	Unedau Da Byw (UDB)
Gwartheg godro (dros 24 mis)	1 UDB
Gwartheg godro - stoc ifanc (6-24 mis)	0.6 UDB
Geifr godro (6 mis neu fwy)	0.16 UDB
Geifr godro – stoc ifanc (llai na 6 mis)	0.04 UDB
Defaid godro (6 mis neu fwy)	0.11 UDB
Defaid godro – stoc ifanc (llai na 6 mis)	0.04 UDB

Bydd unrhyw dir sy'n fwy na'r uchafswm sydd ar gael i fenter odro yn cael cyfradd dalu 3 neu 5.

Cyfradd dalu 5: Tir sy'n uwch na'r tir uchaf sydd wedi'i amgáu a thir penodedig arall

Mae tir sy'n uwch i fyny na'r tir uchaf sydd wedi'i amgáu yn cael ei ddiffinio fel tir uwchlaw'r tir amaethyddol sydd wedi'i amgáu, sy'n agored ei natur ac nad yw wedi cael ei wella fawr at ddiben amaethyddol. ([Fel y nodwyd ar DataMapWales](#))

Mae tir penodol arall yn cynnwys:

- tir comin sy'n cael ei bori a chi yw'r unig borwr cofrestredig (Tir Comin ag Un Porwr)
- parseli tir â 50% neu fwy o'r cae yn gorgorsydd pori, rhos arfordirol a llawr gwlad a morfa heli

ADRAN B: SFS – YR HAEN OPSIYNOL A CHYNLLUNIAU COETIR

- systemau da byw ucheldirol helaeth yn bennaf gyda dwysedd stocio isel.

Byddwn yn nodi bod ucheldir heb ei amgáu a thir comin sy'n cael ei bori gan un porwr yn gymwys am Gyfradd Dalu 5.

B4.3 Rhaid hawlio ar o leiaf 0.10 hectar.

B4.4 Nid oes terfyn uchaf ar arwynebedd y tir y gellir ei hawlio ar gyfer Ffermio Organig - Cymorth. Bydd uchafswm y taliad yn cael ei leihau yn ôl y canlynol:

Arwynebedd	Taliad
0 – 200 ha o dir cynefin cymwys	100% o'r gyfradd dalu
200 – 400 ha o dir cymwys	50% o'r gyfradd dalu
400 ha +	10% o'r gyfradd dalu

Wrth gyrraedd unrhyw drothwy talu, byddwn yn ystyried y gyfradd dalu uchaf yn gyntaf, cyn dechrau tapo'r gyfradd dalu isaf.

B4.5 Os oes nodweddion anghymwys parhaol wedi'u cyflwyno neu eu nodi ar dir sydd ar y rhestr tir Organig (e.e. coetir neu adeiladau) ni fyddwch yn gallu cael taliad arnyn nhw (gweler Atodiad 2).

B4.6 I fod yn gymwys am Ffermio Organig - Cymorth, rhaid ichi fodloni'r canlynol:

- Hawliwch daliad ar y SAF a'i gyflwyno erbyn 15 Mai 2026 (neu 9 Mehefin 2026 yn amodol ar gosbau cyflwyno hwyr).
- Gwneud yn siŵr eich bod yn bodloni'r diffiniad o ffermwr yn cyflawni gweithgareddau amaethyddol a'ch bod yn cynhyrchu cynnyrch amaethyddol cynradd (gweler Adran A1).
- Ni fyddwch yn gwsmer sy'n cadw ceffylau (gan gynnwys ceffylau pori), yn gwsmer coedwigaeth (gan gynnwys perchen ar goetir yn unig) nac yn grŵp o ffermwyr (gan gynnwys cymdeithasau cynhyrchwyr).
- Mae gennych o leiaf 3 hectar o dir amaethyddol cymwys, neu os nad oes gennych 3ha o dir amaethyddol cymwys, eich bod yn gallu profi'ch bod yn gwneud dros 550 o oriau o lafur safonol bob blwyddyn.
- Bydd gennych rheolaeth lwyr ar y tir dros y cyfnod 1 Ionawr 2026 – 31 Rhagfyr 2026. Mae rheolaeth lwyr fel arfer yn golygu:
 - bydd y tir yn eiddo ichi ac o dan eich meddiant

ADRAN B: SFS – YR HAEN OPSIYNOL A CHYNLLUNIAU COETIR

- tenant â chytundeb tenantiaeth o dan Ddeddf Tenantiaethau Amaethyddol 1995, Tenantiaeth Busnes Fferm neu Ddeddf Daliadau Amaethyddol 1986
- tenant â thenantiaeth lafar â'r un lefel o reolaeth â'r uchod
- trwyddedwr.

B4.7 Nid yw'r tir canlynol yn gymwys i dderbyn taliad Cynllun Ffermio Organig - Cymorth:

- Tir sydd heb dystysgrif organig lawn o 1 Ionawr 2026 – 31 Rhagfyr 2026
- Tir sydd wrthi'n cael ei droi'n organig
- Rhan o gae
- Tir comin, gyda nifer o borwyr cofrestredig yn pori'r comin
- Tir sy'n cael ei ddefnyddio ar gyfer gweithgareddau nad ydynt yn rhai amaethyddol.

B4.8 Rhaid ichi hawlio'ch taliad Ffermio Organig – Cymorth yn yr adran Hawlio ar y SAF. Mae gofyn ichi ddatgan eich holl dir amaethyddol yn yr adran Data Caeau ar eich SAF. Os hoffech hawlio'r taliad hwn, **bydd angen i chi ychwanegu tic hawlio yn y blwch hawlio Ffermio Organig - Cymorth yn yr Adran Data Caeau ar yr holl barseli tir cymwys yr hoffech hawlio taliad arnynt.**

B4.9 Yn ôl y Rheoliadau sy'n rheoli'r cynlluniau, rhaid cymharu'r holl ddata ar System Adnabod Parseli Tir Llywodraeth Cymru â'r wybodaeth sydd wedi'i datgan ar bob SAF. Gwneir hyn i sicrhau bod y taliadau'n cael eu gwneud ar y darnau tir cywir, na chaiff ffermwr ei dalu ddwywaith am yr un peth ac nad yw'r categori defnyddio tir yn groes i'r defnydd tir y gofynnir amdano fel rhan o'ch hawliad. O beidio â rhoi gwybodaeth ddigon manwl am barseli unigol ar eich SAF, gallai hynny arafu'ch taliad wrth inni gadarnhau cywirdeb yr hawliad. Gallai olygu lleihau'ch taliad (gweler Adran F) neu'ch cosbi.

B4.10 Os nad yw'r cod cnydau/defnyddio tir sydd wedi'i nodi ar eich SAF ar eich rhan yn cyfateb i'r cod cnydau/defnyddio tir sy'n berthnasol i'ch tir ar y pryd, efallai y bydd angen ichi newid y cod cnydau/defnyddio tir sydd wedi'i nodi er mwyn iddo adlewyrchu'r defnydd tir cywir fel ag y mae ar 15 Mai.

B4.11 Rhaid cyflwyno'r dogfennau canlynol erbyn 31 Rhagfyr 2026:

- Copi o'r dystysgrif diweddaraf yr OCB a'r rhestr dir.
- Ar gyfer mentrau garddwriaethol sy'n hawlio cyfradd dalu 1, tystiolaeth bod cynnyrch garddwriaethol organig o'r daliad yn cael ei werthu'n fasnachol ac nid fel porthiant anifeiliaid. Er enghraifft, derbyniadau gwerth ar gyfer llysiau. Os nad oes gennych dystiolaeth eich bod yn gwerthu'n fasnachol, er enghraifft, gan nad yw'r cnwd yn barod i'w gynaeafu, e.e. gwinllan neu berllan sydd newydd ei sefydlu, efallai y gallwn eich talu os gallwch gyflwyno tystiolaeth, e.e. anfonebau ar gyfer y planhigion a / neu luniau geo-dag o'r cnwd yn y ddaear, i ddangos y bydd eich menter yn gweithredu ar raddfa fasnachol.

ADRAN B: SFS – YR HAEN OPSIYNOL A CHYNLLUNIAU COETIR

- Ar gyfer mentrau godro sy'n hawlio cyfradd dalu 3, bydd angen tystiolaeth bod llaeth o'r daliad yn cael ei werthu gydol blwyddyn galendr 2026. Er enghraifft, copi o gontract llaeth ar gyfer blwyddyn galendr 2026. Os ydych yn prosesu llaeth ar y daliad, rhaid cadarnhau hynny ac esbonio'n ysgrifenedig sut rydych chi'n gwerthu'ch cynnyrch llaeth wedi'i brosesu.
- Tystiolaeth o weithgarwch amaethyddol a chynhyrchu cynradd (os yw'n berthnasol, gweler Adran A1).

Gall methu â chyflwyno unrhyw ddogfennau ofynnol erbyn 31 Rhagfyr 2026 arwain at wrthod eich cais Ffermio Organig - Cymorth.

Rhaid cyflwyno'r dystiolaeth o gynnal 550 o oriau o lafur safonol bob blwyddyn os yw'n berthnasol erbyn 15 Mai 2026 i gefnogi eich cais am SFS – yr Haen Gyffredinol.

- Bydd angen i chi gyflwyno nail ai:

Llythyr cyfrifwyr i gadarnhau bod y busnes wedi cwblhau mwy na 550 awr yn y flwyddyn galendr flaenorol

Neu

Dim ond os yw'n darparu lefel gyfatebol o sicrwydd y derbynnir tystiolaeth heblaw llythyr gan gyfrifydd achrededig fel prawf. Mae hyn yn golygu y dylid ei wirio gan ffynhonnell annibynnol, achrededig, fel cyfreithiwr, sydd â digon o ddealltwriaeth o'r busnes i gadarnhau'r hawliad o waith 550 awr yn cael ei wneud.

B4.12 Caiff unrhyw symiau sydd i'w tynnu o'r taliadau a threfn tynnu'r symiau hynny eu rhestru yn Adran F y llyfryn hwn. Bydd gwerth net taliadau'n cael eu nodi mewn llythyr talu a anfonir atoch. Bydd y llythyr yn nodi manylion yr holl ostyngiadau.

B4.13 Yn amodol ar ddilysu'ch cais yn llawn a chyflwyno'r holl ddogfennau ategol angenrheidiol, bydd y taliad yn dechrau o 29 Ionawr 2027.

B5 Taliad Cynnal a Chadw Creu Coetir a'r Premiwm Creu Coetir

B5.1 Taliadau arwynebedd blynyddol yw'r Premiwm Creu Coetir a'r Taliad Cynnal a Chadw Creu Coetir sydd ar gael ar ôl plannu coetir newydd o dan y Grant Creu Coetir neu'r cynllun Grantiau Bach – Creu Coetir.

B5.2 Mae'r taliad cynnal a chadw yn talu am gynnal a chadw coetir newydd ac mae'r premiwm blynyddol yn daliad i'ch digolledu am incwm a gollwyd o ganlyniad i gwblhau gwaith plannu newydd. Mae'r ddau daliad ar gael am 12 mlynedd.

B5.3 Ni chewch hawlio blwyddyn gyntaf y Premiwm Creu Coetir na'r Taliad Cynnal a Chadw Creu Coetir nes bod gwaith plannu/ffensio'r Grant Creu Coetir neu'r Grantiau Bach – Creu Coetir wedi'i gwblhau, a'i hawlio yn y flwyddyn galendr flaenorol.

ADRAN B: SFS – YR HAEN OPSIYNOL A CHYNLLUNIAU COETIR

B5.4 Os gwnaethoch chi gwblhau'r gwaith plannu/ffensio newydd a'i hawlio ar ôl 31 Rhagfyr 2025, ni chewch hawlio taliadau blwyddyn gyntaf y Taliad Cynnal a Chadw Creu Coetir na'r Premiwm Creu Coetir tan 2027.

B5.5 I fod yn gynnwys i dderbyn taliad o dan y cynllun Cynnal Creu Coetir a'r cynllun Premiwm Creu Coetir rhaid ichi:

- gyflwyno SAF yn datgan eich holl dir
- hawlio taliad ar yr SAF a'i gyflwyno erbyn 15 Mai 2026 (neu 9 Mehefin 2026 yn ddarostyngedig i gosb am gyflwyno'n hwyr) er mwyn cael eich talu yn unol â'ch contract a / neu eich dyfarniad grant
- bod â chyfrifoldeb rheoli a rheolaeth llwyr dros y tir wedi'i hawlio ar ei gyfer
- cydymffurfio'n llwyr â gofynion contract eich Grant Creu Coetir neu eich contract neu ddyfarniad grant o dan y cynllun Grantiau Bach – Creu Coetir.

B5.6 Rhaid ichi ddatgan eich holl dir amaethyddol yn yr adran Data Caeau yn eich SAF. Rhaid ichi hawlio taliadau'r cynllun Cynnal Creu Coetir a'r cynllun Premiwm Creu Coetir yn adran Hawliadau'r SAF. Bydd angen ichi hefyd nodi'r caeau rydych am eu defnyddio i gefnogi'r taliad ar gyfer pob cynllun rydych yn hawlio o dano. Rhaid gwneud hyn yn yr adran Data Caeau yn yr SAF (gweler adran J4).

B5.7 Byddwn yn llenwi hawliad ymlaen llaw a thicio ar lefel parcel os yw ein cofnodion yn dangos bod gennych contract a / neu ddyfarniad grant o dan y Grant Creu Coetir a / neu Grantiau Bach – Creu Coetir. Rhaid ichi wirio hyn a'i gywiro pan fydd angen.

B5.8 Os yw'r statws cyfreithiol ar gyfer eich busnes yn unrhyw beth heblaw unig fasnachwr, bydd gofyn i chi gwblhau Atodlen 6 - Datganiad Sicrwydd: Gweithdrefnau Gwrth-dwyll a Llywodraethu ar y ffurflen gais SAF i roi sicrwydd bod gweithdrefnau llywodraethu a gwrth-dwyll rhesymol a digonol ar waith yn y busnesau sydd wedi derbyn cyllid.

B5.9 Yn ôl y Rheoliadau sy'n rheoli'r cynlluniau, rhaid cymharu'r holl ddata ar System Adnabod Parseli Tir Llywodraeth Cymru â'r wybodaeth sydd wedi'i datgan ar bob SAF. Gwneir hyn i sicrhau bod y taliadau'n cael eu gwneud ar y darnau tir cywir, na chaiff ffermwr ei dalu ddwywaith am yr un peth ac nad yw'r categori defnyddio tir yn groes i'r defnydd tir y gofynnir amdano fel rhan o'ch Contract. Rhaid ichi ddarllen eich Contract a'ch mapiau i sicrhau'ch bod yn datgan yr arwynebeddau a'ch codau defnyddio tir/cnydau yn gywir ar eich SAF. O beidio â rhoi gwybodaeth ddigon manwl am barseli unigol ar eich SAF, gallai hynny arafu'ch taliad wrth inni gadarnhau cywirdeb yr hawliad. Gallai olygu lleihau'ch taliad (gweler Adran F) neu'ch cosbi.

B5.10 Rhaid ichi sicrhau eich bod yn defnyddio'r codau defnyddio tir cywir sydd wedi'u rhestru yn Atodiad 2 i'r llyfryn hwn. Mae'n bosibl y bydd methu datgan codau defnyddio tir sy'n cyd-fynd â'ch contract yn arwain at daliad llai a/neu gosbau'n cael eu cymhwyso i'ch hawliad.

B5.11 Bydd taliadau'n cael eu cyfrifo'n seiliedig ar y darnau o dir rydych wedi hawlio taliad ar eu cyfer ar yr SAF, wedi'u cofnodi ar y contract a/neu y dyfarniad grant fel y

ADRAN B: SFS – YR HAEN OPSIYNOL A CHYNLLUNIAU COETIR

nodir yn yr Atodlen sy'n ddilys ar 15 Mai 2026 ac unrhyw hysbysiadau wedi'u gwneud mewn perthynas â'r tir hwnnw. Os ydych yn hawlio ar gyfer tir nad yw'n gymwys ar gyfer taliad mae'n bosibl y byddwch yn cael cosb am orddatgan. Mae Adran F yn egluro sut bydd cosbau am orddatgan yn cael eu cyfrifo.

B5.12 Yn amodol ar ddilysu'ch cais yn llawn a chyflwyno'r holl ddogfennau ategol angenrheidiol, bydd y taliad yn dechrau o 29 Ionawr 2027.

B6 Hysbysiad am amgylchiadau sy'n effeithio ar eich ymrwymadau

B6.1 Rhaid rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru cyn pen 30 diwrnod calendr am unrhyw newidiadau yn eich tir ac am unrhyw amgylchiadau allai effeithio ar eich ymrwymiad i'r cynllun ac am unrhyw newidiadau i ymrwymadau'ch Contract a/neu Ddyfarniad Grant. O beidio â gwneud, gallai'ch taliad gael ei leihau neu ei wrthod. Byddai peidio â chadw at y cyfnod amser yn gyfystyr â thorri un o reolau'r cynllun. Rhaid rhoi gwybod trwy 'Rheoli fy Nhir' ar eich cyfrif RPW Ar-lein.

Adran C – Cynlluniau Coetir

C1 Cyflwyniad

C1.1 Daeth Cymunedau Gwledig Llywodraeth Cymru yr UE - Rhaglen Datblygu Gwledig Cymru 2014-2020 i ben ar 31 Rhagfyr 2023.

C1.2 Os oes gennych gontract **Creu Coetir Glastir**, yn dibynnu pryd y cafodd y coetir ei greu, mae'n ofynnol i chi gynnal y coetir hwnnw am 12 neu 15 mlynedd.

Er bod Rhaglen Datblygu Gwledig 2014-2020 yr UE wedi cau, mae eich contract Creu Coetir Glastir yn parhau i weithredu yn 2026 o dan Gyfraith a Gymathwyd ac fe'i ariennir yn gyfan gwbl gan Lywodraeth Cymru.

C2 Cynlluniau Coetir i'w hawlio ar y SAF

C2.1 Yn dibynnu pryd y cafodd y coetir newydd ei greu, gellir hawlio taliadau arwynebedd blynyddol o dan y canlynol:

- **Premiwm Creu Coetir Glastir (GWCP)** – cynllun 15 mlynedd i ddigolledu hawlwyrs sy'n colli incwm am sefydlu coetir ers 2010
- **Premiwm Creu Coetir Glastir (GCP)** – cynllun 12 mlynedd i ddigolledu hawlwyrs sy'n colli incwm am sefydlu coetir ers 2015
- **Taliad Cynnal Creu Coetir Glastir (GCM)** – cynllun 12 mlynedd i gynnal gwaith plannu newydd mewn coetiroedd a sefydlwyd ers 2015.

C3 Hysbysu am amgylchiadau sy'n effeithio ar eich ymrwymadau Cynlluniau Coetir

C3.1 Rhaid rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru cyn pen 30 diwrnod calendr am unrhyw newidiadau yn eich tir ac am unrhyw amgylchiadau allai effeithio ar eich ymrwymiad i'r cynllun ac am unrhyw newidiadau i ymrwymadau'ch Contract. O beidio â gwneud, gallai'ch taliad gael ei leihau neu ei wrthod. Byddai peidio â chadw at y cyfnod amser yn gyfystyr â thorri un o reolau'r cynllun. Rhaid rhoi gwybod trwy 'Rheoli fy Nhir' ar eich cyfrif RPW Ar-lein.

C4 Y gofynion ar gyfer hawlio taliad arwynebedd blynyddol ar y SAF

C4.1 Dylech gyflwyno SAF bob blwyddyn i hawlio'r cynlluniau a restrir ym mharagraff C2.

C4.2 Mae gofyn ichi ddatgan eich holl dir amaethyddol yn yr adran Data Caeau ar eich SAF. Rhaid cofrestru tir newydd trwy ddefnyddio 'Rheoli fy Nhir' ar eich cyfrif RPW Ar-lein.

C4.3 Yn ôl y Gyfraith a Gymathwyd, rhaid cymharu'r holl ddata ar System Adnabod Parseli Tir Llywodraeth Cymru â'r wybodaeth sydd wedi'i datgan ar bob SAF. Gwneir hyn i sicrhau bod y taliadau'n cael eu gwneud ar y darnau tir cywir, na chaiff ffermwr ei dalu ddwywaith am yr un peth ac nad yw'r categori defnyddio tir yn groes i'r

ADRAN C – CYNLLUNIAU COETIR

defnydd tir y gofynnir amdano fel rhan o'ch Contract. O beidio â rhoi gwybodaeth ddigon manwl am barseli unigol ar eich SAF, gallai hynny arafu'ch taliad wrth inni gadarnhau cywirdeb yr hawliad. Gallai olygu lleihau'ch taliad (gweler Adran F) neu'ch cosbi.

C4.4 Os oes gennych contract Cynllun Coetir, gofalwch eich bod yn defnyddio'r codau defnyddio tir cywir. Rhestrir y codau hynny yn Atodiad 2 y llyfryn hwn. Gallai peidio â datgan codau defnyddio tir sy'n cyfateb i opsiynau rheoli arwain at leihau'ch taliad a/neu gosbi'ch hawliad.

C5 Taliad

C5.1 Rhaid ichi hawlio'ch taliad rheoli blynyddol ar gyfer y cynlluniau a restrir ym mharagraff C2.1 y llyfryn hwn yn yr adran Hawlio a'r adran Data Caeau ar eich SAF a chyflwyno'r ffurflen erbyn 15 Mai neu, er y bydd cosb am ei chyflwyno'n hwyr, erbyn 9 Mehefin er mwyn cael eich talu yn unol â'ch Contract Coetir. Mae gofyn ichi ddatgan holl dir eich daliad amaethyddol a'r codau cnydau/defnyddio tir perthnasol i'w cymharu â'ch Contract.

C5.2 I fod yn gymwys am daliad blynyddol, rhaid ichi:

- gyflwyno SAF bob blwyddyn gan ddatgan eich holl dir (gan gynnwys eich hawliau pori tir comin)
- hawlio taliad ar y SAF a'i chyflwyno erbyn 15 Mai 2026 (neu 9 Mehefin 2026 o dalu cosb am ei chyflwyno'n hwyr) er mwyn cael eich talu yn unol â'ch Contract
- bod yn gyfrifol am y tir sydd wedi eu hawlio a bod â reolaeth lwyr arno
- bodloni gofynion eich Contract Coetir.

C5.3 Byddwn yn cyfri'ch taliadau ar sail yr holl dir y byddwch yn hawlio tâl arno ar y SAF ac sy'n rhan o'ch Contract yn unol â'r manylion yn eich Contract, ac sy'n ddilys ar 15 Mai 2026 ac ar sail unrhyw hysbysiadau fydd wedi'u gwneud ynghylch y tir. Os byddwch yn hawlio ar dir nad yw'n gymwys am daliad, gallech gael eich cosbi am orddatgan. Darllenwch Atodiad G i weld sut ydym yn cyfri'r cosbau am orddatgan.

C5.4 Ar ôl archwilio a chadarnhau'ch cais Cynllun Coetir byddwn yn dechrau gwneud y taliadau o 29 Ionawr 2027.

C5.5 Caiff unrhyw symiau sydd i'w tynnu o'r taliadau a threfn tynnu'r symiau hynny eu rhestru yn Adran F y llyfryn hwn. Bydd gwerth net taliadau'n cael eu nodi mewn llythyr talu a anfonir atoch. Bydd y llythyr yn nodi manylion yr holl ostyngiadau.

C6 Cynlluniau nad ydych yn eu hawlio ar y SAF

C6.1 Nid ar y SAF y mae hawlio'r cynlluniau canlynol:

- Y Cynllun Coetir Ffermydd a'r cynlluniau Premiwm Coetir Ffermydd.

C6.2 Bydd eich Contract yn esbonio sut i hawlio'r cynlluniau hyn ar RPW Ar-lein

Adran D – Trawsgydymffurfio

D1 Cyflwyniad

D1.1 Mae Trawsgydymffurfio yn ofyniad rheoleiddiol y mae'n rhaid i ffermwyr gadw ati er mwyn cael taliadau, SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir a hawliwyd ar y SAF.

D1.2 Chi sy'n gyfrifol am ofalu'ch bod yn deall ac yn cadw at y gofynion a safonau Trawsgydymffurfio sydd wedi'u seilio ar ddeddfau domestig a Ewropeaidd a'r Gyfraith Gymhathedig bresennol.

D1.3 Mae dwy elfen i'r drefn Drawsgydymffurfio:

- Y Gofynion Rheoli Statudol (SMR) a
- Safonau ar gyfer cadw tir mewn 'Cyflwr Amaethyddol ac Amgylcheddol Da' (GAEC).

D1.4 Maen nhw'n cynnwys rhwymedigaethau manwl o dan ddeddfau presennol y dylai ffermwyr fod yn eu cyflawni p'run bynnag, mewn perthynas ag:

- yr amgylchedd, y newid yn yr hinsawdd a GAEC
- iechyd cyhoeddus, iechyd anifeiliaid ac iechyd planhigion
- lles anifeiliaid.

D2 Effaith Trawsgydymffurfio

D2.1 Rhaid cadw at yr amodau Trawsgydymffurfio gydol y flwyddyn ar holl dir amaethyddol eich daliad a hefyd ar unrhyw dir anamaethyddol sy'n dod o dan SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir. Er enghraifft: os oes gennych sied ar eich tir sydd mewn cyflwr gwael ac a all felly greu problemau lles i'ch anifeiliaid, rydych wedi torri un o'ch amodau Trawsgydymffurfio er nad yw arwynebedd y sied ei hun yn cyfrannu at eich taliad .

D2.2 Os ydych yn rhentu tir i mewn neu allan yn ystod y flwyddyn, mae'n bwysig eich bod yn ystyried amodau'r cytundeb rhyngoch chi a'r sawl sy'n trosglwyddo neu sy'n derbyn y tir. Gofalwch eich bod yn diogelu'ch buddiannau rhag ichi gael y bai am dramgwydd sy'n cael ei wneud gan y ffermwr sy'n trosglwyddo neu sy'n derbyn y tir.

D2.3 Yn achos taliadau SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir, taliadau'r ffermwr sy'n eu hawlio fydd yn cael ei lleihau neu eu hatal. Os ydych yn gosod tir neu'n gwerthu tir i ffermwr arall nad yw'n hawlio arno am ran o'r flwyddyn ac os bydd yn torri amod Trawsgydymffurfio ar y tir hwnnw, eich taliad chi fydd yn cael ei gosbi gan mai'ch cyfrifoldeb chi yw cadw at yr amodau Trawsgydymffurfio.

D2.4 Os bydd ffermwr yn torri'r rheolau tagio a chofrestru gwartheg a/neu ddefaid/geifr, ceidwad yr anifeiliaid fydd fel arfer yn cael ei gosbi. Fodd bynnag, os ydych yn gadael i anifeiliaid ffermwr arall bori'ch tir, gofalwch fod y ceidwad wedi'u cofrestru yn ôl y gofyn, gan gynnwys rhoi gwybod i BCMS yn achos gwartheg, EID

ADRAN D: TRAWSGYDYMFFURFIO

Cymru yn achos defaid neu'r gwasanaeth AML2 ar gyfer moch, os caiff yr anifeiliaid eu symud i neu o'ch tir. Os na fyddwch chi neu rywun sy'n gweithredu ar eich rhan neu o dan eich rheolaeth yn cadw at y rheolau Trawsgydymffurfio, gallem leihau'ch taliadau mewn cysylltiad â cheisiadau a wnaethoch yn y flwyddyn galendr pan welwyd bod yr amod wedi'i dorri.

D2.5 Os bydd yr amodau Trawsgydymffurfio yn cael eu torri unrhyw le ar dir comin, gallai'r ffermwr neu'r ffermwyr sy'n gyfrifol golli'u taliad neu ran ohono.

D3 Cosbau am dorri amodau Trawsgydymffurfio

D3.1 Darllenwch Adran F y llyfryn hwn am ragor o wybodaeth ynghylch sut i gyfrif a chymhwyso cosbau Trawsgydymffurfio. Yn ogystal, gallai torri SMR arwain at eich erlyn gan y corff gorfodi arbenigol priodol.

D4 Gwybodaeth am Drawsgydymffurfio

D4.1 Mae Taflenni Ffeithiau Trawsgydymffurfio i Ffermwyr yn rhoi disgrifiad manwl o'r gofynion Trawsgydymffurfio. Mae'r taflenni'n cynnwys hefyd gwybodaeth ynghylch beth i'w ddisgwyl mewn archwiliad, canllaw arferion da i helpu ffermwyr i sicrhau eu bod yn cydymffurfio wrth eu gwaith a rhestr o gysylltiadau defnyddiol.

D4.2 Mae'r canllaw '[Pan ddaw'r archwilydd](#)' yn cynnwys gwybodaeth am yr hyn i'w ddisgwyl mewn archwiliad a chynghor ar arferion da i helpu ffermwyr i sicrhau eu bod yn cydymffurfio wrth eu gwaith.

D4.3 Fe welwch gopi o Daflenni Ffeithiau Trawsgydymffurfio i Ffermwyr, Safonau Dilysu Trawsgydymffurfio a Matrics Cosbi Taliadau Trawsgydymffurfio ar wefan Llywodraeth Cymru. Os oes gennych ymholiadau, cysylltwch â'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid.

D4.4 Chi sy'n gyfrifol am ofalu'ch bod yn deall gofynion a safonau Trawsgydymffurfio a chadw atyn nhw.

D4.5 Byddwn yn cyhoeddi negeseuon pwysig a newidiadau a diweddariadau yn e-gylchlythyr Gwlad.

D5 Tabl yn dangos yr SMR a'r GAEC

Gofynion Rheoli Statudol (SMR)	Cyflwr Amaethyddol ac Amgylcheddol Da (GAEC)
SMR 1: Diogelu Dŵr	GAEC: 1: Dŵr – Sefydlu Lleiniau Clustogi
SMR 2: Adar Gwyllt	GAEC 2: Dŵr – Defnyddio Dŵr i Ddyfrhau'r Tir
SMR 3: Gwarchod Ffawna a Fflora (Bioamrywiaeth)	GAEC 3: Dŵr – Dŵr Daeear
SMR 4: Cyfraith Bwyd a Phorthiant	GAEC 4: Pridd a Stoc Garbon – sicrhau lefel ofynnol o orchudd ar y pridd
SMR 5: Cyfyngiadau ar Ddefnyddio Betaweithyddion a Sylweddau sy'n cael Effaith Hormonaidd neu Thyrostatig ar Anifeiliaid Fferm	GAEC 5: Pridd a stoc garbon – Cyfyngu ar waith trin tir i ddiogelu pridd rhag erydiad
SMR 6: Adnabod a Chofrestru Moch	GAEC 6: Pridd a Deunydd Organig – Eu Diogelu
SMR 7: Adnabod a Chofrestru Gwartheg	GAEC 7: Cadw Nodweddion y Tirlun
SMR 8: Adnabod Defaid a Geifr	
SMR 9: Atal, Rheoli a Dileu Enseffalopathïau Sbyngffurf Trosglwyddadwy (TSE)	
SMR 10: Cyfyngiadau ar Ddefnyddio Cynnyrch Amddiffyn Planhigion	
SMR 11: Safonau Lles i Amddiffyn Lloi	
SMR 12: Safonau Lles i Amddiffyn Moch	
SMR 13: Safonau Lles i Amddiffyn Anifeiliaid Fferm	

Adran E – Newidiadau i'r Busnes a'r Tir

E1 Manylion y busnes

E1.1 I gofrestru manylion eich busnes am y tro cyntaf, bydd angen ichi lenwi'r [ffurflen gofrestru ar-lein](#). Darllenwch y [canllaw ar sut i gofrestru](#) i gael rhagor o fanylion. Gallwch newid y rhan fwyaf o fanylion eich busnes ar-lein. Ond os ydych am gofnodi newidiadau mawr, efallai y bydd Llywodraeth Cymru'n gofyn ichi am ragor o fanylion. Ffoniwch y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid am ragor o wybodaeth.

E1.2 Os ydych yn gysylltiedig â mwy nag un busnes ffermio, peidiwch â chymryd yn ganiataol y caiff y busnesau hynny eu trin fel busnesau ar wahân wrth wneud cais am gyllid amaethyddol cyffredin, hyd yn oed os ydyn nhw'n gyrff ar wahân o safbwynt y gyfraith, fel partneriaethau neu gwmnïau cyfyngedig. Diben hyn yw sicrhau nad ydych yn creu amodau artiffisial i gael taliad.

E1.3 Dim ond os ydy'r busnes yn cael ei redeg fel busnes ar wahân yn unol ag amodau penodol y dylech gyflwyno cais ar wahân ar ei gyfer. Bydd Llywodraeth Cymru yn ystyried:

- statws cyfreithiol y busnes
- enwau a chyfrifoldebau'r bobl sy'n rhan o'r busnes (gan gynnwys canran eu cyfranddaliadau os oes angen)
- i ba raddau y mae'r busnes yn cael ei redeg ar wahân ar lefel ymarferol o ddydd i ddydd
- a oes ganddo gynlluniau a chyfrifon ar wahân
- i ba raddau y mae penderfyniadau ar y naill fferm yn annibynnol ar y llall
- pwy sy'n gyfrifol am reolaeth ariannol y busnes a phwy sy'n cael yr elw.

E1.4 Nid yw'r un o'r rhain yn ddigon ynddo'i hun i droi'r ddadl ac mae'n bosibl y gofynnwn i chi am fwy o wybodaeth, fel cytundeb partneriaeth, tystysgrif y cwmni, erthyglau'r cwmni a/neu gyfrifon. Eich cyfrifoldeb chi yn y pen draw yw profi i Lywodraeth Cymru fod y busnesau'n rhai ar wahân.

E1.5 Bydd angen asesu busnesau fferm sy'n uno neu'n rhannu bob yn un yn ôl eu hamgylchiadau penodol a'r cyllid amaethyddol y ceisir amdano.

E1.6 Rhaid anfon manylion unrhyw uniadau neu raniadau trwy'ch cyfrif RPW Ar-lein neu drwy lythyr i'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid i'w hasesu.

E2 Diweddarw'ch Cofnodion

E2.1 Cofiwch hysbysu Llywodraeth Cymru am unrhyw newidiadau ym manylion eich busnes, gan gynnwys pan fydd strwythur y busnes yn newid e.e. partner yn gadael neu'n ymuno â'r busnes. Os gwelwch wallau yn y manylion sydd wedi'u rhagbrentio ar ffurflenni a llythyrau e.e. rhif ffôn anghywir, camsillafu enw neu gyfeiriad, anfonwch y cywiriadau atom trwy'ch cyfrif Taliadau Gwledig Cymru (RPW) Ar-lein neu drwy lythyr i'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid. Ni fydd angen i'ch partneriaid arwyddo'r

llythyr hwnnw. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau bod y cofnodion sydd gennym am eich busnes ffermio yn gywir a chyfredol. Mae hyn yn cynnwys eich dewis iaith (Cymraeg neu Saesneg) ar gyfer llythyru.

E3 Defnyddio Rhifau Yswiriant Gwladol

E3.1 Bydd angen inni gasglu rhifau Yswiriant Gwladol pob aelod o fusnes fferm er mwyn dilysu busnesau all hawlio ddwywaith ar yr un tir i sicrhau eu bod yn cael eu trin yn briodol.

E3.2 Bydd hawlwyf newydd yn gallu ychwanegu eu rhif Yswiriant Gwladol yn ystod y broses gofrestru ar-lein. Os nad ydych yn gwybod beth yw'ch rhif Yswiriant Gwladol, ewch i [wefan Yswiriant Gwladol](#) neu ffoniwch:

Llinell Cofrestru Yswiriant Gwladol

Ffôn: 0300 200 3500

Ffôn Testun: 0300 200 3519

E4 Taliadau

E4.1 Bydd holl daliadau'r cynllun yn cael eu gwneud trwy BACS. Os bydd eich manylion bancio'n newid, rhaid ichi roi gwybod i Lywodraeth Cymru am hynny er mwyn i'r taliadau gael eu trosglwyddo'n uniongyrchol i'ch cyfrif banc/cymdeithas adeiladu newydd. Dylech roi gwybod am unrhyw newid yn ddi-oed i osgoi oedi wrth wneud taliadau.

E5 Newidiadau i'r tir

E5.1 Rhaid ichi roi gwybod i RPW, os ydych yn newid parcel tir neu'n trosglwyddo tir, cyn pen 30 diwrnod ar ôl i'r newid ddigwydd. Os na fyddwch wedi'n hysbysu o fewn 30 diwrnod, rhowch wybod i Lywodraeth Cymru am y newidiadau cyn gynted â phosibl.

E5.2 Llenwch gais 'Rheoli fy Nhir', gan ddefnyddio'ch cyfrif RPW Ar-lein, i:

- gofrestru parseli tir
- ychwanegu, dileu neu newid nodweddion parhaol
- rhoi gwybod inni'ch bod yn trosglwyddo tir (h.y. prynu / gwerthu / rhentu)
- newid dyddiad olaf rhentu
- rhoi gwybod am newid i'r ffin (uno / hollti / symud ffiniau).

Cewch gyngor llawn ar sut i ddefnyddio 'Rheoli fy Nhir' ar [wefan Llywodraeth Cymru](#).

E5.3 Mae'n bwysig bod ffermwyr sydd â chontract a/neu Ddyfarniad Grant SFS - yr Haen Opsiynol a/neu Chynlluniau Coetir yn cofio y byddan nhw'n cael eu cosbi am beidio â chadw at y terfyn 30 niwrnod.

E6 Newid tir sydd ag angen rhif cae newydd

E6.1 Rhaid gwneud cais am rif cae newydd yn 'Rheoli fy Nhir' ar RPW Ar-lein.

E6.2 Bydd angen rhif cae newydd ar gyfer caeau sy'n perthyn i un o'r categorïau isod:

- caeau sydd heb eu cofrestru o'r blaen ar gyfer IACS
- caeau sydd wedi'u rhannu'n barhaol
- caeau sydd wedi'u cyfuno'n barhaol
- caeau sydd â ffin newydd.

E6.3 Rhaid gwneud ceisiadau am rifau caeau newydd drwy 'Rheoli fy Nhir' ar RPW Ar-lein cyn cwblhau yr Adran Data Caeau ar y SAF. Bydd y wybodaeth a gynhwysir yn y 'Rheoli fy Nhir' yn cael eu poblogi yn yr Adran Data Caeau ar eich SAF. Os yw'r SAF wedi'i gychwyn cyn i chi gyflwyno 'Rheoli fy Nhir', byddwch yn derbyn neges ar y sgrin yn gofyn i chi gadarnhau'r diweddariad o'r manylion a gyflwynwyd er mwyn i'r data cael eu poblogi yn yr Adran Data Caeau.

E6.4 Ni fydd angen ichi wneud cais am rifau cae newydd os yw'r cae wedi'i rannu dros dro rhwng dau neu ragor o gnydau neu ddau neu ragor o ymgeiswyr. Dylech ddangos hyn ar eich SAF trwy roi pob un o rannau'r cae os ydyn nhw o dan eich rheolaethar 15 Mai ar linellau gwahanol.

E6.5 Ni all adeiladau ac iardiau ond gael eu rhannu os oes ffin rwystrol yn bodoli a bod mynediad ar wahân ar gyfer y ddwy ardal. Os nad oes ffin rwystrol a mynediad ar wahân ni chaniateir i chi rannu'r parcel tir presennol.

E7 Tir sydd heb ei gofrestru

E7.1 Os ydych yn bwriadu datgan tir sydd heb ei gofrestru ar eich SAF, rhaid ichi gyflwyno cais 'Rheoli fy Nhir' cyn pen 30 diwrnod ar ôl cael y tir.

E7.2 Hefyd, pan fyddwch yn cofrestru tir newydd, bydd angen ichi roi prawf mai chi sy'n berchen arno neu fod gennych hawl i'w feddiannu. Os ydych yn berchen ar y tir rydych yn ei gofrestru, rhaid ichi gyflwyno'r canlynol;

- **Gweithred Teitl** neu
- **Copi o Gofrestr Teitl.**

Rhaid i'r dogfennau hyn gynnwys y map cysylltiedig.

Os ydych yn denant neu'n borwr ar y tir, rhaid ichi gyflwyno naill ai llythyr oddi wrth y perchennog i gadarnhau ei fod wedi rhoi caniatâd ichi ddefnyddio'r tir at ddiben amaethyddol, gan gynnwys dyddiadau, neu gytundeb tenantiaeth wedi'i arwyddo gan bob parti. Ni fydd tystiolaeth arall yn ddigon a chaiff ei gwrthod.

E7.3 Cofiwch, ni fydd angen ichi gofrestru tir sydd eisoes wedi'i gofrestru gyda Llywodraeth Cymru. Bydd 'Rheoli fy Nhir' yn dangos a yw'r tir wedi'i gofrestru eisoes neu beidio.

E8 Trosglwyddo tir

E8.1 Os ydych yn prynu neu'n gwerthu tir, neu'n ei rentu i mewn/allan, ac os bydd y tir hwnnw o dan eich rheolaeth ar 15 Mai, rhaid ichi roi gwybod i RPW cyn pen 30 diwrnod ar ôl trosglwyddo'r tir. Rhaid gwneud hynny ar gais 'Rheoli fy Nhir' ar RPW Ar-lein.

Bydd angen prawf arnom mai chi sy'n berchen ar y tir neu fod gennych hawl i'w feddiannu pan fyddwch yn cofrestru neu'n cymryd tir newydd. Os ydych yn berchen ar y tir rydych yn ei gofrestru, rhaid ichi gyflwyno'r canlynol;

- **Gweithred Teitl** neu
- **Copi o Gofrestr Teitl.**

Rhaid i'r dogfennau hyn gynnwys y map cysylltiedig.

Os ydych yn denant neu'n borwr ar y tir, rhaid ichi gyflwyno naill ai llythyr oddi wrth y perchennog i gadarnhau ei fod wedi rhoi caniatâd ichi ddefnyddio'r tir at ddiben amaethyddol, gan gynnwys dyddiadau, neu gytundeb tenantiaeth wedi'i arwyddo gan bob parti. Ni fydd tystiolaeth arall yn ddigon a chaiff ei gwrthod.

E9 Lleoliad Tir

E9.1 Mae gofyn i Lywodraeth Cymru neilltuo Rhifau CPH sy'n dangos lle mae pob parsel o dir.

E10 Diweddaru mapiau tir amaethyddol yng Nghymru

E10.1 Mae RPW yn diweddaru ei fapiau drwy'r amser gan ddefnyddio'r wybodaeth ddiweddaraf o MasterMap sy'n cael ei darparu gan yr Arolwg Ordnans.

E10.2 Mae'n bosibl bod y parseli tir ar eich daliad wedi newid o ganlyniad i hyn, er enghraifft, trwy newid ffiniau cae a/neu nodweddion parhaol fel adeiladau, ffyrdd, afonydd a phyllau dŵr. Byddwn yn rhoi gwybod ichi am unrhyw newidiadau sy'n effeithio ar eich hawliad fel rhan o broses ddilysu'ch SAF.

E10.3 Mae'n bwysig iawn eich bod yn cadarnhau bod yr adran Data Caeau ar eich SAF 2026 wedi'i llenwi'n gywir. Mae'n bwysig hefyd eich bod yn gofalu bod unrhyw newidiadau yn sgil archwiliad yn 2025 (fe welwch y manylion yn IACS 7A) neu yn sgil apêl, wedi'u gwneud i'ch SAF.

Adran F – Gostyngiadau, Gwaharddiadau a Chywiro Camgymeriadau

F1 Cyflwyniad

F1.1 Os bydd eich ffurflen SAF a/neu ddogfennau ategol yn ein cyrraedd yn hwyr neu os gwelir gwybodaeth anghywir arnynt neu'ch bod wedi torri rheolau'r cynlluniau, bydd eich taliad yn cael ei leihau a gallech gael eich gwahardd yn unol â rheolau'r cynllun.

F2 Ceisiadau hwyr am daliad

F2.1 Rydym yn barod i dderbyn y SAF hyd at 25 diwrnod calendr ar ôl y dyddiad cau, 15 Mai 2026 h.y. erbyn canol nos 9 Mehefin 2026. Yn ôl rheoliadau rhaid i Lywodraeth Cymru wrthod ffurflenni SAF sy'n cyrraedd mwy na 25 diwrnod calendr yn hwyr (h.y. ar ôl 9 Mehefin 2026). Hynny, mewn cysylltiad â'r holl gynlluniau a hawliwyd ar y SAF.

F2.2 Oni bai y bu achos o force majeure neu amgylchiadau eithriadol, os byddwch yn cyflwyno'ch SAF ar ôl y dyddiad cau, 15 Mai 2026, bydd eich taliad yn gostwng 1% am bob diwrnod gwaith y bydd yn hwyr dros y cyfnod o 25 diwrnod calendr hyd at a chan gynnwys 9 Mehefin 2026.

F3 Dogfennau ategol hwyr (ar gyfer cynlluniau penodol)

F3.1 Rhaid i bob tystiolaeth ddogfennol sy'n benodol i'r cynllun ar gyfer Cynllun Troi'n Organig a Ffermio Organig - Cymorth, ein cyrraedd erbyn 31 Rhagfyr 2026. Bydd unrhyw dystiolaeth ddogfennol sy'n cyrraedd ar ôl y dyddiad hwn yn cael ei gwrthod gan effeithio o bosibl ar daliadau'r cynllun.

F4 Peidio â datgan yr holl tir amaethyddol sydd ar y daliad

F4.1 Os na fyddwch wedi datgan yr holl dir amaethyddol y mae gennych reolaeth arno ar eich SAF (yr holl dir rydych yn berchen arno a'r tir rydych yn ei rentu i mewn), ac nid y tir rydych yn ceisio taliadau, SFS – yr Haen Opsiynol a/neu Chynlluniau Coetir arno yn unig e.e. coetir/coedwigaeth, traciau, buarthau, wynebau caled ac ati, gallai taliadau gael eu lleihau.

F4.2 Os oes gwahaniaeth rhwng yr arwynebedd sy'n cael ei ddatgan ar y SAF a chyfanswm y tir amaethyddol y dylai'r ffermwr fod wedi'i ddatgan, bydd taliadau'r cynlluniau yn cael eu gostwng fel a ganlyn:

Gwahaniaeth	Gostyngiad
Hyd at 3%	Dim gostyngiad
Mwy na 3% a hyd at 20%	1% o ostyngiad
Mwy na 20% a hyd at 50%	2% o ostyngiad

ADRAN F – GOSTYNGIADAU, GWAHARDDIADAU A CHYWIRO CAMGYMERIADAU

Mwy na 50%	3% o ostyngiad
------------	----------------

F5 Anghysonderau o ran y tir sydd wedi'i ddatgan ar gyfer SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir

F5.1 Os gwelir bod gwir arwynebedd grŵp cnydau yn fwy na'r hyn sydd wedi'i ddatgan ar y SAF, yr arwynebedd sydd wedi'i ddatgan ar y SAF fydd yn cael ei ddefnyddio i gyfri'r taliad.

F5.2 Dyma'r grwpiau cnydau:

- darnau tir sy'n derbyn yr un faint o gymorth, o dan gynlluniau SFS – yr Haen Opsiynol
- darnau tir sy'n derbyn yr un faint o gymorth o dan Gynlluniau Coetir .

F5.3 Ar gyfer hawlio , Cynllun Troi'n Organig, Ffermio Organig – Cymorth, y Cynllun Creu a Chynnal Coetir, Premiwm Creu Coetir a'r Cynlluniau Coetir, bydd maint eich taliadau yn dibynnu ar yr arwynebeddau y byddwch wedi'u datgan ar eich SAF 2026. Ar gyfer Cynllun Troi'n Organig a/neu Ffermio Organig - Cymorth bydd eich hawliad yn cael ei ddilysu yn erbyn y parseli tir sydd yn eich Tystysgrif OCB a'r rhestr tir.

F5.4. Os gwelir bod arwynebedd grŵp cnydau yn llai na'r hyn sydd wedi'i ddatgan ar y SAF, caiff y taliad ei gyfrif ar sail yr arwynebedd lleiaf. Fodd bynnag, os yw'r gwahaniaeth yn yr arwynebedd sydd wedi'i ddatgan ar gyfer yr holl grwpiau cnydau yn llai na 0.10 hectar, bydd taliadau'n seiliedig ar yr arwynebedd a gafodd ei ddatgan.

F6 SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir

F6.1 Os bydd y gwahaniaeth rhwng yr arwynebedd sydd wedi'i ddatgan a'r arwynebedd sydd wedi'i weld ar gyfer grŵp cnydau yn fwy na 3% neu 2 hectar o'r arwynebedd a welwyd, bydd yr arwynebedd sy'n gymwys am daliad yn cael ei leihau 1.5 gwaith y gwahaniaeth a welwyd.

F6.2 Ni fydd y gosb yn fwy na 100% o'r symiau sy'n seiliedig ar yr arwynebedd gafodd ei ddatgan.

Enghreifftiau:

- Mae cwsmer yn datgan bod ganddo 100 hectar o dir Cynllun Creu a Chynnal Coetir cymwys ond gwelir mai 98.5 hectar sydd ganddo. Ni chaiff y taliad ei leihau gan nad yw'r gwahaniaeth yn fwy na 3% neu 2 hectar ond bydd y taliad yn seiliedig ar 98.5 hectar.
- Mae cwsmer yn datgan bod ganddo 100 hectar o dir Cynllun Creu a Chynnal Coetircymwys ond gwelir mai 90 hectar sydd ganddo. Gan fod 10 hectar o wahaniaeth, bydd y taliad yn cael ei wneud ar 75 hectar, sef 90 hectar minws 15 hectar (10 hectar x 1.5).

ADRAN F – GOSTYNGIADAU, GWAHARDDIADAU A CHYWIRO CAMGYMERIADAU

F6.3 Ond os bydd y gwahaniaeth rhwng yr arwynebedd sydd wedi'i ddatgan a'r arwynebedd sydd wedi'i weld ar gyfer grŵp cnydau yn fwy na 3% neu 2 hectar, o'r arwynebedd a welwyd, ond ddim mwy na 10% o'r arwynebedd a welwyd, caiff y gosb ei chyfrif yn unol â'r uchod a'i haneru.

Enghraifft:

- Mae cwsmer yn datgan bod ganddo 100 hectar o dir Cynllun Creu a Chynnal Coetircymwys ond gwelir mai 88 hectar sydd ganddo. Gan fod yr arwynebedd sydd wedi'i orddatgan yn fwy na 10%, nid oes modd haneru'r arwynebedd sydd wedi'i orddatgan. Caiff y taliad ei wneud ar 70 hectar, sef 88 hectar minws 18 hectar (12 hectar x 1.5).
- Mae cwsmer yn datgan bod ganddo 200 hectar o dir Cynllun Creu a Chynnal Coetircymwys ond gwelir mai 190 hectar sydd ganddo. Cyfrifir mai 10 hectar x 1.5 = 15 hectar yw'r gosb. Gan fod yr arwynebedd sydd wedi'i orddatgan yn llai na 10%, caiff y gosb BPS o 15 hectar ei haneru. Caiff taliad ei wneud ar 190 hectar – 7.5 hectar = 182.5 hectar.

F7 SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir: Torri amodau cynlluniau

F7.1 Mae cyfraith a gymhathwyd a rheoliadau domestig yn nodi bod rhaid eich cosbi os byddwch yn torri meini prawf cymhwysedd ar gyfer y cynlluniau. Cynhelir gwiriadau gweinyddol neu archwiliadau ar y fferm i weld a ydych wedi torri rheolau, ac os gwelir eich bod wedi gwneud hynny, cewch wybod yn ysgrifenedig.

F7.2 Bydd maint y gosb neu'r gwaharddiad yn dibynnu ar ba mor ddifrifol, mawr a pharhaol yw'r tramgwydd ac a yw'n digwydd mwy nag unwaith. O dan amgylchiadau penodol, caiff taliadau blynyddoedd cynt eu gostwng a'u gwahardd. O dan amgylchiadau difrifol iawn, gallai hyn olygu dod â'ch cytundeb a/neu ddyfarniad grant i ben a'ch gwahardd rhag ymuno â chynllun SFS - yr Haen Opsiynol arall am hyd at ddwy flynedd.

F7.3 Mae Llywodraeth Cymru yn asesu tramgwyddau yn ôl safonau dilysadwy sy'n cyfateb i'r amodau ar gyfer ymuno â'r cynllun. Mae matrices wedi'i lunio i benderfynu ar lefel y gosb. Mae'r matricesau cosbi a'r safonau dilysadwy i'w gweld ar [wefan Llywodraeth Cymru](#).

F7.4 Os caiff cais ffug ei wneud, neu os na fydd y ffermwr wedi darparu'r wybodaeth angenrheidiol, bydd hynny'n arwain at wrthod taliadau ym mlwyddyn gweld y cais ffug a bydd yn rhaid ad-dalu unrhyw arian a dalwyd yn y flwyddyn honno. Hefyd, efallai y cewch eich gwrthod rhag derbyn cymorth o dan Gynlluniau SFS – yr Haen Opsiynol ym mlwyddyn gweld y cais ffug ac yn y flwyddyn galendr ganlynol.

F8 Gostyngiadau am dorri rheolau Trawsgydymffurfio

F8.1 Yn ôl rheoliadau, os na fyddwch yn dilyn y gofynion a'r safonau ar gyfer Trawsgydymffurfio, rhaid eich cosbi. Cynhelir archwiliadau gweinyddol neu archwiliadau ar y fferm i weld a ydych wedi cadw at y safonau ac os gwelir nad ydych, cewch wybod hynny mewn llythyr.

ADRAN F – GOSTYNGIADAU, GWAHARDDIADAU A CHYWIRO CAMGYMERIADAU

F8.2 Os na fyddwch wedi bodloni'r Gofynion Rheoli Statudol (SMR) neu ofynion Cyflwr Amaethyddol ac Amgylcheddol Da (GAEC), boed yn fwiadol neu drwy esgeulustod, gallech golli'ch taliad SFS – yr Haen Opsiynol a/neu Chynlluniau Coetir ar y tir neu taliadau neu ran o'r taliadau hynny. Wrth benderfynu ar faint y gostyngiad a'r gwaharddiad, byddwn yn ystyried pa mor fawr, difrifol, parhaol ac ailadroddus y bu'r achos o anghydymffurfio a phwy yn union sy'n gyfrifol amdano.

F8.3 Os bydd ffermwr yn torri'r Rheolau ar Adnabod a Chofrestru gwartheg a/neu ddefaid/geifr, ceidwad yr anifeiliaid fel arfer fydd yn cael ei gosbi am dorri rheol. Ond os ydych yn gadael i anifeiliaid ffermwr arall bori ar eich tir, gofawch fod y ceidwad wedi'i gofrestru yn ôl y gofyn, gan gynnwys rhoi gwybod i BCMS neu EID Cymru neu'r gwasanaeth AML2, fod anifeiliaid wedi'u symud ar eich tir ac oddi ar eich tir.

F8.4 Os byddwch yn hawlio taliadau unrhyw gynllun sy'n dod o dan amodau Trawsgydymffurfio yn 2026, chi fydd yn gyfrifol am gydymffurfio â'r holl ofynion Trawsgydymffurfio am y flwyddyn galendr lawn. Os bydd tir yn cael ei drosglwyddo rhwng ffermwyr, taliadau'r ffermwr sy'n eu hawlio fydd yn cael eu lleihau neu eu hatal. Os ydych yn gosod tir neu'n gwerthu tir i ffermwyr eraill nad ydynt yn hawlio taliad arno am ran o'r flwyddyn ac os byddant yn torri amod Trawsgydymffurfio ar y tir hwnnw, bydd hyn yn effeithio ar eich taliad chi gan mai'ch cyfrifoldeb chi yw cadw at yr amodau Trawsgydymffurfio am y flwyddyn galendr. Hefyd, gallai'r corff gorfodi arbenigol perthnasol eich erlyn am dorri SMR.

F8.5 Cofiwch: rhaid cadw at y gofynion Trawsgydymffurfio am y flwyddyn galendr lawn.

F8.6 Os ydych yn trosglwyddo tir neu'n derbyn tir yn ystod y flwyddyn, mae'n bwysig eich bod yn ystyried amodau'r cytundeb rhyngoch chi a'r sawl sy'n trosglwyddo neu sy'n derbyn y tir. Gofawch eich bod yn diogelu'ch buddiannau rhag ichi gael y bai am dramgwydd sy'n cael ei wneud gan y sawl sy'n trosglwyddo neu sy'n derbyn y tir.

F8.7 Dylech gael gwybod gennym am unrhyw reol sydd wedi cael ei thorri o fewn tri mis ar ôl cynnal yr archwiliad. Ar gyfer profion TB hwyr, bydd hyn o fewn tri mis ar ôl i'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion roi gwybod i Lywodraeth Cymru bod prawf TB yn hwyr, nid y dyddiad pan roedd y prawf TB i fod i gael ei gynnal.

F9 Bwriad

Esgeulustod

F9.1 Os byddwch yn torri un o'r rheolau Trawsgydymffurfio drwy esgeulustod, bydd eich holl daliadau uniongyrchol yn y flwyddyn galendr y gwelwyd bod y rheol wedi'i thorri yn cael eu lleihau. Fel arfer, bydd cyfanswm y taliad sy'n ddyledus yn cael ei ostwng 3%, ond gellid lleihau'r gostyngiad i 0% neu ei gynyddu i 5%, gan ddibynnu ar natur y tramgwydd.

F9.2 Os byddwch yn torri mwy nag un rheol yn yr un maes Trawsgydymffurfio (e.e. iechyd pobl, anifeiliaid a phlanhigion), byddant i gyd yn cael eu hystyried fel un achos o anghydymffurfio.

ADRAN F – GOSTYNGIADAU, GWAHARDDIADAU A CHYWIRO CAMGYMERIADAU

F9.3 Mae tri maes Trawsgydymffurfio:

- Amgylchedd, newid yn yr hinsawdd a chyflwr Amaethyddol da y tir (SMR1-3 a GAEC 1-7)
- Iechyd pobl, anifeiliaid a phlanhigion (SMR 4-10)
- Lles anifeiliaid (SMR 11-13).

F9.4 Os byddwch yn torri rheolau mewn meysydd Trawsgydymffurfio gwahanol, byddwch yn cael eich cosbi am bob un ar wahân. Bydd y gostyngiadau canrannol yn cael eu cyfrif gyda'i gilydd ond ni fydd y gostyngiad yn fwy na 5% o gyfanswm y taliad os nad ydych torri'r rheol o'r blaen neu os nad yw'r rheol wedi'i thorri'n fwriadol. Mae tabl o daflenni ffeithiau Trawsgydymffurfio i'w weld yn Adran D y llyfryn hwn.

F9.5 Os byddwch yn torri'r un rheol neu safon eto o fewn cyfnod o dair blynedd, bydd y gostyngiad a roddir am dorri'r rheol eto yn cael ei luosi â 3, cyn belled â'ch bod wedi cael gwybod ichi dorri'r rheol y tro cyntaf a'ch bod wedi cael amser i unioni unrhyw gam. Os byddwch yn torri'r un rheol eto wedi hynny, bydd y gostyngiad a gawsoch am dorri'r rheol y tro blaenorol yn parhau i gael ei luosi â 3 nes ei fod yn cyrraedd 15%. Dyna uchafswm y gosb am esgeulustod.

F9.6 Unwaith y bydd cosb am esgeulustod yn cyrraedd yr uchafswm o 15%, os na fyddwch yn cadw at yr un safon neu ofyn unwaith eto o fewn cyfnod o dair blynedd, yna ystyrir eich bod wedi torri'r rheol yn fwriadol. Caiff y gosb am dorri'r rheol yn fwriadol ei chyfrif ar sail y gostyngiad diwethaf a gawsoch cyn cyrraedd y trothwy o 15%. Caiff ei luosi â 3. Bydd y rheolau ar dorri amodau'n fwriadol yn cael eu rhoi ar waith yn awr bob tro y byddwch yn torri'r amod. Mae cosb uwch o lawer am dorri safon yn fwriadol.

Angydymffurfio bwriadol

F9.7 Os ydych yn torri rheol yn fwriadol, caiff eich taliadau cyffredinol eu gostwng 20% ond gellid lleihau'r gostyngiad i 15% neu ei gynyddu i 100% gan ddibynnu ar bwysigrwydd y tramgwydd o'i fesur yn ôl ei faint, ei ddifrifoldeb, a yw'n barhaol neu a yw'n dramgwydd eildro.

F9.8 Os gwelir ichi dorri rheol yn fwriadol mewn cysylltiad â chynllun penodol, cewch eich gwahardd o'r cynllun am y flwyddyn galendr honno.

F10 Asesu cosbau

F10.1 Mae Llywodraeth Cymru yn asesu unrhyw achos o dorri rheol trawsgydymffurfio ar sail y safonau dilysadwy. Mae matrices yn cael ei ddefnyddio i benderfynu ar lefel y gosb. Mae'r safonau dilysadwy a'r matrices cosbau i'w gweld ar wefan Llywodraeth Cymru.

F11 Crynhoi gostyngiadau

F11.1 Ar gyfer SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir, bydd y taliadau'n cael eu gostwng yn y drefn ganlynol a bydd pob gostyngiad dilynol yn seiliedig ar y swm sy'n weddill ar ôl y gostyngiad blaenorol:

ADRAN F – GOSTYNGIADAU, GWAHARDDIADAU A CHYWIRO CAMGYMERIADAU

- gorddatgan arwynebedd
- torri amod ymuno â chynllun
- cais hwyr
- peidio â datgan arwynebedd
- Trawsgydymffurfio.

F12 Amgylchiadau pan na chaiff taliadau eu lleihau na'u hatal

F12.1 Bydd Llywodraeth Cymru yn barod i dderbyn y gallai force majeure neu amgylchiadau eithriadol rwystro ffermwr rhag cadw at ymrwymïadau penodol. Os felly, bydd y ffermwr yn cadw ei hawl i gael cymorth ar gyfer y tir oedd ganddo ar y pryd pan ddigwyddodd y force majeure neu amgylchiadau eithriadol, ac mae'n bosib na roddir cosb na gofyn am ad-daliad. Force majeure yw amgylchiadau anarferol y tu hwnt i reolaeth y ffermwr, na fyddai'r ffermwr er gwaethaf pob gofal wedi gallu osgoi eu canlyniadau heb aberth ormodol. Dyma enghreifftiau o force majeure ac amgylchiadau eithriadol:

- marwolaeth y ffermwr/rheolwr tir
- cyflwr tymor hir sy'n rhwystro'r ffermwr/rheolwr tir rhag gweithio
- trychineb naturiol ddifrifol sy'n effeithio'n andwyol ar dir y daliad
- damwain sy'n dinistrio adeiladau da byw ar y daliad
- clefyd episootig neu glefyd planhigion sy'n effeithio ar dda byw neu ar gnydau'r ffermwr/rheolwr tir, neu ar rai ohonynt
- colli rhan fawr o'r daliad os nad oedd modd rhagweld hynny ar ddiwrnod cyflwyno'r cais.

F12.2 Rhaid rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru am y force majeure neu'r amgylchiad eithriadol trwy lythyr o fewn 15 diwrnod gwaith ar ôl ichi neu rywun ar eich rhan allu gwneud hynny. Bydd pob cais yn cael ei ystyried yn ôl ei rinweddau. Er mwyn i Lywodraeth Cymru allai ei bwysu a'i fesur, rhaid dangos tystiolaeth bendant bod y digwyddiad wedi digwydd. Dylech wneud yn siŵr felly fod y cais yn cynnwys yr holl dystiolaeth berthnasol i gefnogi'ch achos a'i hanfon trwy'ch cyfrif RPW Ar-lein neu i'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid.

F12.3 Ar gyfer SFS – yr Haen Opsiynol a Chunlluniau Coetir bydd force majeure ac amgylchiadau eithriadol ar gael mewn cysylltiad â:

- chyflwyno cais yn hwyr
- yr hawl i daliad ar dir cymwys sydd wedi'i ddatgan ar y SAF ond nad yw ar gael ichi mwyach oherwydd force majeure/amgylchiadau eithriadol
- heb gydymffurfio ag amodau Trawsgydymffurfio

ADRAN F – GOSTYNGIADAU, GWAHARDDIADAU A CHYWIRO CAMGYMERIADAU

- y gofyn i ad-dalu'r cymorth, neu ran ohono
- cosbau gweinyddol.

F13 Camgymeriadau amlwg

F13.1 Mae Llywodraeth Cymru yn gweithredu'r amod hwn yn unol ag erthygl 4 Rheoliad Gweithredu'r Comisiwn 809/2014 (a ddargedwir yng nghyfraith domestig) a chaiff ond derbyn y camgymeriadau sydd i'w gweld yn amlwg wrth gynnal archwiliad gweinyddol o'r wybodaeth mewn ceisiadau am gymorth, ceisiadau am gefnogaeth, hawlio taliadau neu ddogfennau ategol.

F13.2 Fel rheol gyffredinol, i gamgymeriad fod yn un amlwg, byddwn wedi gallu ei ddarganfod gan ddefnyddio'r wybodaeth yr oeddech wedi'i chyflwyno ar eich SAF h.y. bod archwiliad gweinyddol o'r dogfennau a'r wybodaeth a gyflwynwyd i gefnogi'r cais (yn enwedig y ffurflen gais, dogfennau ategol, datganiadau ac ati) yn datgelu camgymeriadau o'r fath.

F14 Newid ac ychwanegu

F14.1 Cyn belled â bod eich SAF yn cael ei chyflwyno erbyn canol nos 15 Mai 2026, mae gennych tan 1 Mehefin 2026, gan gynnwys y diwrnod hwnnw, i newid eich SAF heb gosb i:

- ychwanegu parseli o dir amaethyddol oedd o dan eich rheolaeth ar 15 Mai 2026
- newid defnydd parseli o dir, a/neu
- hawlio cynllun gwahanol ar barseli unigol o dir.

F14.2 Os byddwch yn newid manylion parseli tir ar ôl 1 Mehefin 2026 bydd cosb o 1% am bob diwrnod gwaith yr oedd yn hwyr. Ni dderbynnir newidiadau ar ôl 9 Mehefin 2026.

F14.3 Ond, os byddwn wedi rhoi gwybod ichi fod camgymeriad ar eich SAF neu fod archwiliad ar gael ei gynnal sydd wedyn yn datgelu camgymeriad, ni chewch gywiro'r camgymeriad na newid manylion eich parseli dan sylw.

F15 Rhoi gwybod am gamgymeriad

F15.1 Cewch roi gwybod i Lywodraeth Cymru trwy lythyr unrhyw bryd os oes unrhyw ran o'ch SAF yn anghywir neu wedi dod yn anghywir ers cyflwyno'r cais. Bydd yr wybodaeth a rowch yn cael ei defnyddio i newid eich cais heb eich cosbi, er na fydd modd ichi gynyddu'ch hawliad trwy'r dull hwn. Ond, ni chewch gywiro camgymeriad os bydd Llywodraeth Cymru eisoes wedi rhoi gwybod ichi am y camgymeriad neu fod archwiliad ar gael ei gynnal sydd wedyn yn datgelu camgymeriad.

F15.2 Os gwelwch fod camgymeriad neu wybodaeth ar goll ar gofnodion y System Olrhain Gwartheg, rhowch wybod i BCMS ar unwaith. Gallech osgoi cosbau Trawsgydymffurfio os bydd y cronfeydd data canolog ar symud da byw yn cael eu

ADRAN F – GOSTYNGIADAU, GWAHARDDIADAU A CHYWIRO CAMGYMERIADAU

cywiro cyn i unrhyw archwiliad Trawsgydymffurfio gychwyn neu eich bod yn bodloni'r gofynion o ran rhoi gwybod am gamgymeriadau.

F16 Tynnu'r SAF yn ôl

F16.1 Mae gennych yr hawl unrhyw bryd i dynnu'ch SAF yn ôl heb gosb, ond nid pan fyddwch wedi cael gwybod bod camgymeriadau arni neu fod archwiliad ar gael ei gynnal.

F16.2 Rhaid ichi wneud cais i dynnu'r SAF yn ôl naill ai drwy'ch cyfrif RPW Ar-lein neu drwy lythyr at y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid. Os byddwch yn tynnu'ch SAF yn ôl, cewch gyfle i gyflwyno cais arall yn y cyfnod cyflwyno. Bydd gofyn ichi ad-dalu unrhyw gostau sy'n gysylltiedig â thynnu'r cais yn ôl, ynghyd â llog.

Adran G – Archwiliadau

G1 Archwiliadau

G1.1 Rhaid archwilio canran o ffermwyr bob blwyddyn er mwyn gwneud yn siŵr eu bod yn cadw at reolau'r cynlluniau gwahanol, gan gynnwys SFS – yr Haen Opsiynol, Cynlluniau Coetir a Thrawsgydymffurfio, yn ogystal ag archwiliadau eraill a wneir gan Adrannau eraill y Llywodraeth neu Gynlluniau Gwarant Ffermydd.

G1.2 Os gwelir bod rheolau wedi'u torri, mae'n bosib y rhoddir cosbau ar daliadau SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir y byddwch yn eu cael.

G2 Beth yw'r archwiliadau?

G2.1 Rhaid i RPW gynnal archwiliadau rheoli ar y fferm bob blwyddyn i gadarnhau bod ffermwyr yn cadw at reoliadau ac amodau'r cynlluniau. Arolygiaeth Wledig Cymru (RIW) ac Awdurdodau Rheoli Cymwys (CCA) eraill fydd yn cynnal yr archwiliadau hyn.

G2.2 Mae'r ddeddfwriaethyn nodi'r nifer gofynnol o archwiliadau y mae'n rhaid eu cynnal bob blwyddyn, ac maent yn cael eu dewis trwy broses awtomatig sy'n cyfuno asesu risg a dewis ar hap.

G2.3 Canran y ffermydd sy'n gorfod cael eu harchwilio:

- SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir – 5% o'r holl fuddiolwyr
- Cynlluniau Coetir – 5% o'r holl fuddiolwyr
- Adnabod Gwartheg – 3% o'r ceidwaid/buddiolwyr
- Adnabod Defaid a Geifr – 3% o'r ceidwaid/buddiolwyr
- Trawsgydymffurfio – 1% o'r holl fuddiolwyr.

G2.4 Mae'n bosibl y bydd angen cynyddu'r canrannau hyn, yn y flwyddyn galendr hon neu'r nesaf os bydd lefel y camgymeriadau a welir mewn archwiliadau yn fwy na'r lefelau a ganiateir yn y rheoliadau. Mae'n bosibl y cynhelir archwiliadau ychwanegol os bydd aelod o'r cyhoedd neu sefydliadau eraill yn cyfeirio achos.

G2.5 Mae rheolau caeth iawn ynghylch rhoi rhybudd bod archwiliad ar fin cael ei gynnal ac mae rheoliadau'n nodi'r union amseriad. Ni fyddwn fel arfer yn rhoi rhybudd ichi, ond o dan amgylchiadau arbennig, mae'n dderbyniol rhoi hyd at 48 awr o rybudd. Fel rheol, un archwilydd fydd yn cynnal yr archwiliad ond ambell waith caiff ei gydweithwyr neu archwilwyr eraill (neu'r ddau) fod yn bresennol hefyd.

G2.6 Gellir defnyddio lluniau lloeren hefyd er mwyn asesu cymhwysra tir, ac mae'n bosibl y cynhelir archwiliad ar y fferm lle nodir anghysonderau.

G3 Pam mae angen ymweld â chi?

G3.1 Bydd angen inni ymweld â chi i wneud yn siŵr:

- bod eich datganiadau a'ch hawliadau am daliad yn gywir
- eich bod yn bodloni gofynion y cynllun
- bod eich anifeiliaid wedi'u tagio a'u cofrestru'n gywir
- eich bod yn cadw at y safonau Trawsgydymffurfio.

G4 Beth byddwn yn ei wneud?

G4.1 Bydd yr archwilydd yn archwilio'ch fferm ac yn edrych, yn ôl y gofyn, ar eich tir, cnydau, da byw ar gofnodion y fferm a'r symudiadau sydd wedi'u hadrodd i BCMS ar gyfer gwartheg neu EID Cymru ar gyfer defaid.

G4.2 Ar ôl cyrraedd eich fferm neu wrth drefnu apwyntiad, bydd yr archwilydd yn esbonio:

- pwrpas yr ymweliad
- y rheswm dros yr archwiliad
- beth fydd gofyn ichi ei wneud
- sut y caiff yr archwiliad ei gynnal
- am faint y bydd yr archwiliad yn para (er gallai hyn ddibynnu ar yr hyn a welir yn yr archwiliad).

G5 Sut gallwch baratoi ar gyfer archwiliad?

G5.1 Gallwch baratoi ar gyfer archwiliad drwy:

- sicrhau eich bod wedi ymateb i holl ohebiaeth Llywodraeth Cymru ac wedi ateb unrhyw ymholiadau ynghylch eich ceisiadau
- rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru am unrhyw newidiadau yn eich ceisiadau, e.e. sut mae'r tir yn cael ei ddefnyddio, a hynny mewn da bryd
- cadw cofnodion diweddar sy'n gywir ac yn gyflawn.

G5.2 Mae rhestr cyn archwiliad wedi'i darparu ar dudalen 41 y Llyfryn hwn i'ch helpu i baratoi ar gyfer archwiliad.

G5.3 Mae rhagor o wybodaeth ar gael hefyd yn y llyfryn 'Pan ddaw'r archwilydd: Canllaw defnyddiol i ffermwyr' sydd ar gael ar [Achwiliadau fferm](#) neu gan y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid.

G6 Cynlluniau Tir

Pa gynlluniau fydd yn cael eu harchwilio?

G6.1 Dyma'r cynlluniau sy'n cael archwiliadau tir:

- SFS – yr Haen Opsiynol
- Cynlluniau Coetir

Beth mae'r archwilydd yn ei wneud

G6.2 Bydd yr archwilydd yn sicrhau nad yw'r tir a hawliwyd yn cynnwys tir anghymwys ar gyfer y cynllun a bod gofynion y cynllun yn cael eu bodloni. Bydd hynny'n golygu mesur caeau, gan gynnwys tir dan borfa neu gnydau â'r, a heb gynnwys nodweddion fel heolydd, pyllau dŵr a thir â mwy na 100 o goed fesul hectar neu adeiladau ac ati.

G6.3 Bydd yr archwilydd am weld dogfennau sy'n cefnogi'ch hawliad e.e. cytundebau rhentu ar dir pori tymhorol. Mae'n bosibl hefyd y bydd rhaid iddo gynnal archwiliadau pellach i brofi'ch bod yn bodloni'r diffiniad o ffermwr a'ch bod yn cyflawni gweithgareddau amaethyddol. Gallai hyn olygu edrych ar dderbynebâu ac anfonebau.

G6.4 Ar gyfer SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir byddwn yn cynnal archwiliad er mwyn sicrhau eich bod yn cydymffurfio â holl ofynion y cynllun.

G6.5 Byddwn yn cynnal rhai archwiliadau gyda chymorth delweddau lloeren Synhwyro o Bell. Rydym yn eu defnyddio nhw a lluniau o'r awyr i weld faint o dir cymwys sydd gennych heb orfod anfon archwilydd atoch. Os nad oes gennym gwestiynau, wnewch chi ddim clywed gennym. Os oes rhywbeth yn bod, byddwn yn anfon llythyr atoch ac yn gofyn ichi am esboniad neu fe allwn anfon archwilydd i'ch gweld.

Am beth rydym yn chwilio?

G6.6 Bydd yr archwilydd yn edrych i weld:

- bod ffiniau pob cae yn gywir
- bod pob nodwedd anghymwys fel adeiladau, ffyrdd, traciau, rhedyn, prysg ac ati wedi cael ei datgan
- bod pob grŵp o goed a choetir anghymwys wedi cael ei dynnu o ran pori'r cae
- bod gwybodaeth, fel cytundebau rhentu, yn dangos mai chi sydd â'r hawl i ddefnyddio'r tir
- bod gwybodaeth, fel cytundebau rhentu, derbynebâu, anfonebau yn dangos mai chi sydd â rheolaeth ar y tir

- eich bod wedi cydymffurfio â holl ofynion SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir.

G7 Archwiliadau Trawsgydymffurfio

G7.1 Set o ofynion yw Trawsgydymffurfio y mae'n rhaid i bob cwsmer gydymffurfio â nhw er mwyn medru cael taliad llawn. O dorri'r amodau hyn, caiff eich taliadau eu cosbi.

G7.2 Dyma'r cyfrifoldebau:

Awdurdod Rheolwr Cymwys	Y Maes y mae'r yn gyfrifol amdano
Llywodraeth Cymru	SMRs 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10 GAECs 1, 2, 4, 5, 6 a 7
Llywodraeth Cymru (Gyda Cyfoeth Naturiol Cymru)	SMR 1 a GAEC 3
Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion	SMRs 11, 12, 13
Y Gyfarwyddiaeth Meddyginiaethau Milfeddygol (Archwiliadau gan yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion)	SMR 5

G7.3 Caiff mwy nag un archwilydd gynnal archwiliad Trawsgydymffurfio a gallech gael eich archwilio fwy nag unwaith mewn blwyddyn, hynny efallai am fod yr Awdurdod Rheoli Cymwys wedi methu ag archwilio'r holl ofynion y mae'n gyfrifol amdany'n nhw mewn un archwiliad neu am fod mwy nag un Awdurdod wedi dewis archwilio'ch busnes.

G7.4 Bydd pob Awdurdod yn dewis ac yn cynnal archwiliadau ar wahân, a bydd Llywodraeth Cymru yn archwilio gwartheg a defaid ar wahân i'r prif archwiliadau trawsgydymffurfio. Ond, lle y bo'n bosibl o gwbl, byddwn yn ceisio cyfuno a chydrefnu archwiliadau.

Yr hyn sydd angen ichi ei wneud cyn yr ymweliad

G7.5 Bydd y rhestr cyn archwiliad ar dudalen 41 y llyfryn hwn yn eich helpu.

Beth byddwn yn ei archwilio

G7.6 Bydd y swyddog archwilio'n cadarnhau bod y SMR ac GAEC yn cael eu bodloni drwy:

- asesu'r tir yn weledol
- archwilio anifeiliaid yn gorfforol
- archwilio cofnodion.

G7.7 Byddwn hefyd yn sicrhau bod profion TB Gwartheg yn unol ag SMR 4 (Cyfraith ar Fwyd a Phorthiant) yn cael eu cwblhau drwy edrych yn uniongyrchol ar gronfa ddata'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion.

G8 Cadw cofnodion

G8.1 Rhaid ichi gadw, am hyd at 10 mlynedd, yr holl gofnodion a gwybodaeth angenrheidiol i ddangos eich bod wedi darparu gwybodaeth gyflawn a chywir ar eich SAF, a cheisiadau eraill, a'ch bod wedi gwneud yr hyn y mae angen ichi ei wneud.

G8.2 Rhaid glynu at y gofynion penodol ar gyfer cofnodi da byw hefyd. Rhaid i'r cofnodion hyn fodloni'r rheoliadau presennol o ran cofrestru ac adnabod anifeiliaid, symud anifeiliaid a niferoedd anifeiliaid. Mae llyfrau cofnodi safonol ar gyfer gwartheg, defaid a geifr ar gael gan y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid a'r Gwasanaeth Cysylltwyr Fferm.

G8.3 Os hoffech i Lywodraeth Cymru fwrw golwg ar eich cofnodion i weld a ydynt yn bodloni'r safonau angenrheidiol, dylech gysylltu â'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid i drefnu apwyntiad gyda'r Gwasanaeth Cysylltwyr Fferm. Nid yw'r gwasanaeth yn cael dweud a yw'r cofnodion yn gywir ond fe fydd yn gallu dweud a yw'r fformat yn bodloni'r rheoliadau gofynnol. Cofiwch na all y gwasanaeth hwn gywiro camgymeriadau os oes archwiliad eisoes wedi'i gyhoeddi na chamgymeriadau sydd eisoes wedi'u gweld mewn archwiliad.

G9 Beth sy'n digwydd ar ôl archwiliad?

G9.1 Ar ddiwedd yr archwiliad corfforol, bydd yr archwilydd yn llenwi ffurflen a fydd yn crynhoi prif ganfyddiadau'r archwiliad ac yn nodi manylion unrhyw amodau fydd wedi'u torri. **Cofiwch**, gallai archwiliad gweinyddol sy'n cael ei gynnal ar ôl yr archwiliad weld bod amodau eraill wedi'u torri.

G9.2 Gofynnir ichi lofnodi'r ffurflen i gydnabod bod yr archwiliad wedi'i gynnal a'ch bod yn deall y prif ganfyddiadau.

G9.3 Byddwch chi'n cadw copi uchaf y ffurflen a bydd yr archwilydd yn cadw'r copi isaf. Weithiau bydd ffurflenni eraill yn cael eu gadael gyda chi, i nodi'r canfyddiadau ychwanegol yn fanwl.

G9.4 Os byddwn wedi cynnal archwiliad gwartheg ac wedi gweld camgymeriadau, byddwn yn gadael ffurflen arall ichi sy'n rhestru rhifau'r tagiau y gwelwyd camgymeriadau arnynt. Byddwn yn mynd ag unrhyw basbort sbâr ac yn rhoi derbynnneb ichi amdano.

G9.5 Os byddwn yn cynnal archwiliad o dda byw ac yn gweld bod rhywbeth yn bod ar lawer o dagiau clust neu'n methu â chael hyd i gofnod ar gyfer pob anifail ar y fferm, efallai y byddwn yn gosod gorchymyn ar y fferm i gyfyngu ar symudiadau anifeiliaid.

G9.6 Os oes unrhyw beth ar y ffurflenni nad ydych yn ei ddeall, gofynnwch i'r archwilydd esbonio.

G9.7 Yn achos pob archwiliad, mae'n bosibl y bydd angen cynnal archwiliadau gweinyddol ar ôl yr archwiliad cyn bod cyhoeddi'r manylion.

G9.8 Pan fydd yr holl archwiliadau wedi'u cynnal, bydd y manylion yn cael eu rhoi yn ein cronfa ddata inni allu dilysu'ch hawliad. Byddwn yn anfon llythyr atoch i esbonio effaith unrhyw dramgwydd fydd wedi cael ei weld yn ystod yr archwiliadau.

G9.9 Ni fydd buddiolwyr a cheidwaid anifeiliaid sydd wedi cydymffurfio yn cael llythyr.

G10 Y camgymeriadau mwyaf cyffredin – sy'n arwain at gosbau ariannol

G10.1 Dyma rai o'r camgymeriadau mwyaf cyffredin:

Pob archwiliad:

- heb gadw cofnodion cyfoes, cyflawn a digonol.

Da byw:

- heb sicrhau bod tagiau clust yn cael eu cynnal yn briodol.

Gwartheg:

- peidio â rhoi gwybod i'r BCMS am symudiadau gwartheg o fewn 3 diwrnod calendr
- peidio â rhoi gwybod i'r BCMS o fewn 7 diwrnod calendr am farwolaeth gwartheg

SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir:

- Gfynion gwahardd stoc ddim yn cael eu bodloni
- peidio â datgan newidiadau i dir a nodweddion anghymwys.

G11 – Rhwystro archwiliad

G11.1 Mae'n ofyniad cyfreithiol eich bod yn caniatáu i archwiliad gael ei gynnal i gwirio cymhwysedd a gofynion cynlluniau, gan gynnwys gwirio bod rheolau Trawsgydymffurfio wedi eu bodloni.

Os byddwch chi neu eich cynrychiolydd yn rhwystro archwiliad rhag cael ei gynnal, bydd eich cais neu eich hawliadau yn cael eu gwrthod.

G12 Rhestr i ffermwyr o bethau i'w gwneud cyn archwiliad

Fe welwch isod restr i'ch helpu i baratoi ar gyfer archwiliad ac i'ch atgoffa o rai o'r pethau y dylech gadw golwg reolaidd arnyn nhw. Nid yw hon yn rhestr gyflawn a byddem yn eich cyngori i darllen y rhestr hon ar y cyd â'r set gyfan o ofynion.

Pob Archwiliad:
Gwnewch yn siŵr bod eich holl gofnodion, cofrestrau a dyddiaduron yn gyfoes. Enghraifft: gofalwch fod y cofnodion ar gyfer y canlynol yn gywir: Trawsgydymffurfio (e.e. bod y gofrestr wartheg yn cynnwys dyddiadau geni, symudiadau a marwolaethau; eich bod yn cofnodi'r moddion a Chynnyrch Amddiffyn Planhigion).
Archwilio Tir:
Gwnewch yn siŵr bod yr holl dir sydd ar gael ichi wedi cael ei ddatgan yn gywir, gan gynnwys unrhyw newidiadau ers cyflwyno'r SAF.
Gwnewch yn siŵr bod ffin pob cae yn gywir a bod pob nodwedd anghymwys wedi'i thynnu o'r arwynebedd.
Archwiliadau SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir :
Edrychwch ar eich Contract a/neu Ddyfarniad Grant i wneud yn siŵr eich bod wedi bodloni pob gofyn.
Archwiliadau Da Byw:
Gwnewch yn siŵr bod yr holl gofnodion yn gyflawn ac yn gyfoes, ac yn cynnwys manylion pob genedigaeth, symudiad a marwolaeth.
Gwnewch yn siŵr nad yw'ch anifeiliaid wedi colli eu tagiau. Os oes tagiau ar goll, bydd angen archebu rhai yn eu lle ac aildagio'r anifeiliaid.
Gwnewch yn siŵr bod gennych basbortau ar gyfer yr holl wartheg ar eich daliad. Dychwelwch basbortau nad oes gennych anifeiliaid ar eu cyfer yn ôl i'r BCMS.
Gwnewch yn siŵr bod y BCMS yn gwybod am bob anifail sy'n marw neu sy'n cael ei werthu.

ADRAN G – ARCHWILIADAU

Archwiliadau Da Byw (parhad):

Os oes gennych dir mewn lle ar wahân i'r prif ddaliad neu stoc oddi cartref, holwch eich swyddfa lechyd Anifeiliaid leol a oes angen cadw cofnodion ar wahân a rhoi gwybod am symudiadau.

Gwnewch yn siŵr bod gennych gyfleusterau trin da byw yn ystod yr archwiliad e.e. craets ar gyfer gwartheg.

Archwiliad Trawsgydymffurfio:

Darllenwch y taflenni ffeithiau am Drawsgydymffurfio ar wefan Llywodraeth Cymru i fod yn siŵr eich bod yn bodloni'r Gofynion SMR ac GAEC.

Ar ôl cwblhau'r Archwiliad:

Gofynnwch am gael llofnodi ffurflen Crynodeb yr Archwiliad ac unrhyw ffurflenni eraill i gydnabod bod yr archwiliad wedi cael ei gynnal a'ch bod yn deall y prif ganfyddiadau.

Gwnewch yn siŵr bod unrhyw ofynion sydd ar restr Crynodeb yr Archwiliad yn cael eu cyflawni o fewn yr amserlen a nodir.

Ar gyfer archwiliadau gwartheg:

Cewch restr o rifau'r tagiau y gwelwyd camgymeriadau arnynt. Byddwn yn cymryd pasbortau nad oes gennych anifeiliaid ar eu cyfer ac yn rhoi derbynneb ichi ar eich cyfer.

Adran H – Y Drefn Apelio a Chwyno

H1 Y drefn apelio

H1.1 Mae'r 'Proses Apelio Annibynnol ar gyfer Grantiau a Thaliadau Gwledig' yn cynnig trefn apelio annibynnol ichi os ydych yn teimlo nad yw Llywodraeth Cymru wedi dod i benderfyniad cywir yn ôl rheolau cynllun. Bydd y broses yn edrych ar benderfyniadau'n ymwneud â:

- Cynllun Coetir Ffermydd, Cynllun Premiwm Coetir Ffermydd
- Ffermio Organig – Cymorth (OFS)
- Cynllun Troi'n Organig (OCS)
- Cynnal Creu Coetir (WCM)
- Premiwm Creu Coetir (WCP)
- Premiwm Creu Coetir Glastir (GWCP)
- Taliad Cynnal Creu Coetir Glastir (GCM)
- Premiwm Creu Coetir Glastir (GCP)

H1.2 Mae'r broses apelio wedi'i rhannu'n ddwy ran:

- Cam 1: RPW i adolygu'r achos
- Cam 2: Panel Apelio Annibynnol i adolygu'r achos (os byddwch yn anhapus â'r penderfyniad yng Ngham 1).

H1.3 Mae'r Panel Annibynnol yn gwneud argymhellion i Weinidogion Cymru, a fydd yn penderfynu'n derfynol ar y mater gan ddod â'r broses i ben.

H1.4 Nid oes tâl am Gam 1 y broses ond codir tâl ar gyfer Cam 2. Ar gyfer apelau Cam 2 sy'n cyrraedd ar neu ar ôl 1 Ionawr 2026, codir tâl o £220 am wrandawriad ysgrifenedig neu £290 am wrandawriad llafar. Mae'r tâl wedi cynyddu i gyfateb i gost ffioedd y Panel Apelau Annibynnol. Bydd yr arian hwn yn cael ei dalu'n ôl yn llawn os bydd Cam 2 yn llwyddiannus.

H1.5 Rhaid i apêl, gan gynnwys y dystiolaeth ategol, gyrraedd o fewn 60 diwrnod ar ôl dyddiad y llythyr sy'n disgrifio'r penderfyniad rydych am apelio yn ei erbyn.

H1.6 Mae croeso ichi ohebu â ni yn y Gymraeg a byddwn yn ateb unrhyw lythyr yn y Gymraeg os mai honno yw'r iaith sy'n well gennych ei defnyddio. Ni fydd hyn yn arwain at unrhyw oedi.

H1.7 Ni ddylai apelwyr na'u cynrychiolwyr gysylltu ag aelodau o'r Panel Apeliadau Annibynnol yn uniongyrchol. Mae'n bosibl y byddwn yn ystyried hyn yn Ymddygiad Annerbyniol yn unol â chanllawiau [Rheoli ymddygiad annerbyniol cwsmeriaid](#)

ADRAN H: Y DREFN APELIO A CHWYNO

[Llywodraeth Cymru](#). Mae'n bosibl y bydd ymddygiad annerbyniol yn arwain at ganslo taliadau a / neu wrthod hawliadau neu apelau (gweler adran A9.1).

H1.8 Er mwyn cael rhagor o wybodaeth am y drefn apelio ac am sut i gyflwyno apêl gan ddefnyddio'r ffurflen ar-lein cysylltwch â'ch Canolfan Gyswllt i Gwsmeriaid neu ewch i: [Apeliadau Grantiau a Thaliadau Gwledig: Canllaw](#).

H2 Y drefn gwyn

H2.1 Byddwn yn delio â chwynion yn unol â Chod Ymarfer Llywodraeth Cymru ar Gwynion. Cewch fwy o wybodaeth am sut i wneud gan y Tîm Cyngori ar Gwynion:

Y Tîm Cyngori ar Gwynion
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Ffôn: 03000 251378
E-bost: cwynion@llyw.cymru
Gwefan: [Cwyn am Lywodraeth Cymru](#)

H2.2 Gallwch gysylltu hefyd ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru:

1 Ffordd yr Hen Gae,
Pen-coed,
CF35 5LJ
Ffôn: 0300 790 0203
Gwefan: [Ombwdsmon](#)

Adran I – Datgelu Data

I1 Deddf Diogelu Data 1998: Hysbysiad Preifatrwydd

I1.1 Mae'r hysbysiad hwn yn esbonio sut y bydd Llywodraeth Cymru'n defnyddio'r wybodaeth y byddwch yn ei rhoi ar Ffurflen y Cais Sengl (SAF) neu unrhyw ddogfen arall a ddefnyddir mewn cysylltiad â'ch cais am gymorth o dan SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir. Mae'n esbonio hefyd sut y bydd Llywodraeth Cymru'n prosesu ac yn defnyddio'ch data personol a'ch hawliau o dan y Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol.

Rheolydd data'r wybodaeth a gyflwynir fel rhan o SAF 2026 yw **Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd CF10 3NQ**.

Swyddog diogelu data yr wybodaeth honno yw'r **Swyddog Diogelu Data, Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd CF10 3NQ**.

E-bost: Swyddogdiogeludata@llyw.cymru

I1.2 Bydd Llywodraeth Cymru'n prosesu ac yn rheoli'r wybodaeth y byddwch yn ei rhoi iddi yn unol â'i hymrwymiaidau a'i dyletswyddau o dan y Rheoliadau Ewropeaidd canlynol (fel y'u cedwir gan Ddeddf Taliadau Uniongyrchol i Ffermwyr (Parhad Deddfwriaethol) 2020 (c.2) a Rheoliadau (DU) 2020/90 a 2020/91):

- Rheoliad y Cyngor Rhif 1305/2013
- Rheoliad y Cyngor Rhif 1306/2013
- Rheoliad y Cyngor Rhif 1307/2013
- Rheoliad y Comisiwn Rhif 640/2014
- Rheoliad y Comisiwn Rhif 807/2014
- Rheoliad y Comisiwn Rhif 808/2014
- Rheoliad y Comisiwn Rhif 809/2014
- Rheoliad y Comisiwn Rhif 907/2014
- Rheoliad y Comisiwn Rhif 908/2014
- Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol rhif 679/2016.

Bydd yr wybodaeth yn cael ei defnyddio gan fwyaf i brosesu ac asesu'r SAF. Ond, caiff Llywodraeth Cymru ddefnyddio'r wybodaeth hefyd at bwrpasau eraill, gan gynnwys y rheini sy'n gysylltiedig â'i swyddogaethau a'i dyletswyddau o dan Daliad Uniongyrchol, SFS - yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir a'i hymrwymiaidau amgylcheddol statudol.

I1.3 Sail cyfreithiol y prosesu yw bod ei angen i gyflawni tasg a gynhelir wrth arfer yr awdurdod swyddogol a roddir i Lywodraeth Cymru.

ADRAN I: DATGELU DATA

I1.4 Mae Llywodraeth Cymru'n casglu data personol er mwyn gallu nodi'ch lleoliad chi a busnes eich fferm.

I1.5 Prosesir y data trwy broses wedi'i hawtomeiddio o reolau busnes sy'n defnyddio Cyfeirnod y Cwsmer (CRN) fel allwedd i fwyafrif yr adroddiadau.

I1.6 Caiff eich gwybodaeth ei storio am ddeng mlynedd ar ôl blwyddyn y gwnaed y taliad.

I2 Rhesymau dros rannu data personol

I2.1 Rhaid i ymgeiswyr fodloni'r safonau Trawsgydymffurfio, ymhlith pethau eraill, cyn cael taliad. Dyma'r asiantaethau sy'n gyfrifol am sicrhau bod cwsmeriaid yn cydymffurfio â'r gofynion hyn ac y caiff Llywodraeth Cymru rannu gwybodaeth â nhw:

- Cyfoeth Naturiol Cymru
- Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion
- Y Gyfarwyddiaeth Meddyginiaethau Milfeddygol
- Awdurdodau Lleol Cymru
- Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru
- DEFRA
- Swyddfeydd Amaeth eraill Llywodraeth y DU.

Yn benodol, defnyddir yr wybodaeth fel a ganlyn:

- croeswrio gwybodaeth a Thrawsgydymffurfio rhwng sefydliadau'r Llywodraeth er mwyn sicrhau nad oes neb yn torri rheolau
- cynhyrchu a chyhoeddi mapiau sy'n dangos y tir sydd wedi cael cyllid amaethyddol
- llunio adroddiadau o ddata o wahanol ffynonellau a/neu grynodedbau ystadegol, ar gyfer eu cyhoeddi
- llywio penderfyniadau sy'n gysylltiedig â newid polisi a chyllid gan gynnwys astudiaethau sy'n cael eu cynnal ar ran Llywodraeth Cymru
- medru cysylltu â thirfeddianwyr/defnyddwyr mewn argyfwng e.e. rheoli clefydau a rheoli tramgwyddau
- diogelu budd ymgeiswyr mewn cadwraeth tir a materion a all godi yn sgil ymholiadau am ariannu
- caniatáu i bartneriaid allu gwneud eu dyletswyddau cyfreithiol

ADRAN I: DATGELU DATA

- datgelu gwybodaeth i awdurdodau rheoleiddio, fel Tollau a Chyllid Ei Mawrhydi, Awdurdodau Lleol a'r Heddlu
- cyhoeddi gwybodaeth benodol ac ymateb i geisiadau am wybodaeth. Am ragor o wybodaeth, gweler paragraffau I3.2 – I3.3 y llyfryn hwn.

I3 Cyhoeddi a Datgelu Gwybodaeth

I3.1 Caiff yr wybodaeth ei rheoli a'i defnyddio gan Lywodraeth Cymru yn unol â'i hymrwymiaadau a'i dyletswyddau o dan y canlynol:

- Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000
- Deddf Diogelu Data 2018
- Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol 2004
- Rheoliad y Comisiwn Rhif 908/2014.
- Deddf yr Undeb Ewropeaidd (Ymadael) 2018.

I3.2 Gall aelod o'r cyhoedd ofyn am gael gweld eich gwybodaeth, gan gynnwys gwybodaeth bersonol amdanoch. Mae'n bosibl y bydd yn rhaid i Lywodraeth Cymru ryddhau gwybodaeth, gan gynnwys gwybodaeth bersonol amdanoch, wrth ymateb i gais o'r fath.

I3.3 Rhaid i Lywodraeth Cymru gyhoeddi manylion y symiau a dalwyd i fuddiolwyr cymorth gwledig. Cyhoeddir data ar gyfer pob buddiolwr a bydd yn cynnwys enw a lleoliad y ffermwr/rheolwr tir a manylion y symiau ac enw'r cynllun. Ond, ni ddatgelir enwau'r rheini sy'n cael llai na'r hyn sy'n gyfwerth â £1,250 mewn cymorthdaliadau. Cyhoeddir y data bob blwyddyn ar 31 Mai a bydd y data ar gael am ddwy flynedd o'r dyddiad y cawsant eu cyhoeddi.

I4 Hawliau o dan y Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)

I4.1 Mae'r GDPR yn rhoi hawliau i unigolion mewn perthynas â'r data personol a gedwir amdanynt. Mae'r hawliau hynny'n cynnwys:

- yr hawl i gael gwybod (yr hysbysiad hwn)
- yr hawl i ofyn a chael copïau o'r data personol sydd gan Lywodraeth Cymru amdanynt, er y gall Llywodraeth Cymru gadw peth data weithiau neu wrthod rhoi copïau
- yr hawl, o dan rai amgylchiadau, i rwystro neu gyfyngu Llywodraeth Cymru rhag prosesu data personol
- yr hawl o dan rai amgylchiadau i ofyn am gywiro gwybodaeth anghywir
- yr hawl o dan rai amgylchiadau i gael data wedi'u dileu (eu hanghofio).

ADRAN I: DATGELU DATA

Os hoffech arfer unrhyw un o'r hawliau GDPR hyn, cysylltwch â Llywodraeth Cymru yn y cyfeiriad ar ddechrau'r hysbysiad hwn.

14.2 Bydd hawl gan unigolion hefyd i ofyn i'r Comisiynydd Gwybodaeth, sy'n gorfodi ac yn cadw golwg ar y GDPR, farnu a fyddwn, wrth brosesu'ch gwybodaeth bersonol, yn debygol o gadw at amodau'r GDPR. Cysylltwch â'r Comisiynydd Gwybodaeth yn:

Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth – Cymru
Yr Ail Lawr, Tŷ Churchill
Ffordd Churchill
Caerdydd
CF10 2HH

Ffôn: 0330 414 6421. Ebost: cymru@ico.org.uk.
Gwefan: [Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth](#).

Adran J – Ffurflen y Cais Sengl

J1 Cyfarwyddyd a help i lenwi'ch SAF

J1.1 Mae 'Llawlyfr Sut i Lenwi Ffurflen Cais Sengl (SAF) 2026 Ar-lein ar gyfer Cynllun Ffermio Cynaliadwy (SFS) – yr Haen Gyffredinol, Cynlluniau Coetir ac Organig' ar gael ichi ei ddarllen ar [wefan Llywodraeth Cymru](#). Fe welwch gyfarwyddyd manwl ynddo ar sut i lenwi pob rhan o'r SAF.

J1.2 Fe welwch gyfarwyddyd penodol o fewn y SAF ei hun:

- Os oes cyngor ar gael am y dudalen rydych chi'n ei llenwi ar hyn o bryd, fe welwch y botwm Help ar gyfer y Dudalen hon ar gornel dde ucha'r dudalen. Cliciwch ar y botwm i weld esboniad pellach ar bob cwestiwn ac eitem ar y dudalen.
- Bydd rhai cwestiynau ar y SAF yn cynnig help penodol ichi ar sut i ateb. Os oes help penodol ar gael ar gyfer y cwestiwn, fe welwch y botwm Help.

J1.3 Os ydych yn ei chael yn anodd llenwi'ch SAF, cysylltwch â'ch Canolfan Gyswllt i Gwsmeriaid am ragor o arweiniad (gweler Atodiad 7 am y manylion cysylltu). Bydd staff RPW yn gallu'ch helpu ac esbonio sut y dylech lenwi'r cais.

J1.4 Mae ein Swyddfeydd Rhanbarthol ar agor i'r cyhoedd trwy apwyntiad yn unig. Os oes angen rhagor o gymorth arnoch, yn enwedig i lenwi'r SAF am y tro cyntaf, gall y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid eich helpu dros y ffôn. Efallai y bydd y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid hefyd yn gallu gwneud apwyntiad 'Cymorth Digidol' i chi fynychu Swyddfa Ranbarthol lle gall aelod o staff eich tywys trwy'r broses.

A fydddech cystal â gwneud trefniadau i lenwi eich SAF ar-lein cyn gynted â phosibl gan ddefnyddio'r canllawiau a'r cymorth sydd wedi'u nodi uchod.

J1.5 Gall staff yr RPW esbonio sut y dylech lenwi'r ffurflen, ond ni allant fod yn gyfrifol am yr hyn rydych yn ei hawlio neu ddim yn ei hawlio – eich cyfrifoldeb chi yw hynny.

J2 Y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r SAF

J2.1 Rhaid i'ch SAF gyrraedd Llywodraeth Cymru ddim hwyrach na chanol nos dydd Gwener, 15 Mai 2026. Bydd ceisiadau sy'n cyrraedd rhwng 16 Mai 2026 hyd at a chan gynnwys 9 Mehefin 2026 yn cael eu cosbi. Bydd ceisiadau a hawliadau sy'n cyrraedd ar ôl 9 Mehefin 2026 yn cael eu gwrthod.

Bydd neges ddarlledu sy'n atgoffa ynghylch cyflwyno SAF yn cael ei hanfon yr wythnos sy'n cychwyn ar 20 Ebrill, a'r wythnos sy'n cychwyn ar 4 Mai 2026 ac a'r wythnos sy'n cychwyn ar 1 Mehefin 2026 i'r cwsmeriaid hynny sydd heb gyflwyno eu cais eto.

J2.2 Rhaid i bob dogfen ategol sy'n benodol ar gyfer y cynllun (Ffermio Organig - Cymorth a Chynllun Troi'n Organig) ein cyrraedd erbyn 31 Rhagfyr 2026. Os na fydd y dogfennau ategol wedi cyrraedd erbyn y dyddiad hwnnw, caiff eich hawliad ei wrthod.

ADRAN J: FFURFLEN Y CAIS SENGL

J2.3 O beidio â chyflwyno'ch dogfennau ategol, gallech golli'ch taliad neu ran ohono a gallem wrthod eich cais a'ch hawliadau. Gweler J8 am restr lawn o'r dogfennau ategol.

J2.4 Darllenwch Adran F y llyfryn hwn am fanylion cosbau a gostyngiadau am gyflwyno'r SAF a dogfennau ategol yn hwyr.

J3 Pwy sy'n cael cyflwyno'ch SAF?

J3.1 Dim ond person sydd wedi cael caniatâd y busnes i gyflwyno ceisiadau ar ran y busnes fydd yn cael cyflwyno SAF Ar-lein.

J3.2 Os ydych am i asiant neu drydydd parti gyflwyno cais ar ran y busnes ac nad ydych wedi rhoi'ch caniatâd iddyn nhw wneud hynny, dilynwch y cyfarwyddiadau ar RPW Ar-lein neu gysylltwch â'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid i ofyn am ffurflen 'Awdurdodi Asiant / Asiant Coetiroedd / Undeb Ffermio / Cymdeithas Ffermwyr Taliadau Gwledig Cymru (RPW) Ar-lein'.

J4 Hawlio taliadau ar y SAF

J4.1 Bydd gofyn ichi wneud yn siŵr eich bod wedi hawlio'r holl daliadau rydych am eu hawlio ar eich SAF. Y dudalen 'Hawlio' fydd y dudalen gyntaf a welwch pan fyddwch yn dechrau llenwi'ch SAF a dyma lle bydd yn rhaid ichi ddangos eich bod am hawlio taliad o dan SFS - yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir.

J4.2 Bydd gofyn ichi ddangos hefyd y caeau rydych am eu defnyddio i gefnogi taliad o dan bob cynllun rydych yn ei hawlio. Rhaid gwneud hynny ar dudalen Data Caeau'r SAF.

J4.3 Bydd taliadau Ffermio Organig - Cymorth yn cael eu talu ar arwynebedd cymwys o fewn y gaeau sydd wedi'u datgan ar eich SAF ac wedi'u hardystio fel rhai cwbl organig gyda Chorff Rheoli Organig (OCB) cydnabyddedig o 1 Ionawr 2026 a 31 Rhagfyr 2026. Bydd eich taliad yn seiliedig ar y tir sydd wedi'i gynnwys yn y Rhestr Tir ddiweddaraf y byddwch wedi'i chael gan eich OCB. Rhaid hawlio ar o leiaf 0.10 hectar.

J4.4 Er mwyn helpu i wneud y SAF yn haws i'w gwblhau, lle bynnag y bo'n bosibl, bydd eich SAF yn cael ei llenwi ymlaen llaw gyda thiciau hawlio cynllun yn y dudalen 'Hawliadau' ac ar y dudalen 'Data Caeau'. Bydd y dudalen 'Hawliadau' yn cael ei llenwi ymlaen llaw gyda thiciau hawlio cynllun lle mae ein cofnodion yn dangos bod gennych gontract a/neu dyfarniad grant ar gyfer y cynlluniau canlynol; Cynllun Troi'n Organig a Chynlluniau Coetir .

J4.5 Bydd y dudalen 'Data Caeau' yn cael ei llenwi ymlaen llaw lle mae ein cofnodion yn dangos bod gennych gontract a/neu ddyfarniad grant ar gyfer y cynlluniau canlynol; Cynllun Troi'n Organig a Chynlluniau Coetir.

J4.6 Mae'n bwysig eich bod yn darllen yr wybodaeth fydd wedi'i llenwi ymlaen llaw ar eich SAF er mwyn ichi allu gwneud newidiadau i wneud yn siŵr eich bod yn hawlio taliad ar bob cynllun a darn o dir rydych am ei hawlio.

ADRAN J: FFURFLEN Y CAIS SENGL

J4.7 Os na fyddwch yn nodi'r cynlluniau rydych am hawlio'u taliad na'r caeau a hawliau pori tir comin rydych yn eu defnyddio i gefnogi'ch taliad, mae'n bosibl y bydd yn rhaid lleihau'ch taliad neu'ch cosbi neu hyd yn oed beidio â'ch talu o gwbl.

J4.8 Gallwch ddefnyddio tudalen y Crynodeb ar y SAF i gadarnhau bod eich cais yn rhestru'r holl gynlluniau rydych am hawlio'u taliad. Gallwch fynd iddi unrhyw bryd wrth ichi llenwi'ch SAF.

J5 Datgan tir ar y SAF

J5.1 Rhaid ichi ddatgan ar y SAF yr holl dir amaethyddol sydd o dan eich rheolaeth ar 15 Mai 2026, gan gynnwys yr holl dir sydd mewn SFS- yr Haen Opsynol neu Chynlluniau Coetir.

J5.2 Ni ddylech ddatgan tir rydych yn berchen arno ond yn ei rentu i ffermwr arall (gan nad yw'r tir hwn o dan eich rheolaeth a dim ond y ffermwr sy'n ei rentu ddylai ei ddatgan).

J5.3 Byddwch yn gallu datgan y caeau sydd o dan eich rheolaeth ar dudalen 'Data Caeau' eich SAF. Ar y dudalen hon, gofynnir ichi ddatgan yr holl fathau o dir a nodweddion sydd ym mhob cae. Darllenwch Atodiad 2 y Llyfryn hwn am restr lawn o'r codau cynydau y gallwch eu defnyddio i wneud hyn.

J5.4 Hefyd, rhaid ichi ddatgan yn gywir yr holl nodweddion anghymwys a pharhaol ar y daliad a'r nodweddion anghymwys dros dro. Esbonnir y drefn yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn.

J5.5 Rhaid ichi ystyried hefyd unrhyw dir cymwys rydych wedi rhoi'r gorau i gynhyrchu arno am gyfnod byr (e.e. ar gyfer gosod piblin).

J5.6 I wneud y SAF yn haws ei llenwi, byddwn wedi nodi ar eich rhan y caeau sydd yn ôl ein cofnodion ni o dan eich rheolaeth ar 15 Mai 2026. Mae'n bwysig eich bod yn gwneud yn siŵr bod yr holl dir y mae angen ichi ei ddatgan wedi'i nodi ar eich SAF. Bydd angen ichi ychwanegu unrhyw gaeau sydd o dan eich rheolaeth ond nad ydym wedi eu nodi ar eich rhan, gan gynnwys tir sydd wedi'i drosglwyddo a thir sydd ar rent tymor byr ar gyfer 2026. Bydd gofyn ichi ddileu caeau nad yn nhw o dan eich rheolaeth mwyach.

J5.7 Lle medrwn, byddwn wedi rhoi'r codau cynydau a'r arwynebeddau ar eich SAF ar eich rhan, ar sail yr wybodaeth y gwnaethoch ei datgan yn 2025. Rhaid ichi gadarnhau bod yr wybodaeth yn gywir, a'i newid os oes angen i adlewyrchu'r sefyllfa fel y mae ar 15 Mai 2026. Os na fydd y colofnau 'Arwynebedd' a/neu 'Cnwd' yn adran Data Caeau eich SAF wedi'u llenwi ar eich rhan ar gyfer unrhyw gaeau, gwnewch yn siŵr eich bod chi yn llenwi'r blychau hyn. Gofalwch fod eich datganiad tir yn adlewyrchu'r sefyllfa fel y mae ar 15 Mai 2026.

J6 Datgan Tir Comin ar y SAF

J6.1 Os ydych wedi gwneud cais am rif adnabod cae newydd ar gyfer tir comin sy'n cael ei bori gan un porwr, byddwn wedi'i llenwi ar eich rhan yn yr adran Data Caeau ar eich SAF. Peidiwch â'i ddatgan yn yr adran Tir Comin os mai un porwr sy'n pori'r tir comin.

J7 Gwybodaeth sydd wedi'i llenwi ar eich rhan ar eich SAF

J7.1 Byddwn wedi llenwi gymaint o'ch SAF 2026 â phosibl, gan ddefnyddio'r wybodaeth sydd gan yr RPW ac y gwnaethoch ei datgan yn 2025, fel y gwelwch isod.

Adran y SAF	Gwybodaeth wedi'i nodi ar eich rhan
Hawlio	Ticiau i hawlio Cynllun Troi'n Organig a Chynlluniau Coetir lle mae ein cofnodion yn dangos bod gennych Gytundeb a/neu Ddyfarniad Grant. Sylwer: Ni fydd ticiau i hawlio yn cael eu llenwi ymlaen llaw ar gyfer Ffermio Organig - Cymorth. Os ydych am hawlio taliad, rhaid i chi roi tic yn y blwch Ffermio Organig – Cymorth yn yr Adran Hawliau.
Data Caeau	Ticiau i hawlio Cynllun Troi'n Organig a Chynlluniau Coetir lle mae ein cofnodion yn dangos bod gennych Gytundeb a/neu Ddyfarniad Grant. Sylwer: Ni fydd ticiau hawlio yn cael eu rhoi ymlaen llaw ar gyfer Ffermio Organig - Cymorth. Os hoffech hawlio'r taliad hwn, bydd angen i chi ychwanegu tic hawlio yn y blwch hawlio Ffermio Organig – Cymorth (OFS) yn yr Adran Data Caeau ar yr holl barseli tir cymwys yr hoffech hawlio taliad arnynt.

J7.2 Gofalwch eich bod yn darllen yr wybodaeth fydd wedi'i llenwi ymlaen llaw ar eich SAF er mwyn ichi allu ei newid a chyflwyno datganiad cywir ar gyfer 2026. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau bod yr wybodaeth, gan gynnwys yr wybodaeth gafodd ei llenwi ar eich rhan, yn gywir.

J8 Dogfennau ategol

J8.1 Bydd gofyn ichi gyflwyno'r dogfennau ategol sydd eu hangen ar gyfer Ffermio Organig – Cymorth a –Chynllun Troi'n Organig cyn y dyddiad cau o 31 Rhagfyr 2026.

Cynllun Troi'n Organig	
Tystiolaeth os ydych yn 2 flynedd gyntaf o'ch Ddyfarniad GrantCynllun Troi'n Organig.	• Tystiolaeth o weithgarwch amaethyddol, os oes angen. • Copi o Dystysgrif a Rhestr Tir diweddaraf y Corff Rheoli Organig (OCB). • Copi o'r cais Corff Rheoli Organig. • Cynllun troi'n organig. • Hawlwyr garddwriaethol – cofnodion cnydau, anfonebau a derbynebau. • Hawlwyr sy'n godro: naill ai llythyr bwriad oddi wrth brynwr/prosesydd llaeth sy'n dangos y byddant, mewn egwyddor, yn prynu'r llaeth organig ar ôl ichi droi'n organig NEU gadarnhad ac esboniad oddi wrth y rheini sy'n prosesu llaeth ar y daliad, o sut ydynt yn bwriadu newid eu dulliau prosesu a'u cynnyrch fel ymateb i faint o laeth organig sydd ar gael.
Tystiolaeth os ydych ym mlynnyddoedd 3 i 5 o'ch Contract Cynllun Troi'n Organig.	• Tystiolaeth o weithgarwch amaethyddol, os oes angen. Copi o Dystysgrif a Rhestr Tir diweddaraf y Corff Rheoli

Ffermio Organig - Cymorth	
Tystiolaeth, os ydych yn hawlio Ffermio Organig - Cymorth	• Copi o Dystysgrif ddiweddaraf oddi wrth eich Corff Rheoli Organig (OCB) a Rhestr Tir diweddaraf. • Os ydych yn hawlio ar gyfer Garddwriaeth, tystiolaeth o werthu cnydau garddwriaethol organig nad ydynt yn borthiant ar raddfa fasnachol. Os nad oes gennych dystiolaeth eich bod yn gwerthu'n fasnachol, er enghraifft, gan nad yw'r cnwd yn barod i'w gynaeafu, e.e. gwinllan neu berllan sydd newydd ei sefydlu, efallai y gallwn eich talu os gallwch gyflwyno tystiolaeth, e.e. anfonebau ar gyfer y planhigion a / neu luniau geo-dag o'r cnwd yn y ddaear, i ddangos y bydd eich menter yn gweithredu ar raddfa fasnachol.

ADRAN J: FFURFLEN Y CAIS SENGL

	• Os ydych chi'n hawlio ar gyfer llaeth, tystiolaeth o werthu llaeth organig neu gynhyrchion sy'n deillio o laeth. • Os oes gennych lai na 3 hectar o dir amaethyddol cymwys wedi'i gofrestru gyda Taliadau Gwledig Cymru yng Nghymru, mae'n rhaid i chi gyflwyno tystiolaeth i ddangos dros 550 o oriau llafur safonol. • Llythyr cyfrifwyr i gadarnhau bod y busnes wedi cwblhau mwy na 550 awr yn y flwyddyn galendr flaenorol Neu • Dim ond os yw'n darparu lefel gyfatebol o sicrwydd y derbynnir tystiolaeth heblaw llythyr gan gyfrifydd achrededig fel prawf. Mae hyn yn golygu y dylid ei wirio gan ffynhonnell annibynnol, achrededig, fel cyfreithiwr, sydd â digon o ddealltwriaeth o'r busnes i gadarnhau'r hawliad o waith 550 awr yn cael ei wneud.
--	--

J8.2 Os ydych yn cyflwyno'ch dogfennau ategol trwy'r post, yn hytrach na thrwy RPW Ar-lein, gofawch eich bod yn eu postio mewn da bryd a'ch bod yn rhoi digon o stampiau. Ni fydd Llywodraeth Cymru'n gallu cymryd post heb ddigon o stampiau. Gallai hynny olygu na fydd modd derbyn eich dogfennau na rhoi derbynneb ar eu cyfer.

J8.3 Rydym yn eich cynghori i ddefnyddio post cofnodedig (*recorded delivery*) neu wedi'i olrhain (*tracked*) ond cofiwch nad yw hyn yn warant y bydd eich dogfennau yn cyrraedd Llywodraeth Cymru erbyn y dyddiadau cau a nodwyd uchod. Nid oes gwahaniaeth pa drefniadau postio a ddefnyddir, na beth yw'r rhesymau dros unrhyw oedi (h.y. dim digon o stampiau), bydd ceisiadau hwyr yn cael eu cosbi neu'n cael eu gwrthod a gallech golli taliadau.

J9 Cyflwyno'ch SAF

J9.1 Fe welwch Gynodeb sy'n dod gyda'r SAF tuag at ddiwedd y cais. Mae hwn yn crynhoi'ch datganiad a gallwch ei ddefnyddio i wneud yn siŵr eich bod wedi hawlio'r holl gynlluniau ac wedi cynnwys yr holl dir sydd ei angen.

J9.2 Adran Cyflwyno'r SAF yw rhan ola'r cais. Mae hon yn cynnwys y dudalen 'Gwallau a Gwybodaeth' fydd yn dangos neu â dolen i'r holl negeseuon gwybodaeth a gwall sy'n dal yn ymddangos ar eich cais. Bydd angen ichi gywiro'r gwallau cyn cyflwyno'ch SAF. Os oes yna negeseuon gwybodaeth yn dal yn y golwg, dylech edrych arnynt ac ystyried a oes angen ichi newid eich datganiad.

J9.3 Cyn cyflwyno'ch SAF, byddwn yn gofyn ichi dicio blwch i gadarnhau'ch bod wedi darllen y 'Datganiadau a'r Ymrwymadau' a'ch bod yn cytuno â nhw. Trwy dicio'r blwch hwn ar eich SAF, rydych yn cadarnhau'ch bod yn cydymffurfio â:

ADRAN J: FFURFLEN Y CAIS SENGL

- rheolau cynlluniau'r SAF
- y 'Datganiad a'r Ymrwymadau' ar y SAF
- y Ffurflen Cais Sengl (SAF) 2026: llyfryn rheolau ar gyfer Cynlluniau Coetir ac Organig wrth hawlio Cynllun Ffermio Cynaliadwy
- Y 'Taflenni Ffeithiau Trawsgydymffurfio i Ffermwyr' diweddaraf.

J9.4 Trwy gytuno â'r "Datganiadau a'r Ymrwymadau", rydych yn derbyn mai'ch cyfrifoldeb chi yw sicrhau bod yr wybodaeth rydych chi'n ei datgan ar eich SAF yn gywir. Gellid erlyn unrhyw un sy'n gwneud datganiad ffug neu sydd ddim yn rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru am unrhyw newid perthnasol i'r wybodaeth gafodd ei rhoi ar y SAF. Gallai datganiad ffug, anghywir neu anghyflawn neu fethiant i roi gwybod i Lywodraeth Cymru am unrhyw newid perthnasol i'r wybodaeth gafodd ei rhoi ar y SAF arwain at golli'r hawl i daliad a/neu adennill taliadau sydd wedi'u gwneud.

J9.5 Byddwch yn cael cadarnhad ar-lein gennym yn syth ar ôl cyflwyno'ch SAF. Gallwch ei brintio ar gyfer eich ffeiliau. Os na fyddwch wedi cael cadarnhad ar-lein, anfonwch neges ar-lein trwy'ch cyfrif RPW Ar-lein neu cysylltwch â'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid.

J9.6 O fewn diwrnod wedi ichi gyflwyno'ch SAF, dylech gael copi o'ch cais terfynol yn adran 'Negeseuon' eich cyfrif RPW Ar-lein. Yn ogystal â chopi o'r ffurflen, bydd y neges yn cynnwys copi o unrhyw frasfapiau rydych wedi'u cyflwyno a chopi o'r Crynodeb. Os na fyddwch wedi cael y neges hon, rhwch wybod inni trwy anfon neges ar-lein atom o'ch cyfrif RPW Ar-lein neu cysylltwch â'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid.

J9.7 Rydym yn eich cyngori i ddefnyddio'r copi o'r SAF a gawsoch yn adran 'negeseuon' eich cyfrif RPW Ar-lein i wneud yn siŵr eich bod wedi nodi'r holl gynlluniau a'r tir rydych am eu hawlio. Rhaid rhoi gwybod i'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid am unrhyw ddata sy'n eisiau neu wallau sydd angen eu cywiro erbyn 9 Mehefin 2026 er mwyn i'ch cais allu cael ei newid, ond os bydd eich newidiadau'n cyrraedd o 3 Mehefin 2026 tan a chan gynnwys 9 Mehefin 2026, cewch gosb am hawlio'n hwyr.

J10 Ymateb i ymholiadau

J10.1 Dylech ymateb i unrhyw ymholiadau gan Lywodraeth Cymru am eich SAF cyn gynted ag y bo modd. O beidio â gwneud, gallai arwain at oedi o ran taliadau, gostyngiadau ac atal taliadau.

J10.2 Mae croeso ichi ohebu â ni yn y Gymraeg a byddwn yn ateb unrhyw lythyr yn y Gymraeg os mai honno yw'r iaith sy'n well gennych ei defnyddio. Ni fydd hyn yn arwain at unrhyw oedi wrth brosesu'ch SAF.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Atodiad 1: Datgan a Thynnu Nodweddion Anghymwys

AN1.1 Cyflwyniad

AN1.1.1 Nodweddion anghymwys yw'r rhannau hynny o gae nad oes modd tyfu porfa na chnydau arnynt. Maen nhw'n cynnwys rhannau a wnaed gan ddyn, fel adeiladau, arwynebau caled, traciau na ellir eu pori a nodweddion dŵr a rhannau naturiol, fel creigiau, sgri (mannau moel), prysgwydd, rhedyn a grwpiau o goed.

AN1.1.2 Dylech ddatgan darnau anamaethyddol o dir, fel gerddi, paneli solar, parciau carafanau a chylchoedd marchogaeth ar eich SAF fel nodweddion anghymwys gan ddefnyddio'r cod cnydau cywir (NO1) gan eu bod yn anghymwys.

AN1.1.3 Rhaid datgan y nodweddion anghymwys hyn ar eich SAF gan defnyddio'r cod cywir a thynnu'r arwynebedd anghymwys o arwynebedd cyfan y cae. Fe welwch restr lawn o'r holl nodweddion anghymwys yn Atodiad 2 y llyfryn hwn.

AN1.2 Gwybodaeth bwysig am dynnu coed/coetir

AN1.2.1 Mae'r rheolau bellach yn gofyn am drefn lymach ar gyfer caeau â choed a nodweddion gwasgaredig anghymwys.

AN1.2.2 Os oes grŵp o goed, caiff y darn tir cyfan o dan goed ei dynnu o arwynebedd cymwys y cae (nid dim ond arwynebedd y boncyffion). Gallai hynny olygu leihad yn eich arwynebedd cymwys.

AN1.2.3 Os oes mwy na 100 o goed yn tyfu fesul hectar o'r arwynebedd cymwys mwyaf, ni chewch daliad BPS ar y cae hwnnw.

AN1.2.4 Os oes 100 neu lai o goed yn tyfu yn wasgaredig fesul hectar o'r arwynebedd cymwys mwyaf, bydd angen ichi dynnu arwynebedd boncyffion y coed a'r gwreiddiau sydd yn y golwg i weld faint o'r cae y gellir ei bori.

AN1.3 Beth yw'r Arwynebedd Cymwys Mwyaf?

AN1.3.1 Arwynebedd Cymwys Mwyaf cae yw'r arwynebedd sydd ar ôl wedi tynnu'r holl nodweddion anghymwys o arwynebedd y cae cyfan.

AN1.3.2 I gyfrif Arwynebedd Cymwys Mwyaf eich cae ac i fesur arwynebedd y darn gwasgaredig o goed, tynnwch yr holl nodweddion anghymwys o arwynebedd y cae cyfan yn y drefn ganlynol:

- 1 tynnwch arwynebedd y nodweddion anghymwys a wnaed gan ddyn gan gynnwys pyllau dŵr artiffisial
- 2 tynnwch arwynebedd nodweddion dŵr: afonydd (100m² a mwy), nentydd (100m² a mwy) a phyllau naturiol (dros 0.10 hectar)
- 3 tynnwch arwynebedd grwpiau o ddarnau moel naturiol o dir, fel creigiau/sgri sydd 100m² a mwy
- 4 tynnwch arwynebedd grwpiau o brysgwydd/rhedyn sydd 100m² a mwy
- 5 tynnwch arwynebedd grwpiau o goed sydd 100m² a mwy

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

- 6 cynhaliwch asesiad o nodweddion naturiol gwasgaredig sydd lai na 100m²:
- darnau moel naturiol o dir (creigiau/sgri)
 - prysgwydd/rhedyn.

AN1.4 Cyfrif 100 coeden yr hectar (100 coeden/hectar)

AN1.4.1 Ar ôl cyfri'r Arwynebedd Cymwys Mwyaf, bydd angen asesu a oes 100 o goed yr hectar yn yr Arwynebedd Cymwys Mwyaf, gan gynnwys grwpiau gwasgaredig o lai na 100m²

- Os oes mwy na 100 coeden/hectar, ni chewch daliad BPS o gwbl ar y cae hwnnw. Gweler enghraifft (a) yn AN1.4.2 isod.
- Os oes 100 coeden/hectar neu lai, mae'r cae'n gymwys am BPS ond rhaid tynnu'r arwynebedd sydd o dan goed. Gweler enghraifft (b) yn AN1.4.2 isod.

Enghraifft:

Cyfanswm maint cae yw 5.50 hectar.

Cyfanswm arwynebedd y nodweddion a wnaed gan ddyn, y nodweddion dŵr a'r nodweddion naturiol anghymwys sy'n fwy na 100m² (gweler camau 1-5 yn AN1.3.2 uchod) yw 1.25 hectar.

Cynhelir asesiad pellach o'r creigiau a'r rhedyn gwasgaredig (camau 6a – 6b yn AN1.3.2 uchod) a gwelir bod ganddynt arwynebedd anghymwys o 0.25 hectar. Yr Arwynebedd Cymwys Mwyaf felly yw:

Maint y Cae	= 5.50 hectar
Tynnu'r Arwynebedd Anghymwys	= 1.25 hectar (Swm cam 1-5 uchod)
Tynnu'r asesiad o nodweddion gwasgaredig	= 0.25 hectar (Swm cam 6a-b uchod)
Arwynebedd Cymwys Mwyaf	= 4.00 hectar

AN1.4.2 Enghreifftiau o 100 coeden/hectar

- (a) 4.00 hectar yw Arwynebedd Cymwys Mwyaf y cae hwn ac mae mwy na 400 o goed yn tyfu arno. **Nid yw'r cae cyfan felly'n gymwys .**
- (b) 4.00 hectar yw Arwynebedd Cymwys Mwyaf y cae hwn a dim ond 50 o goed gwasgaredig sy'n tyfu arno. Mae'r cae yn gymwys am y BPS, ond **dylech gynnal asesiad i fesur arwynebedd y coed gwasgaredig a dylech dynnu'r arwynebedd hwn o Arwynebedd Cymwys Mwyaf y cae:**

Arwynebedd Cymwys Mwyaf	= 4.00 ha
Tynnu'r Asesiad	= 0.25 ha (o goed gwasgaredig)
Arwynebedd Cymwys y Cae	= 3.75 ha

AN1.5 Sut mae nodi'r Nodweddion Anghymwys a'u cyfrif?

AN1.5.1 Rhaid ichi gael hyd a nodi'r holl nodweddion anghymwys ym mhob cae rydych yn ei ddatgan yn eich SAF a'u mesur mewn hectarau.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

AN1.5.2 I fesur arwynebedd nodwedd mewn hectarau, dylech fesur ei hyd a'i lled mewn metrau, eu lluosu a rhannu'r canlyniad â 10,000m² (arwynebedd 1 hecтар). Er enghraifft: adeilad sy'n 10m x 10m = 100m², ac yna ei rannu â 10,000m² = 0.01 hecтар.

AN1.5.3 Rhaid datgan arwynebedd hyd at 2 bwynt degol, dylech felly ei dalgrynnu i'r rhif agosaf; er enghraifft, dylech dalgrynnu 0.005 hecтар i 0.01 hecтар, a dylech dalgrynnu 0.014 hecтар i 0.01 hecтар.

AN1.6 Mapiau Rhyngweithiol SAF 2026

AN1.6.1 Ar RPW Ar-lein, cewch ddefnyddio'r erfyn mapio rhyngweithiol a lluniau o'r awyr i'ch helpu i ddangos a mesur nodweddion anghymwys yn eich cae.

AN1.6.2 Mae'r cyngor sy'n dilyn yn esbonio sut i nodi, mesur a datgan pob math o nodweddion anghymwys ym mhob cae.

Nodweddion a wnaed gan ddyn

AN1.7 Beth yw nodwedd a wnaed gan ddyn?

AN1.7.1 Adeiladwaith sydd wedi'i adeiladu, fel adeiladau, arwynebau caled, traciau na ellir eu pori, ffyrdd a phyllau dŵr, yn hytrach na rhywbeth sy'n bod yn naturiol yw nodwedd a wnaed gan ddyn. Fe welwch restr lawn o'r nodweddion o waith dyn yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn.

AN1.7.2 Sut mae mesur arwynebedd nodweddion a wnaed gan ddyn a nodweddion anamaethyddol?

- Nodwch y nodwedd a wnaed gan ddyn yn y parsel tir
- mesurwch hyd a lled y nodwedd.

Enghraifft: mae adeilad 20m wrth 10m yn 200m² o faint – dylech ei ddatgan fel 0.02 hecтар; mae trac 100m wrth 3m yn 300m² o faint – dylech ei ddatgan fel 0.03 hecтар.

- Os oes mwy nag un o'r un math o nodweddion yn y cae, dylech adio arwynebedd pob un.

Enghraifft: mae dau adeilad mewn cae, un yn 0.01 hecтар a'r llall yn 0.02 hecтар. Adiwrch nhw at ei gilydd a chyfanswm arwynebedd yr adeiladau felly yw 0.03 hecтар (0.01 hecтар + 0.02 hecтар).

- Os ydy arwynebedd nodwedd unigol yn 0.01 hecтар neu fwy, dewiswch y cod priodol yn Atodiad 2 y Llyfryn a datgan arwynebedd y nodwedd wrth y cae ar y ffurflen
- dylech ddatgan yr arwynebedd a'i dynnu o arwynebedd y cae cyfan yn y drefn a nodir yn AN1.3.2 uchod.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Beth os yw arwynebedd y nodwedd unigol a wnaed gan ddyn yn llai na 0.01ha?

AN1.7.3 Os yw arwynebedd nodwedd a waith dyn yn llai na 0.01 hectar ac os nad oes nodweddion eraill a wnaed gan ddyn yn y cae, yna ystyrir bod y nodwedd yn un ddi-nod ac nad oes angen ei datgan.

AN1.7.4 Fodd bynnag, os oes mwy nag un o'r un nodwedd yn y cae, e.e. tylcau, yna dylid cynnal asesiad o'r cae cyfan ac adio arwynebedd pob un o'r nodweddion unigol hyn. Fe welwch gyfarwyddiadau sut i gynnal asesiad yn AN1.12 y Llyfryn hwn.

AN1.7.5 Os oes mwy nag un math o nodwedd anghymwys yn y cae, ac os yw eu harwynebedd o'u hadio at ei gilydd yn 0.01 hectar neu fwy, yna dylech ddatgan cyfanswm arwynebedd yr holl nodweddion hyn ar y SAF wrth y brif nodwedd.

Enghraifft: mae adeilad 0.004 hectar o faint, arwyneb galed 0.004 hectar o faint a thrac 0.003ha yn y cae. Cyfanswm arwynebedd y tri yw 0.01 hectar (0.004 hectar + 0.004 hectar + 0.003 hectar = 0.011 hectar). Dylech ei ddatgan wrth y cod ZZ89.

Nodweddion dŵr

AN1.8 Beth yw nodwedd dŵr?

AN1.8.1 Mae nodweddion dŵr yn cynnwys nentydd, afonydd a phyllau naturiol (mwy na 0.01 hectar). Fe welwch restr lawn o'r holl nodweddion dŵr yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn.

AN1.8.2 Sut mae mesur arwynebedd nodweddion dŵr?

- Nodwch yr holl nodweddion dŵr yn y cae; afonydd a nentydd a phyllau (0.01 hectar neu fwy)
- mesurwch eu hyd a'u lled.

Enghraifft: mae afon 55 m o hyd wrth gyfartaledd o 6 m yn 330 m² – dylech ei datgan yn afon/nant 0.03 hectar.

- Os oes mwy nag un o'r nodweddion hyn yn y cae, rhaid adio pob un.

Enghraifft: mae dwy afon mewn cae, mae un yn 0.01 hectar a'r llall yn 0.02 hectar. Dylech adio arwynebedd y ddwy afon. Cyfanswm arwynebedd y ddwy gyda'i gilydd yw 0.03 hectar (0.01ha + 0.02ha).

- Os ydy arwynebedd nodwedd unigol yn 0.01 hectar neu fwy, dewiswch y cod priodol yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn (ZZ30 ar gyfer pyllau, ZZ31 ar gyfer afonydd/nentydd) a datgan arwynebedd y nodwedd wrth y cae ar y ffurflen
- dylech ddatgan yr arwynebedd a'i dynnu o arwynebedd y cae cyfan yn y drefn a nodir yn AN1.3.2 uchod.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Beth os yw arwynebedd y nodwedd dŵr unigol yn llai na 0.01ha?

AN1.8.3 Os yw arwynebedd nodwedd dŵr yn llai na 0.01 hecтар ac os nad oes nodweddion dŵr eraill yn y cae, yna ystyrir bod y nodwedd yn un ddi-nod ac nad oes angen ei datgan.

AN1.8.4 Fodd bynnag, os oes mwy nag un o'r un nodwedd dŵr yn y cae, e.e. nifer o nentydd ac afon, dylid cynnal asesiad o'r cae cyfan ac adio arwynebedd pob un o'r nodweddion unigol hyn. Fe welwch gyfarwyddiadau sut i gynnal asesiad yn AN1.12 y Llyfryn hwn.

Tir moel naturiol

AN1.9 Beth yw Tir Moel Naturiol?

AN1.9.1 Mae tir moel naturiol sy'n 100 m² neu fwy, yn cynnwys sgri, creigiau, meini, cnycâu a thywod, hynny yw tir nad yw ar gael i dda byw ei bori.

AN1.9.2 Darllenwch y tabl sy'n disgrifio'r cyfrannau o sgri, meini a chreigiau ym mharagraff AN1.14 y Llyfryn hwn.

AN1.9.3 Sut mae mesur arwynebedd tir moel naturiol anghymwys?

- Nodwch y darnau moel o dir anghymwys yn y cae sy'n 100m² neu fwy
- mesurwch arwynebedd y nodweddion ar wahân
- os oes mwy nag un o'r nodweddion hyn yn y cae, rhaid ichi adio pob un o'r nodweddion sy'n 100m² neu fwy at ei gilydd.

Enghraifft: mae dau glwt mawr o sgri a meini mewn cae. Mae'r sgri yn 0.92 hecтар o faint ac arwynebedd y meini yw 0.47 hecтар. Arwynebedd y sgri a'r meini gyda'i gilydd felly yw 1.39 hecтар (0.92 hecтар + 0.47 hecтар) o dan sgri/cnycâu/meini/tywod.

- Sewiswch y cod priodol yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn a datgan arwynebedd y nodwedd wrth y cae ar y ffurflen
- dylech ddatgan yr arwynebedd a'i dynnu o arwynebedd y cae cyfan yn y drefn a nodir yn AN1.3.2 uchod.

Beth os yw arwynebedd y grwpiau unigol yn llai na 100m²?

AN1.9.4 Os yw arwynebedd y grŵp unigol yn llai na 0.01 hecтар ac os nad oes darnau eraill o dir moel yn y cae, ystyrir bod y nodwedd yn un ddi-nod ac nad oes angen ei datgan.

AN1.9.5 Fodd bynnag, os oes mwy nag un o'r darnau moel yn y cae, e.e. nifer o grwpiau ar wahân ar wasgar yn y cae neu nodweddion nad ydyn nhw'n gwbl anghymwys (gweler y tabl sy'n disgrifio cyfrannau'r nodweddion anghymwys yn AN1.14 y Llyfryn hwn), dylech gynnal asesiad o'r tir moel naturiol ar lefel y cae.

AN1.9.6 Fe welwch y manylion sut i gynnal asesiad yn AN1.14 y Llyfryn hwn.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Grwpiau o brysgwydd a rhedyn

AN1.10 Beth yw prysgwydd a rhedyn?

AN1.10.1 Clystyrau o lwyni yw prysgwydd, yn ddigon trwchus naill ai i gadw anifeiliaid allan neu i gadw'r borfa rhag tyfu (e.e. Eithin, Llwyni, Drain Gwynion, Mieri). Mae rhedyn yn blanhigyn tal â ffrondiau llabedog bras sy'n tyfu'n drwch, yn enwedig ar fryniau ac mewn coedwigoedd.

- Grŵp o Brysgwydd – Darn 100m² neu fwy sy'n rhy drwchus i dda byw allu mynd iddo, heb arwydd bod llwybrau trwyddo.
- Grŵp o Redyn – Darn 100m² neu fwy sy'n rhy drwchus i dda byw allu mynd iddo, heb dystiolaeth bod llwybrau trwyddo. Hefyd, bydd trwch o ddail marw wedi crynhoi'n haen organig oddi tano yn lle pridd, i gadarnhau eu bod wedi ymgasglu dros flynyddoedd.

AN1.10.2 Mae'r tabl yn AN1.14 y Llyfryn hwn yn disgrifio'r cyfrannau posibl o brysgwydd a rhedyn.

AN1.10.3 Sut mae mesur arwynebedd grŵp anghymwys o brysgwydd neu redyn?

- Nodwch y nodweddion cwbl anghymwys yn y cae sy'n 100m² neu fwy
- mesurwch arwynebedd y nodweddion ar wahân
- os oes mwy nag un o'r nodweddion hyn yn y cae, rhaid ichi adio pob un o'r nodweddion sy'n 100m² neu fwy at ei gilydd.

Enghraifft: mae dau ddarn mawr o brysgwydd mewn cae, y naill yn 0.25 hectar a'r llall yn 0.56 hectar. Dylech adio'r ddau ddarn o brysgwydd a chyfanswm arwynebedd y prysgwydd fydd 0.81 hectar (0.25 hectar + 0.56 hectar).

- Dewiswch y cod priodol yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn a datgan arwynebedd y nodwedd wrth y cae ar y ffurflen.

AN1.10.4 Mae angen datganiad ar wahân ar gyfer grwpiau o brysgwydd a grwpiau o redyn a dylech ddatgan eu harwynebedd a'u tynnu o arwynebedd y cae cyfan yn y drefn a nodir yn AN1.3.2 uchod.

Beth os yw arwynebedd y grwpiau unigol yn llai na 100m²?

AN1.10.5 Os yw arwynebedd grŵp unigol yn llai na 0.01 hectar ac os nad oes nodweddion eraill yn y cae, yna ystyrir bod y nodwedd yn un ddi-nod ac nad oes angen ei datgan.

AN1.10.6 Fodd bynnag, os oes mwy nag un o'r un nodweddion yn y cae, e.e. nifer o grwpiau ar wahân ar wasgar yn y cae neu nodweddion nad ydyn nhw'n gwbl anghymwys (gweler y disgrifiad o gyfrannau'r nodwedd anghymwys yn y tabl yn AN1.14 y Llyfryn hwn), dylech gynnal asesiad o'r prysgwydd a'r rhedyn ar lefel y cae.

AN1.10.7 Fe welwch y manylion sut i gynnal asesiad yn AN1.12 y Llyfryn hwn.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Grwpiau o goed

AN1.11 Beth yw grŵp o goed?

AN1.11.1 Ystyr grŵp o goed yw tair coeden neu fwy (nad ydyn nhw'n rhan o ffin draddodiadol) sy'n tyfu'n agos at ei gilydd ac sy'n creu canopi o ganghennau sy'n ffurfio gorchudd dros y llawr o 100m² neu fwy (10m x 10m).

AN1.11.2 Yr arwynebedd o dan y canopi ac nid yr hyn sydd o dan y boncyffion ddylai gael ei ddefnyddio i gyfrif yr arwynebedd anghymwys sydd o dan grŵp o goed. Er enghraifft, bydd gan grŵp o 5 coeden yng nghanol cae, gyda chanopi o ryw 25m x 25m, arwynebedd anghymwys o 625m², sef 0.06 hectar.

AN1.11.3 Planhigyn prenaidd lluosflwydd yw coeden, fel arfer ag un coesyn neu fonyn sy'n gallu tyfu'n eithriadol o dal (fel arfer dros 1.3m) gyda changhennau'n tyfu o'r bonyn ychydig bellter o'r llawr. Mae gan rai coed fwy nag un coesyn/bonyn yn tyfu o'r bôn, ond un goeden ydynt serch hynny.

AN1.11.4 Mae un llinell o ddwy goeden neu fwy o fewn perth (gwrych) neu ffin draddodiadol sy'n cael ei hystyried o dan y GAEC yn nodwedd ar y dirwedd, yn gymwys. Nid oes angen tynnu arwynebedd.

AN1.11.5 Rhaid gwahaniaethu rhwng coed collddail a choed conwydd. Fe welwch restr lawn o godau ar gyfer coed anghymwys yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn.

AN1.11.6 Mae perllannau a coedlannau cylchdro byr yn gymwys ac ni ddylech eu defnyddio i gyfrif grwpiau anghymwys o goed. Dylech fesur arwynebedd y coed hyn a'i ddatgan ar y SAF gan ddefnyddio'r codau cnydau priodol yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn.

AN1.11.7 Sut mae mesur arwynebedd grŵp anghymwys o goed?

- Nodwch y grŵp o goed a'u math, sy'n 100m² neu fwy yn y cae
- mesurwch arwynebedd y grwpiau a'r mathau gwahanol o goed
- os oes mwy nag un o'r grwpiau hyn yn y cae, rhaid ichi adio arwynebedd pob grŵp o goed sy'n 100m² neu fwy.

Enghraifft: mae tri grŵp o goed llydanddail mewn cae, mae un yn 0.30 hectar, yr ail yn 0.25 hectar a'r trydydd yn 0.56 hectar. O'u hadio at ei gilydd, cyfanswm arwynebedd y grŵp o goed collddail yw 1.11 hectar (0.30 hectar + 0.25 hectar + 0.56 hectar).

- Dewiswch y cod priodol yn Atodiad 2 y Llyfryn hwn a datgan arwynebedd y math hwn o goeden wrth y cae ar y ffurflen
- mae angen datganiad ar wahân ar gyfer pob math o grŵp o goed a'i dynnu o arwynebedd y cae cyfan yn y drefn a nodir yn AN1.3.2 uchod.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Beth os yw'r cae cyfan o dan y canopi?

AN1.11.8 Os yw canopi'r coed yn gorchuddio'r cae cyfan, yna dylech ddatgan y cae cyfan naill ai yn goetir conwydd di-stoc neu'n goetir llydanddail di-stoc.

AN1.11.9 Mewn sefyllfa o'r fath, bydd angen datgan a thynnu arwynebedd anghymwys nodweddion a wnaed gan ddyn, nodweddion dŵr a darnau moel o dir ond ni fydd angen mesur a oes 100 coeden/hectar.

Beth os yw arwynebedd y grŵp unigol o goed yn llai na 100m² neu os mai dim ond coed unigol sydd yn y cae?

AN1.11.10 Os yw arwynebedd grŵp unigol o goed yn llai na 100m² (0.01 hectar) neu os oes coed unigol yn tyfu ar wasgar ar y cae, rhaid cynnal asesiad i weld a oes 100 coeden/hectar yn y cae.

AN1.11.11 Cewch fanylion sut i asesu a oes 100 coeden/ha yn AN1.13 y Llyfryn hwn.

Asesiad ar gyfer nodweddion anghymwys gan gynnwys y rheini sy'n llai na 100m²

AN1.12 Beth yw Asesiad?

AN1.12.1 Amcangyfrif yw asesiad o faint o dir y cae cyfan sy'n anghymwys oherwydd nodweddion gwasgaredig (tir moel naturiol, prysgwydd a rhedyn) ac y bydd yn rhaid ichi ei ddatgan ar eich SAF a'i dynnu o arwynebedd cyfan eich cae.

AN1.12.2 Bydd angen asesiad:

- os oes modd pori peth o'r gyfran sydd o dan y nodwedd ac nad yw felly'n gwbl anghymwys

a/neu

- os yw arwynebedd y nodweddion cwbl anghymwys yn llai na 100m².

AN1.12.3 Cyfrifir yr asesiad technegol trwy luosi arwynebedd y nodwedd wasgaredig â'r ganran sydd o dan y nodwedd anghymwys yn ôl y cyfrannau a ddisgrifir yn y tabl yn AN1.14 y Llyfryn hwn.

Enghraifft: Mae darn 5 hectar o dir o dan redyn gwasgaredig, mae 30% ohono'n anghymwys. Mae'r asesiad yn dangos felly bod $5 \text{ hectar} \times 30\% = 1.50 \text{ hectar}$ o arwynebedd y rhedyn gwasgaredig yn anghymwys.

Sut mae dweud pa nodweddion gwasgaredig y mae angen cynnal asesiad ohonynt?

AN1.12.4 Dylid cynnal yr asesiad ar lefel y parcel tir os yw'r nodweddion gwasgaredig yn gorchuddio'r cae cyfan e.e. rhedyn neu'n gorchuddio un neu fwy o rannau penodol y cae e.e. sgri/meini.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

AN1.12.5 Darllenwch y tabl sy'n disgrifio'r cyfrannau o dir moel naturiol, prysgwydd a rhedyn yn AN1.14 y llyfryn hwn i ddewis y disgrifiad sy'n cyfateb orau i'r nodweddion gwasgaredig ar y cae.

AN1.12.6 Os mai dim ond un math o nodwedd wasgaredig sydd yn y cae e.e. rhedyn a bod y nodwedd yn gorchuddio'r cae cyfan yn drwch cyson, gellir cynnal asesiad o'r nodwedd wasgaredig honno ar lefel y cae cyfan.

AN1.12.7 Fodd bynnag, os oes mwy nag un math o nodwedd wasgaredig yn y cae e.e. rhedyn a sgri, ac os ydyn nhw'n gorchuddio cyfrannau gwahanol neu os nad ydyn nhw'n gorchuddio'r cae cyfan, bydd angen cynnal asesiad o'r rhannau penodol hynny lle ceir nodweddion gwasgaredig yn y cae.

Sut mae dweud pa gyfran o dir sydd o dan nodwedd anghymwys a pha ganran o ostyngiad sydd ei angen?

AN1.12.8 Ar sail y disgrifiad o wahanol gyfrannau o dir moel naturiol, prysgwydd a rhedyn yn y tabl yn AN1.14 yn y llyfryn hwn dylech ddewis disgrifiad sy'n cyfateb orau i'ch nodweddion gwasgaredig. Mae gan bob disgrifiad ystod gynrychioliadol o ganrannau ar gyfer pob nodwedd. Nid yw'r canrannau hyn yn rhai pendant a dylid eu defnyddio fel canllaw wrth benderfynu pa gyfran i'w defnyddio i gyfrif arwynebedd terfynol y nodweddion gwasgaredig yn y cae, ac sydd felly'n anghymwys. Byddwch yn ofalus wrth wneud hyn ac os nad ydych yn siŵr, datganwch yr arwynebedd cymwys isaf.

Asesiad ar lefel y parcel

AN1.12.9 Os mai dim ond un math o nodwedd wasgaredig e.e. rhedyn sydd mewn cae, a'i bod o'r un trwch dros y parcel cyfan, gallwch gynnal asesiad ar lefel y parcel cyfan.

- Cynhelir yr asesiad o'r cae cyfan heb y darnau sydd wedi'u tynnu eisoes o arwynebedd y cae cyfan ar gyfer nodweddion a wnaed gan ddyn, nodweddion dŵr, grwpiau o nodweddion anghymwys sydd 100m² neu fwy
- dewiswch y ganran i'w thynnu o'r ystod yn Atodiad AN1.14 y Llyfryn hwn
- lluoswch yr arwynebedd yr ydych yn cynnal asesiad ohono â'r ganran o ostyngiad rydych wedi'i dewis, i fesur arwynebedd y nodweddion gwasgaredig sy'n anghymwys
- dyma'r arwynebedd y dylech ei ddatgan a'i dynnu o gyfanswm maint y cae (yn y drefn a nodir yn AN1.3.2 uchod).

Enghraifft: cyfanswm arwynebedd parcel yw 10.20 hectar:

- Rydych wedi cyfrif bod 0.70 hectar ohono'n nodweddion o waith dyn, yn nodweddion dŵr, yn grwpiau o nodweddion anghymwys sy'n 100m² neu fwy ac wedi'i dynnu, gan adael arwynebedd o 9.50 hectar i gynnal asesiad ohono
- rydych yn amcangyfrif gostyngiad o 5% ar sail y disgrifiad yn y tabl yn AN1.14 y Llyfryn hwn: 'Cyfran fwy yn glytiau o redyn trwchus, ond stoc yn dal yn gallu

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

mynd iddynt yn ddirwystr. Ychydig o ddeiliach marw ar y llawr ond gyda phorfa'n tyfu trwyddo' Ystod 3 – 9%

- mae'r asesiad wedi cyfrif bod gennych 0.48 hectar (9.50 hectar x 5% yn anghymwys) o redyn anghymwys
- datganwch yr arwynebedd hwn o 0.48 hectar wrth y cae hwn ar eich SAF gan ddefnyddio'r cod YY21
- Arwynebedd Cymwys Mwyaf y cae hwn nawr yw 9.02 hectar (9.50ha – 0.48ha ar gyfer rhedyn gwasgaredig) a dyna'r arwynebedd sydd ar gael ar gyfer cynnal y rheol 100 coeden/hectar.

Asesiad ar gyfer darn penodol o fewn parcel

AN1.12.10 Os oes un nodwedd mewn parcel ond bod ei chyfran anghymwys yn amrywio mewn rhannau gwahanol o'r cae neu os oes mwy nag un math o nodwedd wasgaredig e.e. rhedyn a sgri, gellir cynnal asesiad o rannau ar wahân a phenodol o nodweddion gwasgaredig cyn belled â bod yr holl arwynebeddau anghymwys yn cael eu hadio i roi un arwynebedd anghymwys ar gyfer y nodwedd wasgaredig a nodir ar eich SAF.

- Mesurwch arwynebedd y rhannau rydych yn cynnal asesiad ohonynt
- dewiswch y ganran i'w thynnu o'r ystod yn Atodiad AN1.14 y Llyfryn hwn
- lluoswch yr arwynebedd yr ydych yn cynnal asesiad ohono â'r ganran o ostyngiad rydych wedi'i dewis, i fesur arwynebedd y nodweddion gwasgaredig sy'n anghymwys o fewn y rhan benodol honno
- adiwch yr holl arwynebeddau anghymwys o'r asesiadau ar gyfer pob math o nodwedd
- dewiswch y cod priodol o Atodiad 2 y Llyfryn hwn a datgan yr arwynebedd sydd wedi'i gyfrif ar gyfer y nodwedd wrth y cae
- bydd angen datganiadau gwahanol ar gyfer tir moel naturiol (sgri/meini/creigiau/tywod), Prysgwydd a Rhedyn a dylech dynnu eu harwynebedd o gyfanswm maint y cae yn y drefn yn AN1.3.2 uchod.

Enghraifft: cyfanswm arwynebedd parcel yw 10.20 hectar:

- rydych yn nodi bod darnau ar wahân o redyn gwasgaredig, yn mesur rhyngddynt 5.00 hectar a dau ddarn gwahanol o sgri gwasgaredig, y naill yn mesur 2.30 hectar a'r llall yn mesur 1.50 hectar
- rydych yn amcangyfrif faint o ganran i'w thynnu ar gyfer pob darn gwahanol:
 - a. 5% ar gyfer rhedyn, ar sail y disgrifiad yn y tabl yn AN1.14 y Llyfryn hwn 'Cyfran fwy yn glytiau o redyn trwchus, ond stoc yn dal yn gallu mynd iddynt yn ddirwystr. Ychydig o ddeiliach marw ar y llawr ond gyda phorfa'n tyfu trwyddo'. Ystod 3 – 9%

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

- b. 15% ar gyfer y darn sgri mwyaf, ar sail y disgrifiad yn y tabl yn AN1.14 y llyfryn hwn 'Creigiau a meini gwasgaredig yn ffurfio darnau mân o dir lle ceir ond ychydig o borfa'. Ystod 15 – 19%
 - c. 40% ar gyfer y darn arall o sgri, ar sail y disgrifiad yn y tabl yn AN1.14 y llyfryn hwn 'Creigiau a meini moel yn ffurfio darnau mwy o dir lle ceir ond ychydig o borfa'. Ystod 20 – 50%
- cyfrifir eich asesiad o'r nodweddion gwasgaredig fel a ganlyn:
 - a. cyfrifir bod gennych 0.25 hectar o redyn gwasgaredig anghymwys (5.00 hectar x 5% yn anghymwys)
 - b. cyfrifir bod gennych 0.35 hectar o sgri/creigiau anghymwys (2.30 hectar x 15% yn anghymwys)
 - c. cyfrifir bod gennych 0.60 hectar o sgri/creigiau anghymwys (1.50 hectar x 40% yn anghymwys)
 - ar lefel y parcel, mae'r asesiad wedi cyfrif bod 0.25 hectar o redyn gwasgaredig a bod 0.95 hectar (0.35 hectar + 0.60 hectar) o sgri/craig
 - byddwch yn datgan yr 0.25 hectar a 0.95 hectar wrth y cae ar eich SAF gan ddefnyddio'r cod YY21 ar gyfer y cyntaf a'r cod YY41 ar gyfer yr ail.

Arwynebedd Cymwys Mwyaf y cae hwn nawr yw 9.00 hectar (10.20 hectar – 1.20 hectar ar gyfer rhedyn a sgri gwasgaredig) a dyma'r arwynebedd sydd ar gael ar gyfer cynnal y rheol 100 coeden/ha.

AN1.13 Trwch coed (100 o goed yr hectar)

AN1.13.1 O 2015 ymlaen, os oes mwy na 100 o goed yn tyfu ar wasgar fesul hectar o arwynebedd cymwys mwyaf y cae, ni chewch daliad BPS ar y cae hwnnw – bydd y cae cyfan yn anghymwys o ran y BPS.

AN1.13.2 Ar y llaw arall, os oes 100 neu lai o goed yn tyfu fesul hectar o arwynebedd cymwys mwyaf y cae, bydd angen ichi gyfrif yr arwynebedd o dan y coed a'i dynnu o arwynebedd y cae y gellir ei bori.

AN1.13.3 Planhigyn prenaidd lluosflwydd yw coeden, fel arfer ag un coesyn neu fonyn, sy'n gallu tyfu'n eithriadol o dal (fel arfer dros 1.3m) gyda changhennau'n tyfu o'r bonyn ychydig bellter o'r llawr. Mae gan rai coed fwy nag un coesyn/bonyn yn tyfu o'r bôn, ond un goeden ydynt serch hynny.

AN1.13.4 Mae un llinell o ddwy goeden neu fwy o fewn perth (gwrych) neu ffin draddodiadol sy'n cael ei hystyried o dan y GAEC yn nodwedd ar y tirlun, yn gymwys. Nid oes angen tynnu arwynebedd.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Beth yw'r diffiniad o goed gwasgaredig?

AN1.13.5 At bwrpas cyfrif a oes 100 coeden/hectar, diffinnir coed gwasgaredig fel a ganlyn:

- coed unigol lle nad yw eu canopi yn cyffwrdd â choed eraill
- un llinell o ddwy neu fwy o goed yn tyfu'n agos iawn at ei gilydd gan greu canopi o fewn cae ond heb fod yn rhan o ffin draddodiadol
- grwpiau o goed ag arwynebedd anghymwys o lai na 100m².

Sut mae cyfrif a oes gennyf 100 coeden/hectar?

AN1.13.6 Gellir meddwl am 100 coeden/hectar fel 100 o goed ar arwynebedd o 10,000m². Mae hynny'n golygu mai arwynebedd coeden unigol ar gyfartaledd yw 100m² neu ei bod yn gorchuddio darn 10m x 10m o dir. Felly byddai gorchudd o goed gwasgaredig â llai na 10m o fwllch rhwng pob un mewn unrhyw gyfeiriad yn croesi'r trothwy o 100 coeden/hectar. Rhagwelir felly y byddai coed â llai na 10m o fwllch rhyngddynt yn cael eu hystyried yn grŵp o goed ac y dylid eu tynnu o'r cyfanswm yn ôl y gofyn. Gweler AN1.11 uchod.

AN1.13.7 Ar gyfer y datganiad ar eich SAF, gellir cyfrif trwch y coed trwy luosi'r Arwynebedd Cymwys Mwyaf â 100 i weld beth yw cyfanswm y coed yn y cae. Os gwelir bod 100 coeden/hectar neu fwy, mae'r cae yn anghymwys ar gyfer SFS – yr Haen Opsynol a dylech ei ddatgan gan ddefnyddio'r cod cnydau priodol (YY15 neu YY14).

Enghraifft: Cyfrifwyd mai 9.50 hectar yw Arwynebedd Cymwys Mwyaf cae (maint y cae cyfan 10.20 hectar, llai 0.70 hectar ar gyfer nodweddion cwbl anghymwys. Y nifer mwyaf o goed ar gyfer yr arwynebedd hwnnw yw 950 o goed (9.50ha x 100 coeden/ha). Amcangyfrifir/cyfrifir bod 950 o goed yn Arwynebedd Cymwys Mwyaf y cae. Y mae felly yn anghymwys.

- dylech ddatgan yr arwynebedd cymwys mwyaf ar eich SAF â'r cod cnydau priodol – YY14 ar gyfer coed conwydd neu YY15 ar gyfer coed collddail.

Beth os oes llai na 100 coeden/hectar?

AN1.13.8 Os oes llai na 100 o goed yr hectar, mae arwynebedd cymwys mwyaf y cae yn gymwys, ond rhaid cynnal asesiad i gyfrif faint sydd i'w dynnu ar gyfer yr arwynebedd o dan foncyffion y coed.

AN1.13.9 Unwaith eto, gallwch gynnal yr asesiad naill ai ar yr arwynebedd cymwys mwyaf neu ar ddarn(au) penodol o fewn yr arwynebedd cymwys mwyaf os ceir darnau amlwg eu ffiniau o goed gwasgaredig. Dylech ei gynnal fel a ganlyn:

- Cadarnhau'r arwynebedd o goed rydych am gynnal asesiad ohono (arwynebedd cymwys mwyaf neu ddarn amlwg ei ffiniau)
- cadarnhau'r ganran i'w thynnu o'r tabl yn AN1.14 yn y Llyfryn hwn

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

- lluoswch yr arwynebedd rydych yn cynnal asesiad ohono â'r ganran o ostyngiad rydych wedi'i dewis, i fesur arwynebedd anghymwys y boncyffion coed
- yna dylech ddatgan yr arwynebedd gan ddefnyddio cod YY16 Boncyffion (Trwch o lai na 100 o goed yr hectar) a'i dynnu o gyfanswm maint y cae yn y drefn a nodir yn AN1.3.2 uchod.

AN1.14 Disgrifiadau o gyfrannau'r nodweddion sy'n anghymwys

AN1.14.1 Mae'r asesiad yn mesur trwch pedwar math o nodwedd y mae'n rhaid eu datgan ar eich SAF:

Disgrifiad o'r Cnwd	Cod Cnydau
Boncyffion (Llai na 100 o goed yr hectar)	YY16
Rhedyn	YY21
Prysgwydd gan gynnwys eithin a mieri	YY23
Sgri/cnycau/meini/tywod	YY41

AN1.14.2 Dylech ddefnyddio'r tabl canlynol i benderfynu ar gyfran y nodwedd anghymwys a'r ganran o ostyngiad ar gyfer y nodwedd anghymwys.

- Mae pob nodwedd wedi'i rhannu'n gategorïau gydag ystod o ostyngiad ar gyfer pob categori, wedi'i fynegi ar ffurf canran. Dewiswch y categori sy'n disgrifio'r nodwedd wasgaredig orau
- mae gan bob disgrifiad ystod gynrychioliadol o ganrannau ar gyfer pob nodwedd
- nid yw'r canrannau hyn yn rhai pendant a dylid eu defnyddio fel canllaw wrth benderfynu pa gyfran i'w defnyddio i gyfrif arwynebedd terfynol y nodweddion gwasgaredig yn y cae, ac sydd felly'n anghymwys
- dyma'r disgrifiadau y bydd Arolygiaeth Wledig Cymru yn eu defnyddio ac ar gyfer archwiliadau synhwyro o bell.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

AN1.14.3 Tabl cyfrannau nodweddion sy'n anghymwys

Tabl Cyfrannau Nodweddion sy'n Anghymwys				
Lefel y gyfran	Sgri/Cnycau/ Craig/Meini/ Tywod (YY41)	Prysgwydd gan gynnwys eithin a mieri (YY23)	Rhedyn (YY21)	Boncyffion (Llai na 100 o goed/ha) (YY16)
Disgrifiad Lefel 1	Craig foel wasgaredig o fewn cae sy'n cael ei bori.	Llawer o lwyni unigol (e.e, Eithin, Drain Gwynion) lle bo tir ar gael i'w bori.	Peth tystiolaeth o redyn i'w gweld yn y lluniau o'r awyr.	Coed unigol gwasgaredig lle na fyddai arwynebedd y boncyffion a'r coed o'u cyfuno yn 100m ² (0.01ha).
Ystod % anghymwys lefel 1	1 – 4%	1 – 4%	1 – 2%	0%
Disgrifiad Lefel 2	Creigiau a meini gwasgaredig yn ffurfio darnau mân o dir lle ceir ond ychydig o borfa.	Llawer o lwyni gwasgaredig yn bresennol gan ffurfio clystyrau mewn rhai mannau. Porfa ar gael oddi tanynt a rhyngddynt.	Cyfran fwy yn glytiau o redyn trwchus, ond stoc yn dal yn gallu mynd iddynt yn ddirwysr. Ychydig o ddeiliach marw ar y llawr ond gyda phorfa'n tyfu trwyddo.	Coed niferus gwasgaredig gyda phorfa oddi tanynt a rhyngddynt. Coetir agored (e.e. deri, llarwydd) lle nad yw'r canopi'n gysgod ac nad yw'r deiliach yn rhwystro tyfiant porfa oddi tanynt.
Ystod % anghymwys lefel 2	5 – 19%	5 – 9%	3 – 9%	1 – 9%
Disgrifiad Lefel 3	Creigiau a meini moel yn ffurfio darnau mwy o dir lle ceir ond ychydig o borfa.	Modd pori'r rhan fwyaf ond llawer clwstwr o lwyni, bob un yn ddigon trwchus naill ai i gadw stoc allan neu i rwystro porfa rhag tyfu.	Y rhan fwyaf yn rhedyn trwchus, ond stoc yn dal yn gallu mynd iddo. Rhedyn yn pydru'n gorchuddio llawr y safle ond heb fod o drwch mawr. Porfa'n tyfu trwy'r deiliach.	Amh
Ystod % anghymwys lefel 3	20 – 49%	10 – 39%	10 – 39%	Amh

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Tabl cyfrannau nodweddion sy'n anghymwys				
Lefel y gyfran	Sgri/Cnycau/Craig/Meini/Tywod (YY41)	Prysgwydd gan gynnwys eithin a mieri (YY23)	Rhedyn (YY21)	Boncyffion (Llai na 100 o goed/ha) (YY16)
Disgrifiad Lefel 4	Nid yw'n bosibl pori dros hanner y cae oherwydd craig foel, rwbwl chwareli ac ati.	Darnau o lwyni trwchus, gydag ond ychydig o borfa oddi tanynt – rhaid wrth lwybrau i fynd atynt. Mieri'n bresennol. Gellioedd ar lethrau serth ar lan nentydd, ychydig iawn o oleuni, ychydig iawn o borfa – rhaid wrth lwybrau i fynd atynt.	Rhedyn tal a thrwchus sy'n cyfyngu symudiadau stoc i lwybrau. Trwch o ddeiliach ar lawr.	Amh
Ystod % anghymwys lefel 4	50 – 99%	40 – 99%	40 – 99%	Amh
Disgrifiad Lefel 5	Darnau o graig, graean a sbwriel cloddio a chwareli, lle nad oes tir pori ar gael.	Ardal drwchus o brysgwydd neu eithin, amhosibl i stoc fynd iddi. Dim arwydd o lwybrau.	Rhedyn trwchus amhosibl mynd trwyddo. Da byw yn cadw draw oddi wrtho y rhan fwyaf o'r flwyddyn. Trwch o ddeiliach ar lawr, wedi crynhoi'n haen organig yn lle pridd, i gadarnhau ei fod wedi bod yn casglu dros flynyddoedd.	Grŵp(iau) o dair neu fwy o goed (nad ydynt yn rhan o ffin draddodiadol) yn tyfu'n agos iawn i'w gilydd gan greu canopi o ganghennau sy'n ffurfio gorchudd di-dor uwchben).
Ystod % anghymwys lefel 5	100% yn anghymwys	100% yn anghymwys	100% yn anghymwys	100% yn anghymwys
	Dylid datgan darnau sydd fwy na 100m ² yn grŵp anghymwys a'u tynnu o arwynebedd y cae.	Dylid datgan darnau sydd fwy na 100m ² yn grŵp anghymwys a'u tynnu o arwynebedd y cae.	Dylid datgan darnau sydd fwy na 100m ² yn grŵp anghymwys a'u tynnu o arwynebedd y cae.	Dylid datgan darnau sydd fwy na 100m ² yn grŵp anghymwys a'u tynnu o arwynebedd y cae.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Mae'r tabl isod yn nodi'r holl godau cnydau ar gyfer tir a nodweddion a allai fod yn bresennol yn y cae. Rhaid ichi ystyried y codau hyn a'u cofnodi yn adran Data Caeau'ch SAF i ddatgan yr arwynebeddau a'r nodweddion yn y caeau sydd o dan eich rheolaeth. Rhaid ichi ddarllen hefyd unrhyw godau sydd wedi'u cofnodi ar eich rhan a'u newid yn ôl y gofyn.

Pwysig: Rhaid datgan nodweddion/cnwd/tir gwahanol mewn cae ar linellau ar wahân ar eich SAF wrth rif y cae.

Enghraifft: Ar gae o 5.00 hectar, mae 4.95 hectar o borfa barhaol (GR2), 0.02 hectar o wyneb galed (ZZ92) a 0.03 hectar o drac heb ei bori (ZZ97). Rhaid datgan pob rhan ar linellau ar wahân o dan rif y cae.

Mae'r tabl isod hefyd yn nodi a yw'r cnwd yn gymwys am daliad dan SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir neu Cynlluniau Coetir .

Esbonnir y rheolau ar gyfer datgan nodweddion y dirwedd a thir anghymwys ar eich daliad yn Atodiad 1 y llyfryn hwn. Mae'n bwysig asesu'r tiroedd hyn ar eich daliad. Gallai peidio â gwneud arwain at orddatgan arwynebedd cymwys a gallai hynny arwain at leihau'ch taliad a chosbau.

Codau cnydau ar gyfer Coetir

Mae grwpiau o goed a darnau tir â mwy na 100 o goed gwasgaredig yr hectar yn cael eu hystyried yn anghymwys.

Mae Atodiad 1 y Llyfryn hwn yn esbonio sut i asesu'r tiroedd hyn er mwyn ichi allu eu datgan ar eich SAF, gan ddefnyddio'r codau cnydau canlynol:

ZZ10 – Coetir – conwydd – grŵp

ZZ11 – Coetir – llydanddail – grŵp

YY14 – Coetir – conwydd – gwasgaredig â mwy na 100 o goed yr hectar

YY15 – Coetir – llyndanddail – gwasgaredig â mwy na 100 o goed yr hectar.

Mae caeau â 100 o goed gwasgaredig neu lai yr hectar yn gymwys. Ar gyfer y tir hwnnw, defnyddiwch y cod cnydau sy'n briodol ar gyfer y math o dir, e.e. GR2 (porfa barhaol – dros 5 oed). Dylech hefyd ddatgan YY16 (Coed – boncyffion unigol) lle bydd cyfanswm yr arwynebedd o dan foncyffion yn y cae yn fwy na 50m².

Gweithgareddau heb fod yn rhai Amaethyddol

Rhaid defnyddio Cod NO1 pan gynhelir y gweithgareddau hyn ar y tir.

ATODIAD 1: DATGAN A THYNNU NODWEDDION ANGHYMWYS

Defnyddio Codau Cnydau/Defnyddio Tir ar gyfer Porfa

Mae tir sydd wedi bod o dan borfa am 5 mlynedd neu fwy'n cael ei ystyried yn dir pori parhaol felly defnyddiwrch y cod GR2.

Ar gyfer tir sydd wedi bod o dan borfa am lai na 5 mlynedd ar ôl tyfu cnwd â, defnyddiwrch GR1. Dim ond os cafwyd cylchdro cnydau â ar y tir yn y 5 mlynedd diwethaf y gallwch newid y categori o GR2 i GR1.

Os yw tir pori parhaol wedi bod o dan borfa am fwy na 5 mlynedd ac wedi'i ail-hau â phorfa yn y 12 mis diwethaf, dylech ddefnyddio'r cod GR8.

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2 – Codau Datgan a Defnydd Tir

Tabl 1: Codau Cnydau i ddatgan cynydau yn yr adran Data Caeau

Atodiad 2: Tabl 1: Disgrifiad o'r Cnwd / Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OFS/OCS	Cymwys am OFS Cyfradd Dalu 1	Cymwys am OCS Cyfradd Dalu 1
Afalau	AP4	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Artisiog	AR2	Cnwd Parhaol	Ydy	Na	Na
Bambŵ	BA2	Cnwd Parhaol	Ydy	Na	Na
Basil	BA6	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Berwr dŵr	CR5	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Berwr - salad	CR4	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Berwr y Gerddi (roset)	RO2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Betys/Mangolds	BT1	Âr	Ydy	Na	Na
Bresych a brassica eraill – wedi'u hau yn y gwanwyn	CA21	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Bresych a brassica eraill – wedi'u hau yn y gaeaf	CA22	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Brwyn	RU1	Arall	Na	Na	Na
Bysedd y blaidd pêr	LU1	Âr	Ydy	Na	Na
Camelina	CA18	Âr	Ydy	Na	Na
Ceirch – wedi'i hau yn y gwanwyn	OA5	Âr	Ydy	Na	Na
Ceirch – wedi'i hau yn y gaeaf	OA4	Âr	Ydy	Na	Na
Cennin pedr	DA1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Chili	CI1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Chili - Goeden	CT1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Ciwrcymbrau	CU1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 1: Disgrifiad o'r Cnwd / Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OFS/OCS	Cymwys am OFS Cyfradd Dalu 1	Cymwys am OCS Cyfradd Dalu 1
Cnau castan	NU2	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Cnau cyll / cob	NU5	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Cnau Ffrengig	NU4	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Cnau pistasio	PI1	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Cnwd Gorchudd ar gyfer Bywyd Gwyllt	WB1	Âr	Ydy	Na	Na
Cnydau Âr – cymysg	MC3	Âr	Ydy	Na	Na
Cnydau cloi nitrogen – cymysg	MN1	Âr	Ydy	Na	Na
Coed â gorchymyn cadw coed	TP8	Arall	Ydy	Na	Na
Coedlan cylchdro byr	CO4	Cnwd Parhaol	Ydy	Na	Na
Corbys	LE1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Coridor glan nant - stoc wedi'i wahardd - heb fod yn BPS	SC2	Arall	Na	Na	Na
Corneli caeau neu ymylon coetir - stoc wedi'i wahardd - heb fod yn BPS	GC3	Arall	Na	Na	Na
Cors / gwely cyrs- stoc wedi'i wahardd - heb fod yn BPS	RE3	Arall	Na	Na	Na
Crambe	CR2	Âr	Ydy	Na	Na
Cymysgedd o ydau a chnwd protein wedi'u hau yn y gwanwyn, heb eu chwistrellu	UM1	Âr	Ydy	Na	Na
Cyrs	RE1	Arall	Na	Na	Na
Cywarch	HE2	Âr	Ydy	Na	Na
Dil	DL1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Eirin/Eirin Gwyrdd/Ceirios/Almonau	PL2	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Eirin Mair/Cyrens coch/Cyrens duon/Cyrens gwyn	BS3	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 1: Disgrifiad o'r Cnwd / Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OFS/OCS	Cymwys am OFS Cyfradd Dalu 1	Cymwys am OCS Cyfradd Dalu 1
Erfin	SW4	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Gellyg	PE10	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Ffa gwyrdd	BN2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Ffa maes – wedi'i hau yn y gwanwyn	BN4	Âr	Ydy	Na	Na
Ffa maes – wedi'i hau yn y gaeaf	BN5	Âr	Ydy	Na	Na
Ffa mwng	BE11	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Ffa soia	BN3	Âr	Ydy	Na	Na
Ffawlys	SF1	Âr	Ydy	Na	Na
Ffenigl	FE2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Ffenigrig	FE1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Garddwriaeth cynnyrch cymysg	MP1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Grawnwin	GR7	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Grug	HE9	Porfa Barhaol	Ydy	Na	Na
Gwenith – wedi'i hau yn y gaeaf	WT1	Âr	Ydy	Na	Na
Gwenith – wedi'i hau yn y gwanwyn	WT2	Âr	Ydy	Na	Na
Gwenith y Gors	BU1	Âr	Ydy	Na	Na
Gwenith yr almaen – wedi'i hau yn y gwanwyn	SP8	Âr	Ydy	Na	Na
Gwenith yr almaen – wedi'i hau yn y gaeaf	SP9	Âr	Ydy	Na	Na
Gweundir - stoc wedi'i wahardd - heb fod yn BPS	HE6	Arall	Na	Na	Na
Gweundir pori	HE7	Porfa Barhaol	Ydy	Na	Na
Gwyndwn – aildyfiant naturiol	FA3	Âr	Ydy	Na	Na

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 1: Disgrifiad o'r Cnwd / Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OFS/OCS	Cymwys am OFS Cyfradd Dalu 1	Cymwys am OCS Cyfradd Dalu 1
Gwyndwn – gorchudd bywyd gwyllt wedi'i hau	FA5	Âr	Ydy	Na	Na
Gwyndwn – Porfa wedi'i hau	FA4	Âr	Ydy	Na	Na
Gwyndynnydd cymysg (gwyndynnydd aml-rywogaeth neu flodeuog yn enwau eraill arnyn nhw)	ML1	Âr	Ydy	Na	Na
Had Blodau'r Haul	SU2	Âr	Ydy	Na	Na
Had Llin – wedi'i hau yn y gwanwyn	LI4	Âr	Ydy	Na	Na
Had Llin – wedi'i hau yn y gaeaf	LI5	Âr	Ydy	Na	Na
Had Pefrwellt/pefrwellt	CY1	Âr	Ydy	Na	Na
Had porthiant glas	HE8	Âr	Ydy	Na	Na
Haidd – wedi'i hau yn y gwanwyn	BA5	Âr	Ydy	Na	Na
Haidd – wedi'i hau yn y gaeaf	BA4	Âr	Ydy	Na	Na
Helyg gwiaill	OS1	Cnwd Parhaol	Ydy	Na	Na
Hopys	HO1	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Iam	YA1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Indrawn	MA6	Âr	Ydy	Na	Na
Indrawn â chnwd wedi'i hau oddi tano	MA7	Âr	Ydy	No	No
Lafant	LA1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Letys	LE3	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Liwsérn	LU2	Âr	Ydy	Na	Na
Llain clustogi pwll - stoc wedi'i wahardd - heb fod yn BPS	GC2	Arall	Na	Na	Na

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 1: Disgrifiad o'r Cnwd / Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OFS/OCS	Cymwys am OFS Cyfradd Dalu 1	Cymwys am OCS Cyfradd Dalu 1
Llus / Llygaeron	BS2	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Llyriad	PL3	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Llysiau'r Cwlwm	CO5	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Llysiau'r lliw	WO1	Cnwd Parhaol	Ydy	Na	Na
Madarch	MU2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Maglys Du	ME6	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Maip/Teiffon/Colza	TU5	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Maro/Pwmpenni/Sgwash/Courgette	MA5	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Mefus	ST1	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Meillion	CL4	Âr	Ydy	Na	Na
Meillion – pys y ceirw	TR9	Âr	Ydy	Na	Na
Meillion melys	CL3	Âr	Ydy	Na	Na
Meithrinfa – coed	NU11	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Melonau	ME3	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Melonau dŵr	ME5	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Melyn yr hwyr	EV1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Merllys	AS1	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Miled	MI1	Âr	Ydy	Na	Na
Miscanthus	MI5	Cnwd Parhaol	Ydy	Na	Na
Morfa Heli - stoc wedi'i wahardd - heb fod yn BPS	SM1	Arall	Na	Na	Na
Morfa Heli – i'w phori	SM2	Porfa Barhaol	Ydy	Na	Na
Moron	CA20	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Mwstard	MU3	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Mwstard brown	MU5	Âr	Ydy	Ydy	Ydy

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 1: Disgrifiad o'r Cnwd / Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OFS/OCS	Cymwys am OFS Cyfradd Dalu 1	Cymwys am OCS Cyfradd Dalu 1
Mwyar duon/Mwyar logan/Mafon	BS1	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Oregano	OR2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Pannas	PA2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Perllan – cymysg	OR3	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Persli	PA1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Planhigyn wy	AU1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Porfa barhaol – dros 5 oed	GR2	Porfa Barhaol	Ydy	Na	Na
Porfa barhaol – wedi'i hailhau yn y 12 mis diwethaf	GR8	Porfa Barhaol	Ydy	Na	Na
Porfa - stoc wedi'i wahardd - heb fod yn BPS	GR9	Arall	Na	Na	Na
Porfa dros-dro – llai na 5 oed	GR1	Âr	Ydy	Na	Na
Prysgwydd/Eithin/Mieri - stoc wedi'i wahardd - heb fod yn BPS	GS1	Arall	Na	Na	Na
Prysgwydd/Eithin/Mieri – di-stoc – ddim yn gymwys am BPS	GS2	Arall	Na	Na	Na
Pupur	PP1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Pupys	VE3	Âr	Ydy	Na	Na
Pwmpen - Siam	SP7	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Pyllau - cymwys am BPS	PD1	Arall	Na	Na	Na
Pyllau dŵr - yn gymwys ar gyfer yr SFS hyd at 1ha neu lai	PD2	Arall	Na	Na	Na
Pŷs - ffacbys	PE3	Âr	Ydy	Na	Na

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 1: Disgrifiad o'r Cnwd / Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OFS/OCS	Cymwys am OFS Cyfradd Dalu 1	Cymwys am OCS Cyfradd Dalu 1
Pŷs (dringo ac eraill) – wedi'u hau yn y gwanwyn	PS2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Pŷs (dringo ac eraill) – wedi'u hau yn y gaeaf	PS3	Âr	Ydy	Na	Na
Pŷs-y-Ceirw	TR5	Âr	Ydy	Na	Na
Radis	RA2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Rêp had olew – wedi'i hau yn y gwanwyn	RA8	Âr	Ydy	Na	Na
Rêp had olew – wedi'i hau yn y gaeaf	RA7	Âr	Ydy	Na	Na
Rêp Porthiant	RA9	Âr	Ydy	Na	Na
Riwbob	RH1	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Rhosynnau	RO1	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy
Rhuddygl	RA4	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Rhyg – (gan gynnwys Meslin) – wedi'i hau yn y gwanwyn	RY4	Âr	Ydy	Na	Na
Rhyg – (gan gynnwys Meslin) – wedi'i hau yn y gaeaf	RY5	Âr	Ydy	Na	Na
Rhygwenith – wedi'i hau yn y gaeaf	TC3	Âr	Ydy	Na	Na
Rhygwenith – wedi'i hau yn y gwanwyn	TC4	Âr	Ydy	Na	Na
Saets	SA9	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Saffrwm	SA1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Salsiffi	SA3	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Sbinaets	SP3	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Scorzonera	SC1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 1: Disgrifiad o'r Cnwd / Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OFS/OCS	Cymwys am OFS Cyfradd Dalu 1	Cymwys am OCS Cyfradd Dalu 1
Seleriac	CE2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Sgwash – Banana	SQ1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Sgwash - Cnau menyn	SQ2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Sgwash - Japan	SQ3	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Sicori	CH5	Âr	Ydy	No	No
Sorgwm	SO3	Âr	Ydy	Na	Na
Tafod yr ŷch	BO1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Tatws	PO1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Tatws melys	PO2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Tir nad oes modd ei ddefnyddio – dros dro	TT99	Arall	Na	Na	Na
Tiwlipau	TU4	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Tomatos	TO2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Traciau pori	GT1	Porfa Barhaol	Ydy	Na	Na
Twyni tywod	SD1	Porfa Barhaol	Ydy	Na	Na
Tybaco	TO1	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Winwns/Cennin/Sialóts/Garlleg	ON2	Âr	Ydy	Ydy	Ydy
Ymylon caeau	FM1	Arall	Ydy	Na	Na
Ysgall bwyta	TH1	Cnwd Parhaol	Ydy	Ydy	Ydy

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 2:

Nodweddion parhaol nad ydynt yn gymwys ar gyfer SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Organig .

Atodiad 2: Tabl 2: Disgrifiad o'r Cnwd/Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OCS/OFS
Coetir – conwydd – grŵp	ZZ10	Arall	Na
Coetir – llydanddail – grŵp	ZZ11	Arall	Na
Coetir – conwydd – gwasgaredig	YY14	Arall	Na
Coetir – llydanddail – gwasgaredig	YY15	Arall	Na
Coetir – boncyffion	YY16	Arall	Na
Coetir – conwydd – di-stoc – ddim yn gymwys am BPS	TR2	Arall	Na
Coetir – llydanddail – di-stoc – ddim yn gymwys am BPS	WS1	Arall	Na
Coetir llydanddail – di-stoc – yn gymwys am BPS	BW1	Arall	Na
Coetir conwydd – di-stoc – yn gymwys am BPS	CW1	Arall	Na
Rhedyn – grŵp	ZZ20	Arall	Na
Rhedyn – gwasgaredig	YY21	Arall	Na
Prysgwydd/eithin/mieri – grŵp	ZZ22	Arall	Na
Prysgwydd/eithin/mieri – gwasgaredig	YY23	Arall	Na
Pyllau – anghymwys	ZZ30	Arall	Na
Pyllau dŵr - yn gymwys ar gyfer yr SFS hyd at 1ha neu	PD2	Arall	Na
Afonydd a Nentydd	ZZ31	Arall	Na
Sgri/creigiau/cnycau/tywod – grŵp	ZZ40	Arall	Na
Sgri/creigiau/cnycau/tywod – gwasgaredig	YY41	Arall	Na
Adeiladau a Buarthau	ZZ89	Arall	Na
Arwynebau caled	ZZ92	Arall	Na
Heolydd	ZZ94	Arall	Na

ATODIAD 2: CODAU DATGAN A DEFNYDD TIR

Atodiad 2: Tabl 2: Disgrifiad o'r Cnwd/Gorchudd Tir	Cod y Cnwd	Categori Gorchudd Tir	Cymwys am OCS/OFS
Traciau heb eu pori	ZZ97	Arall	Na
Gweithgareddau anamaethyddol	NO1	Arall	Na

ATODIAD 3 - DYDDIADAU PWYSIG

Atodiad 3: Dyddiadau Pwysig

Dyddiad	Digwyddiad
1 Ionawr 2026	Dechrau blwyddyn y cynllun.
1 Ionawr 2026	Trawsgydymffurfio'n dechrau ar gyfer 2026.
2 Mawrth 2026	SAF 2026 ar gael.
20 Ebrill 2026	Bydd neges ddarlledu sy'n atgoffa ynghylch cyflwyno SAF yn cael ei hanfon yr wythnos sy'n cychwyn ar 20 Ebrill 2026.
4 Mai 2026	Bydd neges ddarlledu sy'n atgoffa ynghylch cyflwyno SAF yn cael ei hanfon yr wythnos sy'n cychwyn ar 4 Mai 2026.
15 Mai 2026	Dyddiad cau ar gyfer derbyn SAF 2026 heb gosb.
15 Mai 2025	Dyddiad cau ar gyfer cyflwyno tystiolaeth i gefnogi 550 awr.
1 Mehefin 2026	Y diwrnod olaf ar gyfer newid manylion y tir ar eich SAF 2026 (heb gael cosb) ar ffurflenni a gyflwynwyd erbyn 15 Mai 2026.
1 Mehefin 2026	Bydd neges ddarlledu sy'n atgoffa ynghylch cyflwyno SAF yn cael ei hanfon yr wythnos sy'n cychwyn ar 1 Mehefin 2026.
9 Mehefin 2026	Y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno SAF 2026 (er y bydd cosbau am ei chyflwyno hyd at hynny). Gwrthodir pob SAF fydd yn cyrraedd ar ôl 9 Mehefin.
31 Rhagfyr 2026	Dyddiad cau ar gyfer cyflwyno Dogfennau Ategol Ffermio Organig – Cymorth. Dyddiad cau ar gyfer cyflwyno Dogfennau Ategol y Cynllun Troi'n Organig.
29 Ionawr 2027	Bydd taliadau SFS – yr Haen Opsiynol a Chynllun Coetir yn dechrau.

ATODIAD 4: RHESTR TERMAU

Atodiad 4: Rhestr Termau

Acronymau a Thermau	Esboniad
Arwynebedd wedi'i gadarnhau (mewn archwiliad)	- Ar gyfer cynlluniau arwynebedd, arwynebedd y tir lle mae'r ffermwr/rheolwr tir wedi bodloni'r amodau a'r ymrwymadau ar gyfer cael cymorth - ar gyfer mesurau cymorth ar sail arwynebedd, arwynebedd y clytiau neu'r caeau sydd wedi'u cadarnhau trwy archwiliadau gweinyddol ac ar y fferm.
BACS	Bankers Automated Clearing System.
Buddiolwr	Ffermwr fel y'i diffinnir uchod sy'n ffermwr actif, sy'n bodloni'r amodau Trawsgydmffurfio ac sy'n derbyn taliadau uniongyrchol neu ffermwr/rheolwr tir sy'n derbyn cymorth datblygu cefn gwlad.
Ceidwad	Gweler y diffiniad yn Llawlyfr Gwartheg y BCMS a'r Llawlyfr Defaid a Geifr.
CNC	Cyfoeth Naturiol Cymru.
Cnydau Parhaol	Cnydau heblaw am dir pori barhaol, nad ydynt yn rhan o gylchdro, sy'n tyfu am bum mlynedd neu fwy ac sy'n cael eu cynaeafu dro ar ôl tro. Yn cynnwys meithrinfeydd a choedlannau cylchdro byr.
Coedlan cylchdro byr	Coedlan sydd wedi'i phlannu â choed i gynhyrchu cnydau pren lluosflwydd lle mae'r gwreiddgyff a'r boncyffion yn cael eu gadael yn y pridd ar ôl cynaeafu'r pren ac yn blaguro yn y tymor canlynol a lle mae'r cylch cynaeafu hiraf yn 20 mlynedd.
CPH	Rhif y Sir, Plwyf, Daliad. Cyfeirir ato fel Rhif y Daliad. Yn dangos lleoliad y daliad. Efallai y bydd gan ffermwyr fwy nag un CPH ond bydd pob CPH wedi'i gysylltu ag un CRN.
Creu amodau artiffisial	Ffermwyr sy'n creu amodau artiffisial i gael mantais o unrhyw rai o'r rheolau sy'n ymwneud â thalu'r cynlluniau, hynny drwy ddatgan/peidio â datgan tir sydd o dan ei rheolaeth ac ati. Byddwn yn ymchwilio i'r mater ac mae'n bosibl y gallwn gadw taliadau'n ôl, gwrthod eu talu neu ofyn am eu had-dalu.
CRN	Cyfeirnod y Ffermwr. Rhif unigryw i adnabod y busnes sy'n dilyn y fformat A0098765.

ATODIAD 4: RHESTR TERMAU

Acronymau a Thermau	Esboniad
Cynhyrchudd Cynradd o Gynnyrch Amaethyddol.	Cynhyrchu, magu neu dyfu cynhyrchion amaethyddol. Mae hynny'n cynnwys cynaeafu cnydau neu cadw anifeiliaid ar gyfer eu godro, eu bridio neu at bwrpas amaethyddol arall. Mae hyn yn cynnwys y sectorau ffermio canlynol: Cnydau âr, Eidion, Llaeth, Geifr, Garddwriaeth (gan gynnwys hydroponeg a phlanhigion dŵr), Moch, Dodednod, Defaid, Cadw Gwenyn.
Daliad	Yr holl unedau a ddefnyddir ar gyfer cynnal gweithgareddau amaethyddol ac sy'n cael eu rheoli gan ffermwr (yn cynnwys y tir y mae'r ffermwr yn berchen arno a thir y mae'n ei rentu).
ESPG	Ardaloedd a ddynodwyd fel Porfeydd Parhaol Amgylcheddol Sensitif ac sydd wedi'u diogelu o dan Trawsgydymffurfio GAEC 7. Dyma'r ardaloedd:- • Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA) • Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGA) • ac ardaloedd mewn 'Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SDdGA) biolegol (nid y rheini sydd wedi'u dynodi oherwydd eu nodweddion daearegol/gwyddor daear).
Ffermwr	Person naturiol neu Berson Cyfreithiol neu grŵp o bobl naturiol neu Gyfreithiol sy'n cynnal gweithgarwch amaethyddol. Gweler Adran A1.
GAEC	Cyflwr Amaethyddol ac Amgylcheddol Da.
Gweithgarwch amaethyddol	• Cynhyrchu, magu neu dyfu cynhyrchion amaethyddol. Mae hynny'n cynnwys cynaeafu cnydau neu cadw anifeiliaid ar gyfer eu godro, eu bridio neu at bwrpas amaethyddol arall. • Cadw tir amaethyddol mewn cyflwr sy'n ei wneud yn addas ar gyfer ei bori neu ei drin ond heb ei baratoi yn fwy na thrwy ddulliau neu beiriannau amaethyddol arferol. Yng Nghymru, mae hyn yn golygu rheoli chwyn estron goresgynnol a phrysgwydd. • Cynnal gweithgarwch sy'n bodloni gofynion sylfaenol ar dir amaethyddol sy'n cael ei gadw'n naturiol mewn cyflwr addas ar gyfer ei pori neu ei drin. Yng Nghymru, morfeydd heli a thwyni tywod yw'r tir hwnnw. Rhaid ichi o leiaf bori gydag o leiaf 0.01 i 0.05 uned da byw yr hectar y flwyddyn ar gyfartaledd ar y tir hwn, neu reoli chwyn estron goresgynnol a phrysgwydd.

ATODIAD 4: RHESTR TERMAU

Acronymau a Thermau	Esboniad
Gwerthu	Yn golygu gwerthu neu drosglwyddo tir i berchennog arall. Nid yw'n cynnwys gwerthu tir os yw hynny'n golygu trosglwyddo tir i awdurdod cyhoeddus neu i'w ddefnyddio er budd y cyhoedd a lle bo'r trosglwyddiad yn digwydd at ddiben anamaethyddol.
Gwlad – e-gylchgrawn	Cylchgrawn sy'n cael ei gyhoeddi ar-lein gan Lywodraeth Cymru i ffermwyr ac aelodau eraill cymunedau cefn gwlad.
IACS	System Integredig Gweinyddu a Rheoli. Dyma'r system y ar gyfer rheoli SFS – yr Haen Gyffredinol a SFS – yr Haen Opsiynol a Chynlluniau Coetir. ar y tir
Les	Cytundeb rhentu neu drefniant dros dro tebyg.
LU	Unedau Da Byw.
Meithrinfeydd	Tir lle mae'r planhigion prennaid ifanc canlynol yn cael eu tyfu yn yr awyr agored er mwyn eu trawsblannu'n ddiweddarach. Maent yn cynnwys: • meithrinfeydd gwreiddgyff a chyffion gwinwydd • meithrinfeydd coed ffrwythau a chnau ac aeron • meithrinfeydd coed addurnol • meithrinfeydd coed coedwig heb gynnwys y rheini sy'n cael eu tyfu o fewn coedlannau i'w plannu ar y daliad • meithrinfeydd coed a llwyni i'w plannu mewn gerddi, parciau, ar ymyl ffyrdd ac ar gloddiau (e.e. coed perthi, coed rhosod a llwyni addurnol eraill, coed conwydd addurnol) gan gynnwys gwreiddgyff a glasbrennau.
Porfa barhaol / Tir pori parhaol / Glaswelltir parhaol	Tir sy'n cael ei defnyddio i dyfu porfa a phorthiant glas arall arno trwy aildyfiant naturiol (ei hau ei hun) neu drwy ei drin a'i hau ac nad yw wedi bod yn rhan o gylchdro cnydau'r daliad am bum mlynedd neu fwy.
Porthiant glas	Unrhyw blanhigyn glaswelltog a geir yn draddodiadol ar dir pori naturiol neu sy'n cael ei gynnwys fel arfer mewn cymysgeddau o hadau i'w hau ar dir pori neu ddolydd. Gall y cymysgeddau hyn gynnwys liwsern, ffawlys, pupys porthi a meillion.

ATODIAD 4: RHESTR TERMAU

Acronymau a Thermau	Esboniad
RPW Ar-lein	Taliadau Gwledig Cymru ar-lein - System ar-lein Llywodraeth Cymru. Gall ffermwyr a'u Hasiantwyr/Undebau Amaethyddol gofrestru ar y system er mwyn cyflwyno ceisiadau, gweld gohebiaeth, taliadau, mapiau ac ati ac i gysylltu ag RPW.
SAF	Ffurflen y Cais Sengl.
SMR	Gofynion Rheoli Statudol.
Tir amaethyddol	Unrhyw dir sy'n dir â, yn borfa barhaol neu'n dir pori barhaol, neu'n gnydau parhaol.
Tir â	Tir sy'n cael ei drin i gynhyrchu cnydau a thir sydd ar gael ar gyfer tyfu cnydau arno ond sydd yn awr yn wyndwn, gan gynnwys tir sydd wedi'u neilltuo'n segur.
Trawsgydymffurfio	Y Gofynion Rheoli Statudol a chadw tir mewn Cyflwr Amaethyddol ac Amgylcheddol Da.
Trosglwyddo	Lesio neu werthu tir neu eu hetifeddu'n wirioneddol neu ragweld eu hetifeddu neu unrhyw drosglwyddiad diffiniol arall ohonynt.

ATODIAD 5: RHESTR O DDOGFENNAU CYFEIRIO

Atodiad 5: Rhestr o Ddogfennau Cyfeirio

Isod, fe welwch restr o ddogfennau sydd ar gael i ffermwyr yng Nghymru. Mae llawer o wybodaeth a chyingor am amrywiaeth o agweddau ar y cynlluniau sy'n rhan o Ffurflen y Cais Sengl wedi'u cyhoeddi hefyd yn e-gylchlythyr Gwlad a'u rhoi ar [wefan Llywodraeth Cymru](#).

Dogfen	Am beth mae'n sôn
Taflen Ffeithiau i Ffermwyr: Trawsgydymffurfio	Gwybodaeth fanwl i helpu ffermwyr i fodloni'r Gofynion Rheoli Statudol (SMRs) a'r safonau ar gyfer cadw tir mewn Cyflwr Amaethyddol ac Amgylcheddol Da (GAEC), hefyd ble i fynd am ragor o wybodaeth.
Canllaw'r SAF	'Llawlyfr Sut I Lenwi Ffurflen Cais Sengl (SAF) 2026 Ar-lein ar gyfer Cynllun Ffermio Cynaliadwy (SFS) – yr Haen Gyffredinol, Cynlluniau Coetir ac Organig' 'Ffurflen Cais Sengl (SAF) 2026: llyfryn rheolau ar gyfer Cynlluniau Coetir ac Organig wrth hawlio Cynllun Ffermio Cynaliadwy'
Canllaw SFS – yr Haen Gyffredinol	Dilynwch y rheolau a'r canllawiau hyn ar gyfer y Cynllun Ffermio Cynaliadwy – yr Haen Gyffredinol: Canllawiau 2026.

ATODIAD 6: MANYLION CYSYLLTU

Atodiad 6: Manylion Cysylltu

Mae [gwefan Llywodraeth Cymru](#) a'r e-gylchgrawn Gwlad yn cynnwys gwybodaeth allweddol am y cynlluniau sydd yn y SAF.

RPW Ar-lein

Ewch i'r gwasanaeth RPW Ar-lein trwy [wefan Llywodraeth Cymru](#). I ofyn am gael mynd ar RPW Ar-lein neu os oes gennych gwestiynau am ddefnyddio'r system ar-lein, ffoniwch y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid ar 0300 062 5004.

Ymholiadau gan Ffermwyr – Y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid

Y lle cyntaf i'w ffonio neu ei e-bostio os oes gennych gwestiwn yw'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid lle bydd staff wrth law i roi gwybodaeth ac i ateb cwestiynau.

Gallwch ddefnyddio'r dudalen 'Negeseuon' yn eich cyfrif RPW Ar-lein i holi'r Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid. Fel arall, defnyddiwch y manylion cysylltu canlynol:

Ffôn: 0300 062 5004

Cyfeiriad Blwch Swyddfa Bost: Taliadau Gwledig Cymru, Blwch Post 251, Caernarfon, LL55 9DA

Bydd amserau agor y Ganolfan Gyswllt i Gwsmeriaid yn cael ei estyn yn ystod y ffenest ymgeisio fel a ganlyn:

- 2 o Fawrth i 15 o Fai 2026 (ac eithrio Gwyliau Banc):
Llun i Gwener: 9:00am i 4:00pm

Swyddfeydd Rhanbarthol ac Ardal

Mae ein Swyddfeydd Rhanbarthol ar agor trwy apwyntiad yn unig.

Swyddfa Ranbarthol Caernarfon
Llywodraeth Cymru
Doc Fictoria
Caernarfon
Gwynedd LL55 1TH

Swyddfa Ranbarthol Caerfyrddin
Adeiladau'r Llywodraeth
Teras Picton Caerfyrddin SA31
3BT

Swyddfa Ranbarthol Llandrindod
Llywodraeth Cymru
Neuadd y Sir
Spa Road East
Llandrindod LD1 5LG

ATODIAD 6: MANYLION CYSYLLTU

Mynediad at Swyddfeydd RPW i bobl ag anableddau neu anghenion ychwanegol

Os oes gennych anghenion ychwanegol a'ch bod yn teimlo nad yw ein cyfleusterau yn ateb eich gofynion, cysylltwch â'r Ganolfan Gyswilt i Gwsmeriaid ar 0300 062 5004 i gael swyddogion Llywodraeth Cymru wneud trefniadau addas ar eich cyfer.

Gwefan Llywodraeth Cymru

Am yr wybodaeth ddiweddaraf am Amaethyddiaeth a Materion Gwledig, ewch i [wefan Llywodraeth Cymru](#) a chofrestru am e-gylchlythyr Materion Gwledig fydd yn cael ei e-bostio atoch.

Am yr wybodaeth ddiweddaraf am Amaethyddiaeth a Materion Gwledig, ewch i wefan Llywodraeth Cymru a chofrestru am e-gylchlythyr Materion Gwledig fydd yn cael ei e-bostio atoch.

Gwlad

E-gylchlythyr Gwlad yw e-gylchlythyr Llywodraeth Cymru i ffermwyr, busnesau coedwigaeth a phawb sydd â diddordeb mewn ffermio ac yng nghefn gwlad Cymru. Mae'n llawn newyddion, cyngor a gwybodaeth hawdd eu ffeindio a'u deall. I sicrhau eich bod yn clywed am y newyddion a'r datblygiadau diweddaraf gallwch gofrestru i dderbyn e-gylchlythyr Gwlad trwy fynd i: [Cofrestrwch ar gyfer newyddion amaethyddiaeth a choedydwigaeth \(Gwlad\)](#).